

Kršćanska biblioteka

www.monfortanci.com

ŽIVOT I DUHOVNI RAST SV. TEREZIJE AVILSKE

P. Miljenko Sušac SMM

ŽIVOT I DUHOVNI PUT SVETE TEREZIJE AVILSKE

u svome vremenu (1515. – 1582.)

(Prema autorima Castellano, Moretti, Sicari, Auclair, Križić i Rodriques za Karmel BSI priredio p. Miljenko Sušac, SMM- misionar monfortanac, 2013. Uvodna napomena: navodimo u italiku povijesni trenutak i kontekst mnogih događaja u kojima je živjela svetica, iako nisu imali izravni utjecaj na njezin život, ali čitatelju daju naslutiti vrijeme u kojem je Terezija živjela i djelovala. Brojni citati iz djelâ svete upućuju na mogućnost osobnog čitanja tih odlomaka kako bi se njezin život razmatrao na temelju njezinih vlastitih svjedočenja. Nakon svake cjeline donosim kratke poticaje za razmišljanje o duhovnom putu svete Terezije i o našem duhovnom putu. To je samo poticaj za osobno razmišljanje koje se može i izostaviti kod čitanja teksta.)

Uvod: Obiteljsko, društveno i povijesno okruženje

- Terezija je rođena u Avili u Castigli (Španjolska), 28. ožujka 1515., dobila je ime po svojim bakama, obje su se zvale Terezija.
- Otac don Alonso Sanches de Cepeda, majka Beatrice de Ahumada. Naslov don je u to vrijeme u Španjolskoj bio znak visokoga plemstva. Terezija je krštena 4. travnja u župi svetoga Ivana Krstitelja.
- Njezin djed Juan iz Toleda se preselio u Akvilu. Bio je obraćeni Židov koji je 1485. morao pred inkvizicijom ispovijediti čin pokornosti katoličkoj vjeri i Crkvi, njezin otac je tada imao 5 godina. Djed je bio bogati trgovac tkaninom.
- Otac svete Terezije, plemić i velikoposjednik, prvi se put oženio Catalinom del Peso 1505., dvije godine kasnije ona umire i ostavlja dvoje djece: Juana i Mariju de Cepeda, a prema nekim izvorima imao je i treće dijete s prvom ženom.
- 1509. ponovno se oženio majkom svete Terezije Beatrice de Ahumada, iz tog braka rodilo se 9-ero djece - ukupno 9-ero braće i 3 sestre: Fernando 1510. god., Rodrigo 1511., Tereza 1515., Lorenzo 1518., Antonio 1520., Pedro 1521., Jeronim 1522., Augustin 1527., Ivana 1528.
- Svetica opisuje oca kao milosrdnoga prema siromasima, bolesnima i slugama (Ž 1,1)
- Majku opisuje kao kreposnu, jako poštenu, izrazito lijepu ženu, umrijet će nakon teške muke s 33 godine u kršćanskom duhu (Ž 1,2).
- U toj španjolskoj pokrajini bilo je ratno i viteško ozračje, otac se vraćao iz rata protiv Navare kad se rodila Svetica, bio je jedan opći zanos u Španjolskoj zbog otkrića Amerike, tih godina događala se i pobuna „comuneros“.
- Stil obiteljskog života bio je kršćanski i donekle prožet razmišljanjima o viteštvu. U očevoj kućnoj biblioteci uz pobožne knjige nalaze se i razni viteški romani kao i rukopisi o prekomorskom osvajanju. Naglašavanje tog duha u obiteljskom ozračju u cijeloj obitelji de Cepeda dovest će do neusklađena odnosa prema životu i svakodnevnici na uštrb idealiziranja jednog takvog viteškog lika. Sedam sinova don Alonsa otići će u Ameriku kao konkvistador, a trojica će poginuti u raznim ratovima.
- Na sam dan krštenja svete Terezije u Avili je posvećen samostan karmelićanki od Utjelovljenja.

- U vrijeme kada je živjela sveta Terezija bila je velika kriza redovničkog života u Španjolskoj i Crkvi toga doba općenito. Svetica je bila duboko svjesna te krize koju je kao u nekom mističnom doživljaju pripisivala i svojoj grešnosti (Ž 30,8). Papa Leon X. upravo u godinama kada se rodila sveta Terezija govori o odsutnostima bilo kakvih pravila u većini samostana i nedostojnu životu posvećenih osoba do te mjere da ih gotovo više nitko ne poštuje (Sicari str. 14.). Redovnički život je bio u potpunoj razjedinjenosti; nije se živjelo po pravilima i u zajedništvu s drugima već gotovo individualističkim stilom života. Brojne Bogu posvećene osobe gotovo bez ikakvih poteškoća dobivale su dopuštenje za boravak i život izvan samostana tako da su zadržavale veze sa svijetom i još se više u njim uplitala. U Španjolskoj je u to doba bilo više pokušaja obnove redovničkog života, među njima i obnova kardinala Cisnerosa i generala Audeta.

- U spisima svete Terezije nalazimo tragove podsjećanja na takav stil života koje je ona susretala. Pismo 156,12 govori o tome kako mnogi samostani žive potpuno raspuštenim stilom života. U pismu 94,12 Svetica piše kako brojni posvećeni nanose Bogu velike uvrede. U pismu 440. piše kako bi bilo bolje da samostani budu razoreni nego da se u njima živi raspuštenim životom.

- Uz sve navedene poteškoće u tom vremenu vlada i teološka nejasnoća o samoj naravi redovništva koje se smatralo „savršenim staležom“ za koji vrijede svi zahtjevi Evanđelja dok bi za druge vjernike vrijedio samo onaj dio koji se odnosi na zapovijedi. U takvu teološkom duhovnom ozračju lako je bilo uvidjeti rascjep između nedovoljnog svjedočenja života redovnika i redovnica i „savršenog staleža“, u jednom očitom farizeizmu. S druge strane opasnost je bila da se redovničko savršenstvo shvaća u pokori i vanjskom rigorizmu redovnika koji ih je u duhovnom smislu vodio prema elitizmu. Dakle, postojala je moralna i duhovna kriza, ali i kriza teologije redovništva, posebno nakon kritika Erazma Roterdamskog i Lutera. Oni su smatrali da kršćanstvo treba živjeti u zahtjevima s Evanđeljem, ali da je taj poziv da žive Evanđelje u cijelosti upućen svim kršćanima. Tadašnja teologija nije znala pronaći mjesto redovništvu u sklopu sveopćeg poziva te je izgledalo da redovništvo nema teološke temelje. U tom smislu oni su pokušaje obnove redovništva koji su nastojali smo oko moralnoga i asketskoga vidika smatrali jednom vrstom oholosti i traženja savršenstva vlastitim nastojanjima.

- Svete Terezija će u tom društvenom, teološkom i duhovnom kontekstu prvo sama proživjeti, a onda i u obnovu karmelskoga reda utkati novost koja se temelji u osobno proživljenu odnosu Bogu posvećene duše i Krista u kategoriji poziva i odgovora kao jednoj vrsti prijateljstva i sve višeg rasta u ljubavi. Ta povezanost s Kristom koja se živi u karmelu trebala je odražavati otajstvo odnosa Krista i njegove Crkve zaručnice, ali ne u naglašavanju asketskog napora i pokorničkih strogosti, još manje u traženju vlastitoga ja, nego je sve to plod molitvenog života i prijateljstva duše s Kristom. Stoga je pogrešno misliti da je Terezija obnovila karmelski red samo jednostavnim povratkom na disciplinu izvornih pravila, nego je ona željela obnovu redovničkog života polazeći od familijarnosti druženja s Kristom kako se to proživljeno doživljavalo u razvoju duhovnog i molitvenog puta. U zamisli Terezijine obnove askeza je u službi ljubavi koja s vremenom postupno čisti i preobražava cijelo biće u Bogu.

- *U periodu u kojem je živjela sveta Terezija događali su se prelomni trenuci u općoj povijesti i povijesti Crkve, počevši pedesetak godina prije rođenje svetice: 452. godine rodio se Leonardo da Vinci, duh renesanse se već širi Europom; 1452.- 1456. Gutenberg je izumio tiskarski stroj i počinje se širiti kultura knjige dostupne mnogima; 1466. rađa se Erazmo Roterdamski koji će biti nositelj humanističkih ideja u Europi; 1471. umire bl. Ivan Soreth, karmelićanin promicatelj pokreta obnove u karmelu; 1476. tiskana je prva Biblija u Španjolskoj; 1481. osniva se Španjolska inkvizicija jako neovisna o Rimu, ali podložna političkim utjecajima; 1483. rodio se Martin Luther, pokretač protestantskog pokreta; 1491.*

rodio se sveti Iganicije Loyola, osnivač isusovaca; 1492. - 1503. u Rimu je papa Aleksandar VI. Borgia je papa - to je jedan od najmračnijih perioda papinske službe u povijesti Crkve; Kristofor Columbo 23 godine prije rođenja sv. Terezije, 1492., pod pokroviteljstvom Kastilje otkriva Ameriku, iste godine aragonski kršćanski kralj Ferdinand II. osvaja zadnju muslimansku utvrdu Granadu na Iberijskom poluotoku, i Židovi su protjerani iz Španjolske; 1501. godine svim muslimanima u Kastilji je naloženo ili obraćenje ili iseljenje s teritorija kraljevstva; 1509. rodio se Kalvin (umrijeti će 1564.) koji se pridružio protestantskom pokretu; 1510. u Ameriku se odvođe prvi robovi crnci; 1511. Erazmo Roterdamski objavljuje knjigu Pohvala ludosti protiv tradicionalizma, misticizma i fanatizma u društvu i crkvi te pokreće lavinu polemika; 1513. - 1521. papa je Lav X. iz obitelji Medici i talijanska renesansa je u punom procvatu; 1519. Corets osvaja Meksiko i naziva ga Nova Španjolska; 1521. Luther je izopćen iz Crkve i dolazi do podjele Crkve; 1516. umire blaženi Battista Spagnoli, pokretač karmelske obnove u Italiji; Tridentski sabor kojim Crkva nastoji odgovoriti na novonastale probleme protestantizma događa se od 1545. do 1563., vrijeme u kojem je Svetica bila u punoj snazi.

U ovom i sljedećem stoljeću svijet, Europa i Kastilja, domovina svetice, doživljavaju drastične promjene. U Europi je nestao primat talijanskih gradova, a ona postaje poprište borbe za prevlast dvaju multinacionalnih carstava: Turske s jedne strane čije je carstvo na vrhuncu moći pod vladavinom Sulejmana Veličanstvenoga (1520. - 1566.) i španjolskih habsburgovaca koji su nosili naslov cara svetog rimskog carstva. Istovremeno, otkrićem Amerike otvaraju se novi horizonti Europi, a posebno Španjolskoj.

U vremenu prije rođenja svete Terezije teritorij današnje Španjolske je bio podijeljen na Kastilju (veći dio Iberijskog poluotoka), Aragon (manji dio teritorija uz sredozemno more prema današnjoj Francuskoj), Kraljevstvo Granada (s većinskim muslimanskim stanovništvom, mauri, relativno mali teritorij Andaluzije od Giblatara uz Sredozemno more), teritorij koji je 22 godine prije rođenja Svetice osvojila kršćanska vojska pod vodstvom aragonskog kralja Ferdinanda II. Portugal je bio država za sebe u današnjim granicama. Život svete Terezije će proći u vremenu vladavine dvaju careva i ujedinjenu u jedinstveno španjolsko kraljevstvo.

Car **Karlo V.** (24. veljače 1500. - 21. rujna 1558.), najmoćniji vladar u prvoj polovici XVI. stoljeća. Car Svetog Rimskog Carstva kao Karlo V. A istovremeno kao kralj Španjolske (odnosno Aragona, Leóna i Kastilije) nazivao se kao **Karlo I.**

Po prvobitno zamišljenu habsburškom vjenčanom planu prvorodeno muško dijete Ivane Lude Kastiljske i Filipa I. Lijepog trebao je postati nasljednik Austrije, ali prerana smrt Ferdinanda II. Aragonskog sve je te planove bacila u vodu.

Kako njegova majka zbog ludila nije mogla preuzeti vlast u Aragonu i Kastilji, ta dužnost je pala na njega god. 1516. bez obzira na provedenu obuku za položaj austrijskog nadvojvode.

Koristeći financije Aragona i Kastilje uspio je pobijediti francuskog kralja u nadmetanju za položaj u Svetom Rimskom Carstvu nakon smrti svojega drugog djeda Maksimilijana I. Austrijskog 1519. god.

Veći dio svoje duge vladavine on provodi u ratnim sukobima protiv europskih i drugih sila. Glavni tadašnji protivnik njegova carstva je francusko-turski savez s kojim se vode gotovo neprekidni ratovi. Na kraju je Francuska uz pomoć Engleske poražena god. 1543., ali s druge strane Turci su ostvarili pobjedu koja rezultira ponižavajućim mirovnim sporazumom kako bi se izbjegao državni bankrot.

Tijekom njegove vladavine u Njemačkoj se javlja protestantska vjera koju prihvaća veliki broj kneževa. Oni njezinim prihvaćanjem počinju odbijati poslušnost Svetom Rimskom Carstvu.

Tek u trenutku pobjede nad Francuskom Karlo je sposoban u savezu s papom poslati vojsku u Njemačku radi gušenja ove bune. Nakon deset godina rata dolazi do mira u Ausburgu kojim se s jedne strane regulira pravo na slobodu vjere svim stanovnicima, a s druge strane osigurana je politička budućnost labavom Svetom Rimskom Carstvu.

S tako sređenim državnim poslovima Karlo V. se odlučio na abdikaciju kako bi spriječio mogući građanski rat između svojeg sina Filipa i brata Ferdinanda od Austrije oko podjele države. U trenutku abdikacije Karlo V. je vladao današnjom Njemačkom, Beneluksom, Španjolskom, južnom Italijom, Sicilijom i Sardinijom, Meksikom, centralnom Amerikom, Kolumbijom, Peruom, Bolivijom.

Svoje zemlje on dijeli tako da bratu Ferdinandu I. daruje Njemačku nakon što mu je dao Austriju još 1521. Sav ostatak teritorija prelazi u ruke sina Filipa II.

Filip II. je prvi službeni španjolski kralj (ujedinio je Kastilju, Aragon i Granadu) (1556. - 1598.), kralj Napulja i Sicilije (1554.-1598.), kralj Engleske (suvladar s Marijom I.) (1554. - 1558.), kralj Portugala (kao Filip I., od 1580. do 1598.) i kralj Čilea (1554.-1556.). Nastojao je u toku svoje duge vladavine osigurati prevlast Španjolske u Europi. Preselio je svoj dvor 1561. iz Toleda u Madrid koji time postaje glavni grad kraljevine Španjolske.

Kao protivnik protentantizma dao je široka ovlaštenja inkvizicijskim sudovima. Španjolska inkvizicija je optužene krivovjerce spaljivala uz velike svečanosti. On je koristio inkviziciju u Španjolskoj kako bi učvrstio apsolutizam, a čak je i ograničio autonomiju svojim talijanskim i nizozemskim posjedima. Kada je god. 1580. osvojio Portugal, zagospodario je čitavim Pirinejskim poluotokom i prostranim portugalskim kolonijama u Brazilu i istočnoj Indiji.

Kako za svakog habsburškog vladara pa tako i za njega, Nizozemska je predstavljala dragocjeni posjed. Dok je njegov otac donekle vodio računa o domaćim običajima, dotle je Filip II. preko svake mjere prisvajao bogatstva zemlje, oduzimao povlastice i sužavao vlast plemstva.

Počeo je progoniti protestantsku vjeru i njezine pristalice. Nezadovoljstvo stanovnika Nizozemske preraslo je 1566. u otvoreni ustanak. Stanovnici 17 nizozemskih provincija nisu mogli izdržati jaku navalu španjolskih vlasti i 1576.godine sporazumom u Gandu odlučili su stvoriti nezavisnu uniju. Ustanike su španjolske vlasti s prezirom nazvali gezi (otpadnici). Protiv Filipa II. ustanike su pomagali i francuski i engleski protestanti. Ustanike je vrlo uspješno vodio Vilim Oranski. Uprkos ovim ustancima, borba ustanika protiv španjolske vlasti bila je neravnopravna i teška zbog vjerskih razlika i drugih osobitosti.

Južne (valonske) provincije, koje su bile katoličke vjere i pružale otpor španjolskoj vlasti, osnovale su Katolički savez 1579. Time je stvorena osnova za Španjolsku, Nizozemsku i Belgiju. Stanovnici sjevernih provincija bili su germanskog podrijetla i kalvinske vjere. Sedam sjevernih provincija nastavile su borbu protiv španjolske vlasti i sporazumom u Utrechtu 1579. stvorile Utrehtsku uniju iz koje je kasnije nastala Republika ujedinjenih provincija. Godine 1581. nova država odvojila se od Španjolske i proglasila nezavisnost. Nova republika nazvana je Holandija po najznačajnijoj provinciji.

Razmisli o duhovnom putu svete Terezije i o svome:

Blaženi papa našeg doba Ivan Pavao II. jednom zgodom reče da svako vrijeme ima svoje patnje i nastranosti. Koji su glavni problemi vremena u kojem je živjela sveta Terezija? Koje su pozitivne stvari koje je baštinila iz obitelji i tradicije svojega vremena? Koje su stvari iz njezina vremena uvjetovale njezin ljudski i duhovni put rasta i stvarale joj poteškoće? Sažmi u nekoliko misli glavne probleme redovništva tog vremena! Koji su problemi vremena u kojem mi živimo? Na koje poteškoće danas nailazi redovništva? Što sam pozitivno baštinila u našem vremenu, a što u obitelji, što me uvjetuje i stvara poteškoće, a što je olakotna okolnost za duhovnost i ljudski rast?

I. DIO: OD ROĐENJA 1515. DO ULASKA U KARMEL 1535. (OD ROĐENJA DO 20. GODINE ŽIVOTA)

- Svetica si uzima majčino prezime Ahumada.
- Terezija je bila obljubljena u obitelji – miljenica. (Ž 1,3)
- Otac je čitao puno knjiga na tadašnjem kastiljanskom jeziku i ljubav prema knjizi prenio na svoju djecu, među knjigama bilo i je puno knjiga o viteštvu. (Ž 1,1)
- Terezija je od majke naslijedila marijansku pobožnost, poglavito molitvu svete krunice. (Ž 1,1)

1515. - 1523. O Tereziji kao djevojčici (od 1. do 8. godine života- Ž 1. poglavlje)

- U 6. ili 7. godini čita Flos Sanctorum i s bratom Rodrigom očarana idejom za mučeništvom bježi od kuće u nadi da će postići mučeništvo, stric don Francisco ih pronalazi i vraća kući.
- Kao djevojčica traži samoću i molitvu, u vrtu uz sve druge igre i zabave predlaže da žive kao pustinjaci (Ž 1,5)
- Kao djevojčica od 7 ili 8 godina fascinira je vječnost, u Bogu i izvan Boga (Ž 1,4). U razgovoru s bratom Rodrigezom o vječnoj sudbini čovjeka jedno drugom ponavljaju zauvijek, zauvijek, zauvijek. Od prvih godina života Terezija kuša želju da „uhvati“ Boga, a nema dovoljno proživljenu svijest da ona treba biti „zahvaćena“ Bogom. Prva njezina buđenja u vjerskom životu osciliraju između jednog prezira vremenitih stvari i prenaglašene težnje za vječnošću. Pa ipak treba naglasiti njezinu spremnost i sposobnost da razmišlja o Bogu, želju da Ga posjeduje, da Ga gleda i na svoj način planira mučeništvo, ne toliko iz ljubavi prema Bogu, nego kako bi posjedovala ta velika dobra u nebu (Ž 1,4), kako bi to zadobila na brzinu i kušala veliku nebesku sreću.

Razmisli o duhovnom putu svete Terezije i o svome:

Koja su ljepša iskustva iz života sv. Terezije? Kakva su moje iskustva iz te moje životne dobi? Sjećam se svojih prvih molitava i svojih prvih doživljaja Boga.

1523. -1531. Odrastanje i nepromišljena adolescencija (od 8. do 16. godine života - Ž 2. poglavlje)

- Djevojčica je u obiteljskom ozračju proživljavala trenutke kršćanske zauzetosti i gorljivosti, kao osoba bila je obdarena prirodnim talentima i sposobnošću da uočava stvari u dubinu, Bog – svijet, vrijeme – vječnost, da sve prolazi, samo Bog je dostatan, razmišljanje o tome što to znači posjedovati Boga zauvijek, lako usvaja sadržaje koje čita, npr. zanos i veličina mučeništva, lako prenosi svoja uvjerenja drugima. (Ž 1,4-5)
- 1528. godine umire majka Beatrice s 33 godine, Terezija tada ima 14 godina.
- Samoinicijativno odlazi do Marijina kipa i traži da joj Marija bude majka i doživljava uistinu da ju je Marija učinila svojom (Ž 1,7).
- U toj dobi adolescencije Terezija kuša prvu krizu u vjerskom životu, čita viteške romane i doživljava pad u pobožnosti.
- Prva prijateljstva izvan vlastite obitelji.
- Prvo buđenje osjećaja prema rođaku i druženja. (Ž 2,1-9)
- Terezija kuša ispraznost svijeta, uređuje se, poglavito kosu i ruke. Želi biti lijepa, uređivati se, ali bez zle nakane i bez pomisli da ikoga navede na vrijeđanje Boga. (Ž 2,2)
- Na poseban način Terezija spominje jednu rođakinju koja kao da je utiskivala svoj duh svijeta u njezinu dušu i koja ju je još više gurnula na taj put. (Ž 2,3-4)

- Odgoj koji je Terezija imala u djetinjstvu s naglašenim naglaskom na vječnost u vjerskom životu i iskustvo prerane majčine smrti ostavlja duboke tragove na Terezijin duhovni put. U njoj se budi adolescencija, svijest o sebi, svojem biću, spolnosti i prvi zanosi djetinje vjere ne mogu integrirati te doživljaje u jednom autentičnom i vedrom odnosu s Bogom te Terezija proživljava svoju prvu „vjersku krizu“. Ne uspijeva svoju ljudsku dimenziju pozitivno vezati uz Boga i vjerski život u smislu radosti i zahvaljivanja nego sve proživljava u strahu od grijeha i nekoj vrsti straha od Boga.
- Terezija proživljava uz poteškoće svoju dob petnaestogodišnjakinje, u toj dobi njezina majka je već bila udata, a ona je uz oca koji je često bio zamišljen, sestru i lakomislenu braću često bila prepuštena sebi i porivima svojeg srca.
- Negdje u ovo vrijeme nakon smrti dviju supruga njezina oca događa se nova tragedija u obitelji de Cepeda. Naime, Juan, njezin polubrat iz očeva prvog braka, pogiba u ratu a među većinom njezine braće vlada jedan duh u kojem oni sebe vide kao konkvistadore. Taj viteški duh koji je prožimao obitelj, ali i cijelo društvo Avile, očituje se u istinitim ili izmišljenim dogodovštinama, isticanju veličine časti, želje za slavom i bogatstvom, često ne trezvenim navještajem evanđelja, pa i po oružanoj pobjedi. I Terezija u tom duhu skupa s bratom Rodrigezom počinje pisati roman viteškog sadržaja.
- Druženja s rođakom prema kojem je osjećala posebnu naklonost bila su tipična za mlade te dobi i tog staleža. Sama će Svetica kasnije prenaplašeno interpretirati te događaje te će govoriti da ju je Bog čuvao i spriječio njezin pad usprkos njezinoj volji (Ž 2,4-6). Terezija je bila prirodno obdarena sposobnošću da uzvraća pažnju, naklonost i ljubav tako da sama tvrdi da čim bi osjetila da se ona nekome sviđa, obuzela bi je naklonost prema toj osobi (Ž 37,4).
- Svijet, vlastite nutrine i onaj oko nje, Tereziji se prikazivao kao jaka i velika privlačnost nasuprot Bogu kojega je gledala u jednoj eshatološkoj perspektivi vječnosti i kojega još nije poznavala kao Nekoga koga može ljubiti u ovome svijetu. Rezultat svega toga bit će jedna vrsta umora od života (Ž 2,8) koji će je pratiti kao jedna bolna pozadina sve do njezina definitivnog obraćenja u odrasloj dobi.

Razmisli o duhovnom putu sv. Terezije i o svome:

Koji su glavni problemi koje je sv. Terezija živjela u ovom razdoblju svojega života? Kako se ona s njima nosila? Je li bilo traumatičnih iskustava u mojoj obitelji u mojoj adolescenciji i kako sam ih proživjela? Je li me adolescencija i prvo mladenaštvo povuklo prema duhu svijeta? Uviđam li sada zadnji korijen svojih problema u toj životnoj dobi?

1531.-1532. U kolegiju sv. Marije od Milosti sestara augustinijanki (16. i 17. godina života - Ž 3. poglavlje)

- Otac je želi izvući iz tih neugodnih situacija i druženja te je god. 1531. šalje na odgoj kod augustinijanki. Terezija tada ima 16 godina. (Ž 2,6-7)
- Svetica ne ide rado, ali ubrzo zadobiva vedrinu u novom okruženju (Ž 2,8), puno će se duhovno okoristiti po duhovnom vodstvu časne sestre Marie Briceno koja je bila jako kreposna i duhovna. Slušala je rado svoje štice, dijalogizirala i dovodila ih do toga da prihvaćaju njezino mišljenje. Nije naglašavala svoje visoko plemićko porijeklo nego se isticala svojim razumom, ljupkošću, duhovitošću i poglavito velikom duhovnošću. Terezija sama kaže da je tako počela uživati u tim razgovorima i otvarati se Bogu (Ž 3.1).
- Djeca obitelji de Cepeda imala su neosporno nedovoljno autentičan odgoj, poglavito u dimenziji ljudskog odrastanja i sazrijevanja. Terezija će se odmah promijeniti čim je našla pravu odgojiteljicu.
- U okruženju u kojem više nije imala negativnih izvanjskih prilika ponovno proživljava duhovno buđenje. (Ž 2,8)

Terezija u samostanu Naše Gospe kuša i bolno iskustvo vlastitih nedostataka profinjenosti u životu i duhovnom životu i kada vidi da su druge štice nje zrelije i savršenije sama kaže da ju je to veoma žalostilo: „Kad sam vidjela kako neku oblijevaju suze kad je molila, ili je imala neke druge kreposti, bila sam joj jako zavidna; jer u tome je moje srce bilo jako tvrdo: kad bih pročitala i cijelu muku, ne bih ispustila ni jedne suze. To mi je zadavalo bol“. (Ž 3,1)

- U tom ozračju Terezija ponovno doživljava procvat duhovnog života i pobožnosti. (Ž 3,1-2)

- U njezinu životu javljaju se prvi znakovi za redovnički poziv, ali ona ih brzo odbacuje i zaboravlja (Ž 3,2). Ponovno ozbiljno počinje svoj molitveni život i traži od Boga kako da mu najbolje služi. Sama svjedoči: „Još sam uvijek željela da to ne bude redovnički stalež... ali isto sam se tako plašila udaje.“ (Ž 3,2) Ljudska ljubav koju je upoznala nije odgovarala onima koje je susretala u viteškim romanima s naglašenim osjećajima, doživljajima, zgodama, dogodovštinama nego njezina prosudba o životu postaje realistična. Kasnije će govoriti u dobi svoje ljudske i duhovne zrelosti o velikoj milosti redovničkog poziva koje oslobađa ženu od podložnosti braku i muškarcu (Osnuci 31,46).

- Njezin najstariji brat Fernando dolazi da se oprost od nje jer odlazi u konkvistadore u Ameriku. Pričalo se tada u plemićkim viteškim krugovima o bajoslovnim bogatstvima i procvatu vjere u novootkrivenom svijetu, npr. o 14 000 krštenja u jednom danu.

- Sva ova nutarnja stanja prouzrokuju napetosti u Tereziji. Mučila ju je pomisao da se mora odreći života i s druge strane da će toliko postati ogorčena da će izgubiti nebo. Nutarnje borbe i nepročišćeni motivi za bitnu odluku u životu vode Tereziju u potištenost pa i u bolest.

- Zbog bolesti mora napustiti kolegij augustinjanki 1532. Tada ima 17 godina te se vraća u obitelj.

Razmisli o duhovnom putu sv. Terezije i o svome:

Kako je Terezija proživjela prvo djevojaštvo? Navedi po svojem mišljenju tri glavne oznake po redu važnosti njezina duhovnog puta u ovoj dobi! Postoji li u mojem duhovnom iskustvu neka osoba koja mi je na poseban način pomogla u razdoblju prvog mladenaštva u mojem životu? Sjećas li se prvih doživljaja svojeg redovničkog poziva i što je duša tada proživljavala?

1533.-1534. Život sv. Terezije neposredno prije ulaska u samostan (od 18. do 20. godina života)

- 1533. kao osamnaestogodišnja djevojka na putu u obitelj svoje starije sestre Marie provodi duže vremena kod strica don Pedra Sanchez koji je jako volio duhovnu literaturu te se i ona ponovno upušta u čitanje te duhovne literature. Čita pisma sv. Jeronima (Ž 3,7) koji je potiču na još veću ozbiljnost u duhovnom životu i razmišljanju o redovničkom pozivu. U takvu okruženju Terezija je procvatila, bavila se kućanskim poslovima, igrala sa svojim nećakom, ali je i vidjela konkretne poteškoće koje se žive u braku i to joj pomaže da stvori jednu više realističnu sliku o životu. Na poseban način čitajući pisma sv. Jeronima ponovno proživljava i shvaća onu istinu koju je slutila kad je bila dijete, tj. prolaznost i krhkost ovozemaljskog života.

Terezija piše: „Premda sam tu provela samo nekoliko dana - uz snagu kojom su djelovale u mojemu srcu Božje riječi, i one koje sam pročitala, i one koje sam čula, te dobro društvo - uspjela sam shvatiti istinu još iz svojega djetinjstva - da je sve ništa, te ispraznost ovoga svijeta i kako on prolazi brzo. Obuze me i strah da bih, kad bih umrla, otišla u pakao. Premda se moja volja nije uspijevala prikloniti tome da budem redovnica, uvidjela sam da je to najbolji i najsigurniji stalež, pa sam tako malo-pomalo odlučila prisiliti samu sebe da ga prihvatim“. (Ž 3,5),

- U tom kontekstu i u toj dobi Terezija se odlučuje za redovnički poziv, tada ima 18 godina. Terezija ulazi u samostan nošena više odlučnošću doli proživljenim osjećajem da odgovara na Isusov poziv ljubavi. Terezija sama piše: „Odlučila sam prisiliti samu sebe da uđem u samostan“ (Ž 3,5). Prvi put u Terezijinim spisima susrećemo se s pojmom „odlučnost“, a taj će stav njezine duše odigrati presudnu ulogu u njezinu životu i nauku. Put duhovnoga rasta ići će od odlučnosti da prisili sebe do odlučne odlučnosti spremne sve učiniti za Krista.

- Govori ocu o svojoj odluci, a on joj ne daje dopuštenje da pođe u redovnice pod isprikom da može učiniti što god bude htjela, ali tek nakon njegove smrti. Svetica sama kaže da je to zbog prevelike ljubavi koju je imao prema njoj (Ž 3,7). Terezija provodi tri mjeseca u nutarnjoj muci (Ž 3,6) i borbi sa sobom, sama kaže: „Plašila sam se svoje slabosti“ (Ž 3,7), ali isto tako svjedoči: „Kada sam željela nešto, željela sam to silovito.“ (citirano prema Auclairu). Također govori o napastima tog vremena: „Zloduh mi je šaptao da neću podnijeti stegu redovništva jer sam navikla na lagodnost.“ (Ž 3,6). Sve to skupa uzrokuje nutarnje borbe koje ponovno počinju štetiti njezinu zdravlju te su opet počele groznice i nesvjestice.

- Terezija je bila najstarija kći u kući, možda se i dvoumila treba li nadomjestiti majku preostaloj svojoj braći i sestrama, poglavito Augustinu (8 godina) i Ivani (7 godina) koji su bili još u nježnoj dobi života, Jeronimu koji je imao 11 godina, Pedru koji je imao 12. Terezija je bila jedina odrasla ženska osoba i kao takva bila je veza obitelji u očevu domu.

- U jednom herojskom činu savladava otpor oca i uvjerava mlađeg brata Antonija da njih dvoje pobjegnu u samostan, ona u karmelićanke u Samostan od Utjelovljenja, a on kod dominikanaca (Ž 3,7; 4,1)

- Negdje u ovo vrijeme očeva kuća se gotovo ispražnjuje, gotovo svi njegovi sinovi izuzev jednoga koji ostaje u kući, prijavljuju se u konkvistadore, vojsku koja je osvajala Amerike, njezini rođaci također se prijavljuju u vojsku, Terezija jedina iz obitelji izabire redovnički poziv. Na posebno bolan način Terezija doživljava rastanak od brata Rodriga kojega je više ljubila.

- U to vrijeme Crkva u Španjolskoj bila je uznemiravana literaturom od Erazma Roterdamskog koji napada crkvene strukture i raskošnost svećenstva, a još više herezom Alumbradosa koji su širili jedan krivovjerni misticizam uzdajući se samo u svoja nutarnja rasvjetljenja te su pali pod sud inkvizicije.

- U proljeće 1534. kralj Karlo V. dolazi u Avilu, Terezija sudjeluje u svečanom dočeku i kuša ispraznost duha svijeta svog vremena.

- 2.11.1535. Terezija i brat Alonso bježe u samostane bez očeva znanja. Terezija u toj zgodi jako puno trpi te svjedoči: „Čini mi se da ne bih više trpjela ni da sam umirala.“ (Ž 4,1)

- *Negdje u ovo isto vrijeme događaju se značajne stvari u povijesti Crkve i Evrope. 1531. odvija se šizma Crkve u Engleskoj, rađa se nacionalna anglikanska crkva koja za poglavara priznaje kontroverznog kralja Henrika VIII; 1532. francuski kralj Francisko I. ulazi u ratni savez s turskim sultanom protiv kastiljanskog kralja Karla V; 1533. Kalvin u Ženevi pristaje u protestantski pokret, 1534. sv. Ignacije Loyolski utemeljuje isusovce, a te iste godine Luter objavljuje svoj prijevod Biblije na njemačkom jeziku.*

Razmisli o duhovnom putu sv. Terezije i o svome:

Što misliš o Terezijinoj tvrdnji da se prisilila da uđe u samostan? Probaj se uživjeti u odluku svete u trenutku kada ostavlja obitelj i dom. Kakva je bila moja odluka za redovnički poziv i ulazak u samostan? Kakva je bila reakcija obitelji i okoline?

II. DIO: OD ULASKA U KARMEL 1535. DO OSNIVANJA PRVOG OBNOVLJENOG KARMELA 1562. (OD 20. DO 47. GODINE ŽIVOTA)

- Sa svojih 20 godina Terezija ulazi u Karmel od Utjelovljenja u Avili.
- Ulazi u taj Karmel jer je tamo jedna njena velika prijateljica i jer su sestre augustinijanke prestrogo živjele (Ž 3,2)
- Pri ulasku u samostan više je bila potaknuta strahom od pakla doli ljubavlju prema Bogu (Ž 3,6; 4,1). Sama svjedoči: „U to vrijeme sam bila silno napastovana.... Ropski strah, više nego ljubav, nagnao me da stupim u taj stalež.,, (Ž 3,6). Posljedica takvog njenog nutarnjeg stanja kod ulaska u samostan biti će ta da Terezija gotovo 20 godina ne shvaća dobro svoj poziv nego će ga živjeti sa jednim naglašenim volontarizmom kod kojeg će imati manjih ili viših padova i poteškoća.
- Odmah po dolasku Terezije u samostan poglavarica poziva oca don Alonsa, a on vidjevši novonastalo stanje daje svoju privolu za ulazak kćeri u samostan i osigurava joj bogati miraz. Terezija je kao bogata redovnica živjela u dvije raskošne sobe.
- Samostan karmela od Utjelovljenja u vrijeme ulaska sv. Terezije brojio je do 180 redovnica. Uz prenapučenost samostana vladala je i nejednakost jer su postajala dva načina života: jedan za redovnice iz bogatih, drugi iz siromašnih obitelji.

Razmisli o duhovnom putu sv. Terezije i o svome:

Što misliš o opisu motiva Svetice kada ulazi u samostan? Da li je kod mene bilo evanđeoskim duhom nepročišćenih motiva kod ulaska u redovništvo?

1536. - 1537. Prva formacija i prvi zavjeti (21. i 22. godina života, Ž 4. Poglavlje)

- Oblačenje Terezije bilo je 2.11.1536., a prve zavjete imala je 3.11.1537. Terezija tada ima 22 godine.
- Kaže da se nije nikada pokajala što je izabrala redovnički poziv, smatra to jednom velikom milošću (Z 8,2).
- Ubrzo u životu u samostanu izlaze na vidjelo poteškoće koje je imala Terezija, kao njena nedovoljna formacija: „Nisam znala moliti i nisam znala što bih radila u koru... Mučilo me je samoljublje... Nisam pitala druge da ne bi vidjele koliko mi toga nedostaje“ (Ž 31,23).
- Uspoređuje se s drugima i primjećuje da nije niti pokornica niti sklona siromaštvu, ali savladava samu sebe. Pomaže jednoj bolesnoj časnoj sestri koju svi izbjegavaju. Terezija započinje činiti pokoru... Moli Njegovo Veličanstvo da i nju vježba u strpljivosti dajući joj „potrebne bolesti“. Poslije će u duhovnoj zrelosti opisati život u samostanu kao umiranje za Krista (Put 9,5).
- Početak njenog redovničkog života je sa velikim zanosom i poletom (Ž 4,2), odvažno prakticira kreposti: ljubav prema bližnjemu, poniznost, mrtvljenje, javljaju se prve velike želje za trpljenjem i bolesti (Ž 5,1-2; 6,3-4; 7,2).
- Terezija u ovom periodu provodi vrlo ozbiljan nutarnji život, ali proživljava i jednu neusklađenost u svojim nutarnjim i vanjskim naporima, molitvenom životu i proživljenom redovničkom duhu poziva. To joj stvara nutarnje napetosti.
- Na sam dan zavjeta proživljava nutarnju muku. Sama kaže: „Ne znam da li mi je ikada u životu bilo teže, uključujući i dan mojih zavjeta.“ (Krit. izd. Djela t. II, str 170).
- Sama Svetica kaže da je prvih godina u samostanu bila slaboga zdravlja te da u to vrijeme nije vrijeđala Boga, (Ž 6,5) iako sama kaže da su joj i najmanje sitnice uzrokovale velike smetnje: „Zaboravila sam reći kako sam u godini novicijata proživjela velike tjeskobe zbog stvari koje su po sebi bile malo važne, a okrivljavalo me se a da puno puta nisam bila kriva. Podnosila sam to s velikom mukom i nesavršenošću, premda sam uz veliko zadovoljstvo što sam bila redovnica sve prevladavala... Svidale su mi se sve stvari

redovništva, ali nisam podnosila ni jednu koja bi se činila omalovažavanjem. Godilo mi je biti cijenjena. Bila sam revna u svemu što sam radila“ (Ž 5,1)

- Malo nakon toga Terezija se ponovno razbolijeva (Ž 4,5). Ovo je drugi puta u njenom životu da kuša bolest u samostanskom životu (prvi puta kod Augustinijanki).

- 1537. godine najdraži brat Rodrigo pogiba u ratu u Americi u borbi protiv indijanaca, što sigurno ostavlja duboki trag bilo u životu Svetice bilo u životu njene obitelji.

Razmisli o duhovnom putu sv. Terezije i o svome:

Promisli da li su prvi poleti duhovnog života u prvim godinama redovništva sv. Terezije više plod njenog asketskog nastojanja ili odgovora na Božje milosti? Koje su posljedice toga u duši svetice? Kakvo je moje iskustvo prve formacije? Koje su poteškoće na koje sam nailazila a koji su bili plodovi duhovnog sazrijevanja?

1538. - 1540. Godine bolesti i na pragu smrti (23. - 25. godine života, Ž 5.-6. poglavlje)

- Nutarnje i vanjsko stanje napetosti, postovi, bdijenja, želja za trpljenjem, dovode Tereziju do bolesti. Terezija tada ima 23 godine. Liječnici je na krivi način liječe: Puštaju joj krv, propisuju pijavice, klistire i sve što može samo škoditi zdravlju.

- Otac traži sve moguće načine da joj liječnici pomognu i u pratnji rođakinje Ivane Terezija napušta samostan. Ponovno se neko vrijeme zadržava u kući strica Pedra. Požalila se stricu da moli samo usmene molitve jako rastreseno. On joj daje da čita El tercer abecedario od Francesco de Osuna. Terezija u ovoj knjizi nalazi potvrdu i nauk o razvojnom putu molitve, poglavito o molitvi sabranosti, što će joj jako pomoći na njenom duhovnom putu i duboko označiti njezin cjelokupni nauk o molitvi. Susreće se s novim načinom molitve u kojem se govori o Božjoj ljubavi i nježnom familijarnošću duše s Bogom.

- Otac je vodi u mjesto Becedas gdje se podlaže jako teškim i bolnim terapijama svoga vremena koje dovode do krajnje iscrpljenosti (Ž 4,6).

- Prakticirajući novi način molitve koji je otkrila, Terezija doživljava velike milosti koje joj donose nutarnju slobodu te sama svjedoči da je ta molitva „ostavljala takve učinke te mi se činilo da mi je sav svijet pod nogama“ (Ž 4,7).

- Terezija u Becedasu upoznaje jednog svećenika kod kojeg se ispovjedila, a poslije je to preraslo u jedno posebno prijateljstvo (Ž 5. poglavlje). Terezija tada ima 23 godine. Taj svećenik povjerava Tereziji svoj nedostojan i nečedan život. Između svećenika i Terezije javlja se uzajamna naklonost. Doživljava da ljubav prema Bogu i čovjeku u njenom životu još uvijek u potpunosti ne proizlaze iz istog nutarnjeg pokreta koji bi imao izvor u Božjoj ljubavi. Sama kaže: „Njegova naklonost nije bila loša, ali kako je bila pretjerana, postajala je ne baš jako dobra.“ (Ž 5,4).

- Terezija sama tvrdi da je osjećala nutarnju potrebu i sklonost da uzvрати na svaku iskazanu naklonost: „Imala sam jedan veliki nedostatak koji mi je prouzrokovao velike štete, a on se sastojao u ovome: čim bi počela uočavati da mi je neka osoba sklona toliko bi me oduševila da bi me pamet uvijek silila da mislim na nju. Nije to bilo s namjerom da uvrijedim Boga, ali mi je bilo drago vidjeti je i misliti na nju, na dobre stvari koje sam kod nje vidjela. To je bilo tako štetno da mi se duša jako gubila.“ (Ž 37,4)

- Događaj s ovim svećenikom ukazuje na još nedovoljnu pročišćenost i usklađenost Božje i ljudske ljubavi u životu sv. Terezije, što će još više doći do izražaja u duhovnoj krizi koja slijedi u životu sv. Terezije. Kada Svetica bude prošla svoj put sazrijevanja i rasta biti će još jedanput u sličnoj situaciji s jednim drugim svećenikom koji joj je povjeravao svoj grešan život, ali će Terezija to živjeti skroz s drugim nutarnjim naglaskom čiste Božje ljubavi (Ž 31,7-8).

- Na poseban način tog svećenika iz Becedesa na iskreno pokajanje potiče čistoća mlade redovnice Terezije. On njoj predaje neki amulet (predmet koji mu je dala žena) koji Terezija

baca u rijeku. Ubrzo nakon toga taj će svećenik umrijeti, kaže Svetica: jako dobro umrijeti (Ž 5,6).

- U lipnju 1539. otac je odvođi u rodnu kuću. Liječnici smatraju da za nju nema pomoći. 15.8. u noći imala je kolaps i pala u duboku komu koja je trajala 4 dana. Svi su smatrali da je umrla. U samostanu su već bili spremili grob za ukop. Konačno nakon 4 dana probudila se iz kome, ali je ostala nepokretna (Ž 6. poglavlje).

- Od 1539. Terezija je ponovno, iako nepokretna, u samostanu Od Utjelovljenja

- Od Uskrsa 1540. 08.03. na njezin 25. rođendan imala je znakove malog poboljšanja zdravlja

- U travnju 1542. nakon gorljivih molitava sv. Josipu Svetica je potpuno ozdravila. Od tada njezina pobožnost prema sv. Josipu postaje postojanja i cijeli život će se truditi u širenju te pobožnosti. Gotovo tri godine života provela je kao nepokretna osoba.

Razmisli o duhovnom putu sv. Terezije i o svome:

Pokušaj dublje shvatiti i prepričati učinke u duhovnom životu sv. Terezije u prvim godinama redovništva. Da li nazirem duhovno stanje sv. Terezije u iskustvu prijateljstva sa svećenikom iz Becedesa? Da li je bilo nekih većih trauma i/ili zdravstvenih poteškoća na mom životnom i redovničkom putu?

*Prema Castellanu u jednoj usporedbi između perioda života sv. Terezije i opisa stanja odaja u Zamku duše Terezija proživljava stanja I, II, III i djelomično IV odaje **od rođenja 1515. do 1544. godine kada ima 29 godina**. Taj duhovni put opisan u Zamku duše može se sažeti ovako:*

***Prve odaje** sadržavaju opis stanja duše koje žele autentičan kršćanski život ali su još zaokupljene svijetom, ne obaziru se na lake grijeha i sklone su moliti samo za svoje vremenite potrebe. Trebale bi bježati od prigoda za grijeha, ozbiljno se odlučiti za Krista i tražiti samoću i prilike da prodube svoju vjeru. Stanje ovih duša je sklono grijehu ako već nisu u grijehu, milost ih potiče na autentično obraćenje, a imaju prve molitvene stupnjeve koji se najčešće očituju u usmenoj molitvi.*

***Druge odaje** predstavljaju duše koje već imaju neku odlučnost da žive u milosti, trude se oko molitve i ponekad oko mrtvljenja. Pa ipak, uz tolike napasti ne žele se potpuno odreći duha ovoga svijeta. Stanje ovih duša je označeno borbom, milost ih potiče i vodi prema ustrajnosti a razmatranje je molitva koja označava stupanj njihova duhovnog života.*

***Treće odaje** označuju stanje onih duša koje su već uredile svoj nutarnji i vanjski život, ne padaju u svojevoljne ni teške ni lake grijeha. To je stanje jednog dosegnutog stupnja prividnog savršenstva kršćanskog života. Ali u njima je još prisutno u velikoj dozi duhovno sebeljublje i samodopadnost. Za daljnji put treba im više poniznosti i poslušnosti. Stanje duša je označeno jednom postojanošću kršćanskog života, Božja milost ih vodi u kušnje a molitva većoj otvorenosti prema Bogu. To je jedno stanje koje je naglašeno u molitvi sabranosti.*

U jednoj usporedbi opisa paralelizma duhovnog puta sv. Terezije i sv. Ivana od Križa na ovom razvojnom stupnju duhovnog života za daljnji duhovni rast duša treba proći tamnu noć sjetila.

Razmisli o opisu ovih stanja duhovnoga puta:

Da li u mome osobnome duhovnom iskustvu prepoznajem nešto od opisa ovih prvih odaja Zamka duše?

1542. – 1554. Opis duhovne krize sv. Terezije (od 27. do 39. godine života, Ž 7. Poglavlje)

- U vrednovanju negativnih aspekata koje svetica navodi u ovom vremenu da bi ih se dobro razumjelo treba shvatiti da je ona to pisala kada je već proživjela duboki mistični život

milosti, treba ih shvatiti u cjelovitosti duhovnog puta svete koja puno puta naglašava da nikada ne bi učinila svjesno teški grijeh. Valja primijetiti da ta asketska borba Terezije iako je bila jaka nije bila naglašenog pokorničkog tipa nego su to bile napetosti i padovi u volji i neka mala popuštanja u afektivnom dijelu bića. Uza sva nastojanja vlastite volje svetica ne uspijeva pobijediti svu nedosljednost i nedostatke koji će samo mistične milosti nakon ovoga perioda duhovnog života u njoj ostvariti, iako su mistične milosti bile na neki način već prisutne u ovom periodu duhovnog života.

- U dobi od 27 godina Terezija je zadobila zdravlje i živi redoviti redovnički život u samostanu Od Utjelovljenja, ali na njenom duhovnom putu slijedi dugi niz godina krize u duhovnom životu. Iste godine 1542. papa Pavao IV u Rimu po uzoru na Španjolsku osniva rimsku inkviziciju koja će ipak biti fleksibilnija i manje tvrda od španjolske.

- U svom duhovnom životu Terezija je morala kročiti sama, bez pravog duhovnoga vodstva i zbog toga kaže da nikada nije naišla na ispovjednika koji ju je razumio te joj je i to bila dodatna poteškoća koja ju je gurala unatrag (Ž 4,7; 5,3.10; 6,4; 8,11).

- Prihvaća prijateljstva od ljudi izvana koja ju potiču na ispraznost (Ž 7,6). Terezija je imala srce koje je lako odgovaralo na naklonost i ljubav bližnjeg, a istovremeno iako i bez primisli teškoga grijeha u sebi je još živjela neusklađenost Božanske i ljudske ljubavi. Sama svjedoči: „Mogli su me osvojiti jednom sardinom.“ (Pismo 248).

- Jednom zgodom ocu priznaje da se više ne bavi nutarnjom molitvom (Ž 7,12). Istovremeno kušala je taštinu u srcu (Ž 7,17) i nakon proživljene bolesti javljaju se čisto naravne želje.

- Terezija kuša i Isusovu vjernost usprkos svega što proživljava: „Blagoslovljen budete Isuse uvijek jer premda sam ja vas ostavljala vi niste ostavili mene samu, tako da ne bih opet ustala time što ste mi uvijek pružali ruku. Mnogo je puta Gospodine, nisam htjela, niti sam htjela shvatiti da ste me opet dozivali, kako ću sada ispričati“ (Ž 6,9).

- Nije poslušna jasnim prekoravanjima vlastite savjesti (Ž 7,6-8). Krist je prekorava a ona i to odbacuje. Opominje je jedna starija redovnica, njena rođakinja. Terezija i to odbacuje i ljuti se (Ž 7,7-9)

- Doživljava veliku prazninu i suhoću u molitvi (Ž 7,1; 8,2). Terezija je svjesna svoje dvoličnosti koju bolno proživljava: „Ja sam zaslužila da budem sa zlodusima, a varala sam ljude jer sam se izvana pričinjala dobra.,, (Ž 7,1)

- Zapliće se u stanje nutarnje kontradikcije: „Prolazila sam ovo olujno more gotovo 20 godina s ovim padovima pridižući se i to slabo, budući da sam ponovno padala i životom tako slabe savršenosti, jer se nimalo nisam obazirala na male grijehe, premda sam se bojala smrtnih, nisam onakva kako je trebalo biti budući da se nisam klonila opasnosti. Znam reći da je to jedan od najmučnijih života što se može zamisliti. Nit sam uživala Boga, nit sam imala zadovoljstva svijeta.“ (Ž 8,2),

- Terezija kuša iskustvo da se ne može opustiti, njeno nutarnje stanje joj ne dopušta da se odmori: „ Već je moja duša bila umorna i premda je htjela, nisu je nevaljale navike koje sam imala pustile da se odmori“ (Ž 9,1)

- Terezija dolazi sve do paradoksa jer druge uči molitvi (Ž 7,10-12), a ona sama je u velikim poteškoćama vezanim uz molitvu. Njene suhoće i tame će potrajati više od 10 godina. U biti Terezija prilagođava svoj duhovni put duhovnom stanju opuštenosti samostana Utjelovljenja u kojem se nalazi.

- Sama kaže da bi nekada radije više dana podnosila teške pokore nego da se sabere na molitvu (Ž 8,7). Ali ipak Isus ne odustaje od njene duše i obasipa je duhovnim radostima, a za nju je bila velika muka primati te milosti jer se smatrala nedostojnom (Ž 7,19). Terezija „je često lomila samu sebe“ (Pismo 338).

- Terezijina duhovna borba je dovodi do velikih nutarnjih razdiranja (Ž 7,17). Usprkos svega ne upada u teške grijehe. Jasno je osjećala da je zarobljena a ispovjednici su je

uvjerali suprotno (Ž 8,11), uvjerali su je da nema ničega lošeg vidati se sa tim osobama (Ž 7,7).

- U jednom ozračju nutarnje nevjernosti Bogu skoro godinu i pol dana (1542 i 1543) napušta nutarnju molitvu (Ž 7,1; 7,11; 19,4)

- Negdje u prvim godinama te krize 1543. umire joj otac (Ž 7,14-16).

- Doživljava da je jedan ispovjednik p. Barron, dominikanac, shvaća u njenom duhovnom stanju. Ukazuje joj na ozbiljnost njenog nutarnjeg stanja i na veliku opasnost od gubljenja u kojoj se nalazi (Ž 7,17). Nalaže joj pričest svakih 15 dana. Nalaže joj da se ponovno počinje baviti nutarnjom molitvom. Sama svjedoči: „Započeh iznova nutarnju molitvu, ne izbjegavajući ipak prigode za grijeh, ali više nikada nisam zapustila molitve“ (Ž 7,17). „Život mi bijaše veoma težak jer sam u molitvi vidjela bolje svoje pogreške. Ispunilo se ono što je predvidio ovaj poznavaoac duše: s jedne me strane zvao Bog, a s druge sam strane išla za svijetom. Sve što je dolazilo od Boga pružalo mi je veliko zadovoljstvo, ali svijet me sputavao. Činilo mi se da želim pomiriti ove dvije suprotnosti... duhovni život i sjetilna zadovoljstva, užitke i rasonode. (Ž 7,17)

- 1546. godine nova tragedija u obitelji: brat Antonio u Americi pogiba u Americi u ratu s indijancima.

- Svetica odbacuje prigodne opomene časne sestre koja joj je bila prijateljica i koja kao da je bila nešto shvatila o njezinom duhovnom stanju (Ž 7,9).

- Terezija odbacuje i neke druge poticaje, npr. viđenje Kristova lica (Ž 7,7).

- Prilagođava se općoj duhovnoj klimi prosječnosti samostana od Utjelovljenja.

- Tijekom 10 godina imat će veliku borbu sa vlastitom nedosljednošću (Ž 7,17). Terezija će provesti prema nekim autorima 18, a prema nekima čak 22 godine potpune suhoće u molitvi. Ispovjednici koje je konzultirala nisu je shvaćali i nisu znali razlučiti njene nutarnje poticaje da prekine druženja, prijateljstva i razgovore s ljudima koji su dolazili u govornicu. Smatrali su da u tome nema ništa lošega, ali nisu uviđali navezanost koja je priječila daljnji duhovni rast da nju zbog toga grize savjest te da je trebala neopozivo slušati poticaje vlastite savjesti da bi dalje duhovno napredovala (Ž 8,11). Vođena vlastitom neodlučnošću i tim savjetima Terezija je ostajala u stanju nutarnje navezanosti na ta prijateljstva koja je bila velika zapreka za daljnji osobni duhovni put.

- Terezija kuša i za nju bolno iskustvo da usprkos njenoj nevjernosti Isus je obasiplje velikim nutarnjim milostima i doživljajima koju kod nje potiču bolno kajanje i doživljaj duboke nedostojnosti: „Ah Gospodaru! Kako li ću moći uzveličati milosti koje ste mi tijekom tih godina udijelili. I kako ste me u to vrijeme dok sam vas najviše vrijeđala, za kratko vrijeme pripravljali, uz vrlo velika kajanja, da uživam vaše blagodati... Zapravo posezali ste, kralju moj, za najprofinjnijom i najmučnijom kaznom koja je za mene postojala... moja ste nedjela kažnjavali velikim darovima“ (Ž 7, 19).

- Povremeno uspijeva da se oslobodi tih prijateljstava i razgovora u parlaonici za koje je savjest optužuje, ali ne sa svom odlučnošću koja bi definitivno prekinula te veze (Ž 8,11)

Razmisli o duhovnom putu sv. Terezije i o svome:

Što je bilo najmučnije živjeti sv. Tereziji u njenoj duhovnoj krizi? Što joj je ili tko joj je u tome najviše odnemagao? Što je Tereziji najviše pomoglo u njenoj duhovnoj krizi? U čemu se očituju moje duhovne krize u duhovnom i redovničkom životu? Da li slušam poticaje Duha na mome putu?

*Prema Castellanu u jednoj usporedbi između perioda života sv. Terezije i opisa stanja odaja u Zamku duše Terezija proživljava **stanja IV odaje od 1544. Do 1554. od svoje 29. do 39. godine života.** Taj duhovni put opisan u Zamku duše može se sažeti ovako:*

Četvrta odaja predstavlja duše koje su već kušale prva mistična iskustva, ali imaju i daljnje velike nutarnje borbe za potpunu nutarnju slobodu za Krista. U duši će kušati milost

Božje velikodušnosti i besplatnosti dara. Milost ih vodi prema jednoj nutarnjoj širini i slobodi duha. Molitva mira i smirenosti je temelj njihovog druženja i sjedinjenja s Bogom. Duhovni plodovi u duši još nisu postojani te duša mora bježati od duha svijeta i od grešnih prigoda da bi se postojano ukorijenila u Bogu.

Razmisli o opisu ovog stanja duhovnoga puta:

Da li prepoznajem u mom duhovnom iskustvu nešto od opisa ove odaje?

1554. – 1562. Opis obraćenja i duhovni put do osnutka prvog obnovljenog samostana (od 39. do 47. godine života; Ž 9-10, 23-24 poglavlje)

- Konačno dva važna događaja u životu sv. Terezije definitivno preokreću njenu nutarnju borbu i vode je do obraćenja.
- 1. Jednom pri povratku iz parlaonice motrila je sliku Krista Patnika u ranama na ulazu u kapelicu. Ona to doživljava kao da je uistinu susrela Krista osobno. I to je bio zov ljubavi koji je pobijedio u Terezijinom srcu (Ž 9, 1-3).
- 2. Čitanje Ispovijesti sv. Augustina vodi Tereziju do toga kao da ona sama proživljava trenutke obraćenja sv. Augustina u vrtu. Doživljava da i nju Krist ponovno zove na potpunu ljubav (Ž 9,7).
- Obraćenje se događa 1554. Terezija počinje još dublje proživljavati Isusovu stvarnu euharistijsku prisutnost i kod pričesti usvaja Magdalenin stav, biti Isusu do nogu (Ž 9,2). Produbljuje metodu molitve nastojeći predočiti Isusa u svojoj nutrini i ustaje u motrenju Isusa u Getsemaniju (Ž 9,4). Sama svetica kaže da je godinama prakticirala molitvu Gesemanske ure ali to zato da zadobije oprost (Ž 9,4) ali sada je to u jedno potpuno novom duhovnom ozračju. To je susret osoba Ja – Ti, Terezija – Isus, osobna ljubavi i prijateljstvo i to je pravo rješenje njenih nutarnjih konflikata koje je godinama nosila u sebi.
- Za Tereziju je, kako ona sama kaže, s time počinje novi život, nova knjiga (Ž 23,1) ona doživljava jedan slijed mističnih iskustava (Ž 23,1-2)
- Život sv. Terezije se može promatrati i pod vidikom rasta duhovnoga puta koji ide od asketskog dijela (od rođenja do 1554. Godine, 39. Godine života). Taj asketski dio puta je označen željom i nastojanjima sveteice periodima gorljivosti, naglašenog osobnog napora, kriza, borbe, napetosti, padova, podizanja pred Božjom milošću koja ju je uvijek pratila.
- Drugi dio puta je označen mističnim iskustvom. Iako su se neka mistična iskustva već prije događala u životu sv. Terezije počevši od ovih iskustava Božje djelovanje u njenoj duši prevladava nad vlastitim naporima i u jednom trajnom rastu koji će je dovesti do vrhunaca mističnog života na zemlji, mističnog braka. Iskustvo sveteice je pod utjecajem posebne milosti Božje prisutnosti i u ovom periodu početak će jedno istinsko duhovno vodstvo u životu sv. Terezije ali s puno nerazumijevanja i poteškoća koja su stvarala dodatnu muku u duši sv. Terezije. Prvo će to biti jedan svećenik Daza, a zatim jedan slijed isusovaca ispovjednika (Cetina, Pradanos, Baltassar Alvarez)
- Ove dvije gore spomenute milosti su pomogle sveteici da dođe do „odlučne odlučnosti“ na duhovnome putu. Iako će biti nekih još manjih i sporednih neurednih navezanosti (Ž 1,9)
- Časne sestre u samostanu s kojima Terezija živi primjećuju promjene na njoj i počinju je ogovarati i stvarati poteškoće u jednom duhu sarkazma: „Terezija umišlja da je svetica, umišlja da će izumiti neke novotarije“ (Ž 19,8).
- Sama Terezija duboko proživljava novost u svom životu: „Od sada započinje nova knjiga, tj. novi život...Do sada sam živjela ja, odsad Bog živi u meni... Neka je slavljen Bog koji me je oslobodio od mene same.“ (Ž 23,1).
- Isus Tereziji udjeljuje i nove milosti u molitvi koje ona kuša kao molitvu mira, a ponekad i molitvu sjedinjenja. A sama svetica kaže: „Unatoč moga opiranja bila je tako velika

slast i užitak koji sam ćutila da sam se pobojavala. „ (Ž 23,2) ćula je i prve Isusove rijeći u duši: „Služi meni, ne brini se za to.“

- Terezija jedno kratko vrijeme u nutarnjem duhovnom životu pada pod utjecaj tzv. apstraktne škole prema kojoj bi usredotoćenost na ljudsku narav Isusa Krista mogla biti zaprekom za daljnji duhovni napredak. (Ž 22,4) Svetica prošavši ta iskustva jasno ući o neophodnosti motrena Isusa za visoke stupnjeve kontemplativne molitve (Ž 22, 5-7 Zamak 6 odaje, 7,6). Poslije će u zreloj dobi duhovnoga puta opominjati kako bi usvajanje te apstraktne škole moglo duše dovesti do gubitka pobožnosti prema Presvetom Sakramnetu (Zamak 6 odaje, 7,14).

- Terezija proživljava mistićna iskustva, ima jako veliku potrebu da je netko od svećenika ispovjednika i duhovnika shvati na tom putu i potvrdi da je vođena dobrim Duhom, ali doživljava upravo suprotno. Kućni prijatelj don Francisco de Salcedo kome ona djelomićno otvara svoj put upućuje na o. Gaspara Dazu. On je u prvom trenutku nije niti saslušao i obeshrabrio ju je. Ona svjedoći: „Bilo je dovoljno da izgubim nadu i sve napustim“ (Ž 19,8). Ona ponovno iznosi u potpunosti stanje svoje duše don Salcedu, a on ponovno poziva o. Dazu. Njih dvojica su zaključili da doživljaji koje Terezija ima dolaze od đavla. Terezija svjedoći: „Ćim su mi to rekli, obuze me velika žalost i briznuh u plać. Bila sam jako uplašena., (Ž 23,11). Oni su je držali odveć nesavršenom i nedovoljnom pokornicom da bi to bilo od Boga.

- Terezija je ćak bila spremna ponovno se odreći molitve:“ Zašto da se izlažem opasnosti ako kroz 20 godina vježbanja u sabranosti nisam izvukla nikakve koristi, nego me zloduh zavarava. Bolje onda odreći se., (Ž 23,12)

- Don de Salcedo ponovno traži mišljenje jednog drugog svećenika, isusovca o. Cetina koji je bio jako mlad, imao je tada 23 godine. Njegov zaključak je bio da to što Terezija proživljava dolazi od Boga. On nalaže Svetici da svoju meditaciju usredotoći na ljudsku osobu Kristovu i nalaže joj kako kaže Svetica „ne baš ugodne pokore.“ (Ž 24,2). O. Cetina prvi prororćki naslućuje stanje duše sv. Terezije (Ž 23,16)

- 1554. godine u Avilu dolazi, budući svetac, tada ugledni isusovac Franjo Borgia i na nagovor o. Cetine razgovara s Terezijom i on joj daje još jednu veću sigurnost da je vođena Božjim duhom i upućuje je na svakodnevno motrenje Kristove muke. Plod toga vodstva o. Cetine je bilo ućvršćenje molitvenog života svete i ponovljeni nutarnji poticaj na pokoru :

„Vodio me je tako da mi se ćinilo kako sam postajala posve druga. Kako je velika stvar shvatiti neku dušu! Rekao mi je da svakoga dana obavljam molitvu vezanu za neki prizor iz Muke, te da se njime okoristim, i neka ne mislim doli na Ćovještvo, te da se onim sabranostima i slastima opirem koliko mognem, tako da im ne dajem povoda sve dok mi on ne kaže što drugo. Utješio me je i osokolio, a Gospodin je pomogao i meni i njemu da shvati moje stanje i kako me ima voditi. Bila sam odlućna u tome da ne skrenem ni u ćemu od onoga što mi zapovjedi, te sam tako ćinila sve do danas“ (Ž 23, 17)

- „Poćela sam ponovno gajiti ljubav prema presvetom Ćovještvu. Molitva je poćela bivati postojana poput zgrade koja je već imala temelj, a ja se jaće priklanjati pokori koju nisam bila provodila zbog svojih teških bolesti. Onaj sveti muž koji me je ispovjedio rekao mi je da mi neke stvari ne bi mogle naškoditi, te da mi je možda Bog davao toliko bola zato što nisam ćinila pokoru, pa mi ju je htjelo zadati Njegovo Velićanstvo“ (Ž 24,2)

- Zbog nerazumijevanja i nemogućnosti da nađe dovoljno samoće i sabranosti u samostanu Terezija se povlaći kod bogate udovice done Guiomar de Ulloa i tu susreće novoga ispovjednika isusovca o. Pradanosa koji je bio pun razumijevanja, a li strog i on još povećava pokornićke zahtjeve. Traži da se Terezija odrekne „nekoliko prijateljstava koja nisu vrijeđala Boga“ (Ž 24,5). Nalaže joj da moli Dođi Duše Sveti. Terezija prvi puta pada u zanos, i kako sam piše ćuje Isusove rijeći:

„Više ne želim da vodiš razgovor s ljudima, već s anđelima. Spopao me je velik strah, zato što je pokret duše bio tako snažan, a ove su mi riječi rečene duboko u duhu, tako da mi je to ulilo strah, premda s druge strane i veliku utjehu, koja mi je ostala čim je nestao strah što ga je, po mojem mišljenju, izazvala ta novost.

To je bilo posve izvršeno, jer nikad više nisam mogla uspostaviti prijateljstva, niti imati utjehe, niti pak gajiti posebnu ljubav, osim prema osobama za koje razaznajem da je gaje prema Bogu i nastoje mu služiti, a niti je to bilo u mojim rukama, niti mi je važno jesu li rođaci ili prijatelji. Ako ne razaznajem da je takva ili da je osoba koja drži do molitve, težak mi je križ družiti se s njom. To je tako, po mojem čvrstom uvjerenju, bez daljnega“. (Ž 24,5, 6-8)

Glavni problem duhovne krize svete, navezanosti na prijateljstva, s kojim se ona tijekom asketskog dijela svoga duhovnog puta silno mučila i nije ga uspijevala riješiti mistično iskustvo bitne komunikacije u duhu rješava kod svete u jednom trenutku, ali ona se sa svoje strane morala pripravljati i prihvatiti poticaje na koje ju je Krist godinama upućivao.

- U Avili počinju kružiti glasine da Terezija de Ahumada ima mistična iskustva i viđenja. U to vrijeme vlada jedno antimistično raspoloženje i strah od lažnih mističara. Tako na primjer Magdalena de la Cruz u Sevilji bila je došla na glas kao mističarka i svetica do te mjere da je tadašnji veliki inkvizitor don Alonso Manrique došao da se njoj preporuči u molitve. Ona obuzeta grižnjom savjesti javno je priznala da je sve izigravala i imala lažne zanose, a da čudesa koja su se događala bila su posljedica ugovora koji je sklopila s đavлом. Ako tome dodamo još i oštre osude inkvizicije protiv svih koji su se na bilo koji način udaljavali od prave vjere i bili proglašeni pristašama Lutera. Tako npr. kanonik u Salamanci Cazalla, propovjednik kralja Karla V. osuđen je na lomaču kao i don Ocampo, vitez reda sv. Ivana... sve do paradoksa da su mrtvo tijelo done Leonore di Vibero koja je umrla prije procesa iskopali i spalili na lomači, onda se s pravom Terezija imala čega pribojavati.

- A jedna od njenih neprijateljica reče: „Nadam se da ću dovoljno dugo živjeti kako bi Terezija dobila što zaslužila: smrt na inkvizicijskoj lomači.“ (citirano prema Auclairu).

- Zdravlje sv. Terezije počevši od ovoga perioda se definitivno narušava. Imat će bolesti srca (Ž 11,25-14, Osnuci 19,5), bolesti glave (potpuna iscrpljenost 1577.), a na poseban način bolesti želuca, prema kazivanju same svete ona će 20 godina svakodnevno povraćati (Ž 7,11)

- Na daljnjem duhovnom putu Svetica proživljava velika duhovna iskustva. Tako 1556., u 41. godini života doživljava ono što kršćanska mistika naziva duhovne zaruke što u biti znači obećanje Krista da će jednoga dana se sjediniti s njezinom dušom. (Zamak 5 Od. 6)

- Terezija doživljava posebni procvat Božje prisutnosti i na novi način doživljava Boga kao onoga koga iskustveno primjećuje u sebi (Ž 10,1; 22,3; R 5,22). Ta iskustva su kao neki pokretač i poticaj da uredi svoju nutarnju afektivnost i ojača u molitvi te na taj način dolazi do jednoga postojanog odnosa s Bogom prisutnim u svojoj duši. Isus kao da je više nije napuštao. Neprestano je bila svjesna Njegove prisutnosti sa svoje desne strane (Ž 27,2). Iskustvo svete će biti u trajnom nastojanju i proživljavanju života u prisutnosti Kristovoj: „Čak i kad sam to činila, nastojala sam da bude tako da ne oneraspoložim Onoga koga sam jasno vidjela da tu bijaše kao svjedok“ (Ž 28,1)

- Jedna serija novih mističnih milosti koje će kao središte imati ljudsku narav Isusa Krista: prve riječi (Ž 19,9) prva ekstaza (Ž 24,5) prvo viđenje Krista (Ž 27,2) a zatim i druga viđenja Krista (Ž 28, 1-3) dovest će do toga da će svetica doživjeti posebnu povezanost i usredotočenost na ljudskost Isusa Krista i kušanje neizrecivog poleta ljubavi. Ta mistična usredotočenost na ljudskost Isusa Krista uzrokuje u njoj potpuno nadvladavanje i uređenje svih ljudskih ljubavi koje su prije bile nepročišćene te afektivnost sv. Terezije više ne bi mogla ljubiti kao prije (Ž 37,4). Ljubav prema ljudima rodit će se u jednom novom stilu i načinu koji proizlaze iz novoga duhovnoga stanja, Božje ljubavi. (Ž 37,5; 37,4)

- Terezija u to vrijeme o svojim mističnim iskustvima razgovara sa isusovcem p. Alvarezom, ali on ne poznaje iskustveno put mistike i teško je shvaća. I sama Terezija morat će naučiti razlučiti bitno od nebitnoga u mističnim iskustvima. Na primjer, kada je vođena radoznalošću njena znatiželja se ne zadovoljava: “Živo sam željela vidjeti boju Njegovih očiju, Njegov stas da bi mogla o tome govoriti, ali svaki puta kada sam pokušala bolje vidjeti, On bi potpuno nestao.,, (Ž 29,2)

- 1560. godine, u 45. godini života, svetica doživljava uzvišenu mističnu milost „transverberacije“ (vidi anđela kako joj strijelom Božje ljubavi ranjava srce i to u njoj na mističan način raspaljuje daljnji plamen Božje ljubavi Ž 21,13).

- Terezija u žaru ljubavi i želji da udovolji žudnji svoje ljubavi želi smrt: „dok je kod mene rasla tako velika ljubav prema Bogu, da nisam znala tko mi ju je ulijevao, zato što je bila jako vrhunaravna, a ja se nisam trudila oko nje. Osjećala sam kako umirem od želje da vidim Boga, a nisam znala gdje bih tražila taj život, osim u smrti“. (Ž 29, 8) Terezija kuša veliku želju i silnu potrebu za samoćom. (Ž 20,10). Mistični fenomeni nekada se događaju i pred drugim ljudima, npr. levitacija pred drugima, zanosi... Terezija sve to jako teško podnosi, a glasine o njenom životu se i dalje šire. O. Alvarez je ne razumije na njenom putu i ponovno joj neki ispovjednik stvara samo muke i poteškoće na duhovnom putu. Isusovac se bojao da je ona prevarena od đavla te da i njega vara. Sve skupa je išlo tako daleko da su joj zabranili obavljanje nutarnje molitve. Terezija sama govori o tim mukama s ispovjednicima: „Dobro je da nisam izgubila glavu.“ (Ž 28,18)

Pa ipak otkriva i do koje mjere je ostala svoja u svemu tome i sačuvala zdrav sud te piše: „Ja se ubrajam među one duše koje se ne mogu uspješno voditi prisilom“ (citirano prema Auclairu)

- 1558. godine kada Svetica ima 43 godine susreće budućeg sveca Petra Alkantarskog. On je u svim crkvenim krugovima toga vremena bio prihvaćen kao jedan veliki duhovni autoritet. Po Božjoj providnosti dolazi u Avilu i razgovara sa Terezijom. Terezija i Petar će se međusobno duhovno odmah prepoznati, to će biti jedan početak prijateljstva koji će trajati cijeli život. Sv. Petar je definitivno učvrstio Tereziju u uvjerenju da je vođena Božjim duhom, a ona će njega doživljavati kao jednu od najugodnijih osoba u svom životu (Ž 27,18): „Ostavio me je sasvim utješenu, umirenu, zadovoljnu,“ (Ž 30,7)

- Sv. Petar Alkantarski je umirio crkvene krugove vezano uz duhovni put sv. Terezije, a ona koja se po poslušnosti dotadašnjeg ispovjednika često morala izražavati o svom nutarnjem duhovnom putu iz svega je toga izvukla jednu nutarnju pronicljivost duha u opisu duhovnog života koji je ostao zapisan u njenim djelima. Upravo u tom periodu počinje njena spisateljska aktivnost. 1560. počinje pisati neke od tih Relacija o svom duhovnom životu i šalje ih učenom dominikancu Ibanezu s kojim se često savjetovala o svom putu.

- Terezija naglašeno proživljava težnju za vječnošću, pratila ju je još od djetinjstva, ali kao dijete to je htjela „kako bi to zadobila na brzinu i kušala veliku nebesku sreću“ (Ž 1,4) a sada u zreloj dobi to je proživljeni polet ljubavi u mističnom ozračju, ljubavi koja jedino želi sjedinjenje sa ljubljenim (Relacije 1,3; 4, 10) svijet i stvorenja svetici uzrokuju samo dosadu (R 5,14). Svetica moli Isusa da joj udjeli neko sredstvo da podnosi ovaj život jer je žudnja vuče samo nebu (R 5-6). Daljnji duhovni put će voditi sveticu u proživljenom nutarnjem otkrivanju velikih potreba karmelskog reda i crkve svoga vremena i spremnosti sve učiniti i trpjeti za to, pa i prihvaćanjem odgađanja susreta s Ljubljenim duše svoje.

- Negdje u ovo vrijeme Terezija se mora baviti vremenitim poslovima, i to uspješno. Otac je već bio umro, a većina braće odsutna, sama mora prekinuti štetnu parnicu koju je započeo svadljivi nasljednik muž njene sestre Guzman, morala je preurediti očinski kuću, iznajmiti je i odgajati mlađu sestri Ivanu koju je sobom dovela u samostan i nastanila u svojoj ćeliji a 1553 udala za Juana de Ovalle.

- Godine 1560. Svetica doživljava strašno viđenje pakla i to je za nju dodatni poticaj za razmišljanja o vječnom gubitku duše. Svetica o tom doživljaju piše kao o jednoj od najvećih

milosti koju joj je Gospodin udijelio jer joj je pomoglo da još odlučnije prione uz Krista (Ž 32, 1-4): „Stoga ponovno kažem da je to bila jedna od najvećih milosti što mi ih je Gospodin udijelio, zato što mi je jako puno koristila da izgubim strah od nevolja i opreka ovoga života i da se trudim podnositi ih i zahvaljivati Gospodinu što me je izbavio, kako mi se sada čini, od tako strašnih i vječnih zala“. (Ž 32,4)

- Paralelno s ovim doživljajima Terezija duboko proživljava podijeljenost Crkve koja je nastala zbog protestantskog pokreta i jako je potaknuta u duhu da čini nešto novo za spas duša i dobro Crkve. A dobiva i vijesti o teškoj situaciji i duhovnoj pogibelji u kojoj se nalazi i coquistadoresi i domoroci u novom svijetu.

- U to vrijeme u Francuskoj koja je bila u neprijateljskom odnosu sa Španjolskom dogodio se jedan strašni pokolj koji su učinili pristaše ugenota. To je duboko dirnulo Tereziju koja je jako molila Gospodina da nešto učini za Crkvu .

- Terezija je proživjela jedno veliko duhovno sazrijevanje na svom duhovnom putu. Od onoga osjećaja prolaznosti i besmisla „da sve je ništa“ došla je do konstruktivnog i potvrdnog jedinstva „Bog je sve“ i postaje sve spremnija činiti sve za Boga. (Relacija 1,3); „Udijelio mi je želju da ne umrem tako brzo kako bi mogla raditi za njegovu slavu“ (Relacija 4,12)

- Nakon indeksa zabranjenih knjiga F. Valdesa Terezija ostaje bez svojih omiljenih duhovnih knjiga a sam je Isus tješi govoreći joj da će on sam biti njena knjiga (Ž 26, 5)

- Terezija se osjećala ugodno u svojoj ćeliji u karmelu Utjelovljenja, dakle uz ideju osnutku novog karmela treba odbaciti bilo kakav osobni interes ili nepodnošljivo nezadovoljstvo: „Bilo mi je veoma ugodno u kući u kojoj sam živjela jer mi je ćelija bila sasvim po volji“ (Ž 32,10). Tvrdi kako u tom samostanu mnoge sestre jako dobro služe Gospodinu. (Ž 7,3)

- U biti Terezija po volji Kristovoj počinje razmišljati o obnovi karemelskog reda te doživljava novo zvanje u već postojećem zvanju. A na to je potiče i sve veća ljubav prema dušama koje se gube uključujući luterane koji po krštenju pripadaju Crkvi (Ž 32,6)

- Kad je sam razmišljala što bi mogla učiniti, prvi odgovor nalazi u tome da ona sama osobno obnovljeno s više velikodušnosti za Krista i crkvu živi: “ Razmišljala sam što li bih mogla učiniti za Boga, pa sam pomislila da prvo bijaše slijediti poziv koji mi Njegovo Veličanstvo bijaše uputilo za redovnički život te obdržavati svoje Pravilo s najvećom savršenošću što mogu“ (Ž 32, 9).

- Terezija je iz iskustva života u samostanu od Utjelovljenja vidjela i velika ograničenja tih tadašnjih velikih struktura i velikog broja sestara. Pod isprikom zavjeta siromaštva u nekim godinama ovog vremena bilo je i do 50 sestara koje su živjele van samostana u kućama rodbine ili dobročinitelja. Sestre plemićkog porijekla su mogle u svojim odajama ugošćavati prijatelje, rodbinu pa čak i sluškinje, dok su sestre iz siromašnih obitelji spavale u zajedničkim spavaonicama. Pod isprikom poslušnosti sestre su lako duže vremena živjele van samostan kao pratilje plemenitih gospođa koje su želje društvo „duhovnih“.

- Prava inicijativa za osnivanjem novog samostana dolazi od samog Isusa. Svetica piše o Isusovim poticajima ali svojoj poteškoći da ih prihvati: „ Neka kažem svojem ispovjedniku to što mi zapovijeda, te da ga on moli da ne bude protiv toga niti da me ometa. To je viđenje imalo tako velike učinke, i takovo je bilo to govorenje što mi ga je kazivao Gospodin, da nisam mogla posumnjati kako bijaše on. Spopala me je jako velika muka zato što sam s jedne strane uvidjela velika nespokojstva i teškoće kojih će me to stajati, a bila sam tako jako zadovoljna u onoj kući, pa, premda sam oko toga nastojala, nisam imala više onoliko odlučnosti niti sigurnosti u to. Tu se činilo da me se požurivalo, pa sam, uviđajući da započinjem nešto od velikog nespokojstva, bila u nedoumici što mi je učiniti. No Gospodin mi je često ponovno govorio o tome, iznoseći mi toliko povoda i razloga, te sam uviđala da su razumljivi i da je to bila njegova volja, pa se nisam usudila ništa drugo doli reći to svojem ispovjedniku, te sam mu napismeno iznijela ono što sam mislila“. (Ž 32, 11-12)

Razmisli o duhovnom putu sv. Terezije i o svome:

U čemu se sastojala duhovna sigurnost sv. Terezije u ovom periodu njenog života, a u čemu se očitovala njena nesigurnost? Koji je najvažniji prijelaz duhovnoga puta koji je Svetica učinila u ovom periodu svoga života? Što je meni u duhovnom životu posebni poticaj za obraćenje i daljnji put? Da li bih znala prepoznati tekstove, molitve i nagovore koji su prožeti apstraktne škole duhovnosti? Da li na svom duhovnom putu pred očima duše držim budnim horizont vječnosti?

1560. – 1562. Radanje ideje o osnivanju obnovljenog Karmela (od 45. do 47. godine života, Ž 32-36 poglavlje)

- Zamisao o novom Karmelu se rađa negdje oko 1560. a svetica tada ima 45. godina i ta zamisao je plod duhovnoga sazrijevanja i mističnih doživljaja te teških povijesnih okolnosti društva i Crkve (Put 1, 1-2) i na kraju razmjene duhovnih iskustava sv. Terezije sa svojim duhovnim prijateljima.

- Terezija novi Karmel zamišlja kao jednu malu grupu dobro biranih sestara koje bi se bavile molitvenim životom i mrtvljenjem u samoći slijedeći izvorna pravila Karmelskoga Reda i primjer prvih karmelskih pustinjaka. I sam Isus u mističnom doživljaju potiče Tereziju na to djelo, a ona kuša jednu veliku nedostojnost i nesposobnost za to. (Ž 35, 6)

- U rujnu 1560. rođakinja sv. Terezije Maria de Ocampo izjavljuje da bi htjela živjeti kao bosonoge franjevke sv. Petra Alkantarskog. Ta želja za životom prema obnovljenim pravilima bila je u skladu sa željama sv. Terezije i ona o tome govori donni Guiomar de Ulloa koja se oduševljava za to i spremna je materijalno poduprijeti te planove. Terezija se povjerava svom ispovjedniku, mladom isusovcu Baldassaralu koji je podržava. Ubrzo je i karmelski provincijal Gregorio Fernandez o tome obaviješten i on podržava tu ideju. Ali kad se pročulo u gradu Avili o eventualno novom osnutku karmelskog samostana nastaje komešanje i pobuna protiv tih planova. Provincijal povlači svoje dopuštenje, ispovjednik mijenja mišljenje i više ne podržava sveticu, nalaže joj da o tome više ne razmišlja. I poznati učeni teolog tog vremena dominikanac Pietro Ibanez je konzultiran o tome, na početku je protivan, ali poslije će podržati te planove.

- 1561. u travnju dolazi u kolegij isusovaca novi ravnatelj koji je sklon sv. Tereziji. Njen ispovjednik ponovno mijenja mišljenje i podržava sveticu te se odlučuje da sestra sv. Terezije Ivana de Ahumada kupuje jednu kuću s nakanom da u njoj stanuje, ali svetica je posjećuje s nakanom da je preuredi u jedan mali samostan.

- Za Božić 1561. Karmelski provincijal nalaže sv. Tereziji da pođe u Toledo kod gđe Luise de la Cerda, udovici maršala Castilje, jednog od najbogatijih ljudi u Španjolskoj. Terezija ostaje tamo 6 mjeseci i ponovno susreće sv. Petra Alkantarskog koji je potiče i podržava u ideji osnutka novog samostana (Ž 35, 5-6). Ponovno se vraća u Avilu i susreće biskupa don Alvara de Mendoza koji postaje njen prijatelj i podržava je u njenim odlukama.

- Petar Alkantarski ostavio je Tereziju jednu od svojih prvih duhovnih kćeri Antoniju de Henao i ona ulazi u prvi obnovljeni karmelski samostan sv. Josipa. Bila je jedna od 4 prve sestre, a druge tri su pripadale najboljim kastelanskim plemićkim obiteljima.

- Neposredno prije osnutka novog Karmelskog samostana svetica proživljava tri velike borbe: u sebi tamu i sumnju da je sve to skupa pod utjecajem zloga, poteškoće u samostanu u kojem je živjela pa ipak priorica daje dopuštenje da može prijeći u novi samostan koji se osniva, u mjestu zbog ponovnog neshvaćanja i negodovanja zbog nastajanja novog samostana. (Ž 36,7-9)

- Sama kaže da je tada kušala muku među najtežima u svome životu, a kao i kod prvog ulaska u samostan morala je voljno pobjeđivati samu sebe : “Zacijelo, čini mi se da je to bio jedan od najtežih trenutaka koji sam proživjela u svojem životu.... Uz ove i druge misli, jako

se sileći, obećala sam pred Presvetim Sakramentom kako ću učiniti sve što budem mogla da dobijem odobrenje kako bih došla u ovu kuću, te čim budem mogla to učiniti čiste savjesti, obvezati se na klauzuru“. (Ž 36,9)

- Dona Guionar potaknuta od o. Ibaneza zatražila je u Rimu u svoje vlastito ime u najvećoj tajnosti dozvolu da osnuje samostan prema prvotnom karmelskom Pravilu koji bi bio pod jurisdikcijom Avilskog biskupa umjesto da potpada pod provincijala Reda što je i zadobila. I tako je i taj problem bio riješen.

- Teologu Ibanezu sv. Terezija piše 1562. Prvi rukopis njenog spisa Moj život. Iste godine umire i veliki duhovni prijatelj sv. Petar Alkantarski te general kremlskog reda o. Nikola Audet. Red je vodio još od 1523.

- Uvod u hrvatsko izdanje ovako opisuje povijest i problematiku nastanka knjige: „Knjiga Moj život nastaje kao plod određenoga duhovnog procesa koji kod sv. Terezije traje već poduže vrijeme i dolazi u fazu kada je počima ozbiljno zbunjivati. Mistične milosti koje ona prima i mistično iskustvo u koje je uronila okreću je jako vlastitoj nutрини te ona pokušava prosuditi svoje stanje (milosti) i razumjeti samu sebe.

Doživljava kako ju je to toliko promijenilo moralno i psihološki da više gotovo ne razumije samu sebe. Osjeća se prisiljenom da svoj slučaj izloži teolozima (»letrados«) kako bi joj pojasnili to stanje. Ali i teolozi u svojem prvom pokušaju ostaju zbunjeni. Ni oni ne razumiju. Sumnjičavi su i gotovo alarmantni. Oni je prisiljavaju da sažeto i jasno načini izvještaj o svojem životu, tj. s jedne strane da opiše svoj život, grijehe, kreposti..., a s druge strane milosti koje je primala, da bi tako lakše mogli zamijetiti sklad ili nesklad između jednog i drugog i tada lakše prosuditi. (To je i prva ideja knjige.)

Terezija je poslušala, ali je u, svojem pokušaju uspjela samo dopola: naširoko je pripovijedala o svojim grijesima, ali se osjetila nesposobnom da išta kaže o svojim mističnim stvarnostima. Pokazale su joj se neizrecive i nesrodne za jezik i pero: »nisam znala reći ni puno ni malo o tome što je predstavljala moja molitva.« (23,11).

U toj se nemoći utječe jednoj doista stručnoj knjizi na tom području: Usponu na brdo Sion od franjevca Bernardina de Laredo, u kojoj nalazi određene sličnosti sa svojim iskustvima. Podcrtala je odlomke koji su joj teoretski objašnjavali nešto od onoga što je ona iskustveno proživljavala i zajedno s opisom svojih grijeha predala dvojici priznatih učitelja na području duhovnosti: svećeniku Gasparu Daza te laiku, njezinu prijatelju i rođaku Franciscu de Salcedo.

Njihov je odgovor bio zastrašujući. Uplašeni nekim opasnim slučajevima duhovne deformiranosti, koji su bili razotkriveni i postali pravi skandal u tom vremenu, te s druge strane nedovoljno teološki pripremljeni da izreknu sigurniji sud, oni sve pripisahu djelovanju zloduha. Ipak je posavjetovale da svoj slučaj iznese nekim mjerodavnim osobama iz Družbe Isusove i da napiše novi izvještaj o svojem životu.

Teško pogođena mišljenjem dvojice navedenih, Terezija gotovo upada u napast da prekine s molitvom: »Ako dakle nakon gotovo dvadeset godina kako sam obavljala molitvu nisam došla do dobiti, nego do obmana nečastivoga, bilo bi onda bolje da je nisam ni obavljala, premda mi se i to činilo nesnosnim, zato što sam već bila iskusila kakva je bila moja duša bez molitve. Osjećala sam se mučno, poput onoga koji se nađe u nekoj rijeci, pa na koju god njezinu stranu krene, boji se još veće opasnosti, a on se gotovo davi« (23,12).

Obuzeta velikom tjeskobom Terezija se daje ponovno na posao: »Počela sam se pripremati za opću ispovijed i bilježiti sve loše i dobro, kao jedan izvještaj o svojem životu, najiskrenije što sam znala i mogla, ne prešućujući ništa (23,15).

Povjerava se trojici redovnika iz Družbe Isusove, poznatima po zauzetu životu, iako vrlo mladima. To su: o. Diego de Cetina, o. Juan de Pradanos i o. Baltasar Alvarez. Prva dvojica imala su 25 godina, a o. Baltasar 26.

Prije nego što je predala ponovni sažetak svojega života o. Diegi de Cetini, Terezija je osjetila poteškoću, istinsku bol, uviđajući da njezin spis ne sadrži ništa drugo doli grijeha i bijedu (23,15).

Ipak, o. Diego de Cetina, pošto je sve pomno pregledao, utješi Tereziju govoreći joj da je »posve jasno da bijaše duh Božji« (23,16).

Ta izjava, koliko god je donijela izuzetno ohrabrenje za daljnji hod, nije ju dugo držala u miru. Nadolazak novih mističnih fenomena iznova zbunjuje njezine duhovne vođe nagoneći ih da ponovno premisle svoj stav.

Njezini duhovni vođe iz Družbe Isusove, u potrazi za što sigurnijim stavom, pokušavaju primijeniti na njezin slučaj Duhovne vježbe svojeg utemeljitelja koje su nastale u tom vremenu i bile izuzetno korisno sredstvo za osobni apostolat. Međutim primjenjujući na Terezijin slučaj prije svega asketsku ignacijevsku metodu, oni nisu dokraja uspjeli. O. Diego de Cetina i o. Juan de Pradanos mnogo će joj pomoći u sređivanju njezina asketskog života, ali fenomene i proces mistične molitve ostavljaju da pod Božjim djelovanjem nastave svoj put.

Međutim o. Baltasar Alvarez, učenik Juana de la Plaze, velikog askete, nije odustao, nego se još više zainteresirao za cijeli slučaj. Bez vlastitog iskustva u tim stvarima on se našao pred veličanstvenim fenomenom misticizma.

Da bi se snašao u cijeloj stvari, počima čitati sva djela mističnih autora do kojih je mogao doći. Njegov subrat iz Družbe o. F. de Ribera bilježi. »Sjećam se, kada smo se susreli jednom u Salamanci, govorio sam mu o nekim duhovnim knjigama i koliko su korisne, a on mi na to reče: 'Sve sam te knjige morao pročitati da bih razumio Tereziju od Isusa. Međutim Alvarez je istraživajući izgubio mnogo vremena da bi shvatio Terezijinu mističnu molitvu. S druge strane bio je pod stalnim utjecajem raznih savjetnika koji su ga upozoravali da bude oprezan u svojim odnosima s Terezijom (29,5; 30,1).

Dugo ispitivanje njezina slučaja i trajno iščekivanje prepuno straha, dovode je na granicu očajja: »Bilo mi je da siđem s uma« bilježi ona (28,18). Sve se više boji da se neće imati više kod koga ispovijedati, jer je nitko ne razumije. Izričito naglašava da je »u ovome mjestu bilo jako svetih osoba (a ja u usporedbi s njima propast), ali ih nije Bog vodio po ovome putu. Odmah se kod njih javljao strah« (28,12).

Ipak nakon nekog vremena dolazi do naglog preokreta. O. Baltasar Alvarez, njezin cenzor i ispovjednik, ulazi i sam u mističnu molitvu, koje postaje veliki širitelj. Kako je u Družbi bio magistre novaka, počeo je u nju polako uvoditi i svoje novake.

Na čelu Družbe bio je tada o. Everardo Mercurian, veliki protivnik mističnih tendencija, a osim toga on tu vidi i opasnost za Duhovne vježbe sv. Ignacija, te zabranjuje o. Baltazaru da se bavi mističnom molitvom i da je ni u kojem slučaju ne prenosi na novake. Kako je epicentar mistične molitve bio u Avili kod Terezije od Isusa, on mu zabranjuje bilo kakve kontakte s »takozvanom majkom Terezijom i njezinim samostanima«.

U takvoj situaciji njezini joj ispovjednici iz Družbe Isusove savjetuju da svoj slučaj dade na provjeru očima dominikancima.

Tri su poznata imena toga vremena, tri uvažena teologa Crkve iz reda dominikanaca koji preuzimaju slučaj Terezije od Isusa da bi dali o njemu svoj sud. To su: Pedro Ibaniez, Garcia de Toledo i Domingo Banez. Ni jedno ime Tereziji nije nepoznato otprije i nijednom od njih Terezija ni njezin slučaj nisu strani. O. Domingo Banez već je dobio upozorenje od svojega provincijala o. Juana de Salinas da se pazi da ne bude »prevaren od Terezije od Isusa«, jer »ne treba vjerovati krepostima žene«.

Kao i u prethodnim slučajevima i ovaj put se od Terezije iznova traži da im dostavi opširniji izvještaj o svojem životu i milostima. Ne znamo da li su imali u rukama prethodne Terezijine izvještaje niti gdje su oni završili, jedino je sigurno da Terezija opet mora ispočetka.

Sada se, zapravo, i događa ono najvažnije: Terezija se, poslije toliko vremena nemoći, osjeti obogaćena karizmom mistične riječi. Počima razumijevati nadnaravni sadržaj svojih mističnih

iskustava te dobiva sposobnost da to može i pismeno izreći. »To bijaše upravo sve što sam trebala« (30,4), piše ona. Na drugome mjestu dodaje: »Niz godina provela sam čitajući mnoge stvari i nisam ništa od njih shvaćala; a i mnogo godina, premda mi je Bog to udjeljivao, nisam ni riječi znala reći kako bih to objasnila... Kad Njegovo Veličanstvo hoće, za tren razjasni sve, tako da se čudim. Jednu stvar mogu istinito reći: premda sam razgovarala s mnogo duhovnih osoba koje su mi htjele objasniti ono što mi je Gospodin davao, zato da bih to znala iskazati, sigurno je da je moja nesposobnost bila tolika da mi nije nimalo koristilo. (...) Bog mi je to u jednom trenutku dao da shvatim i da znadem iskazati, tako da su se čudili moji ispovjednici, a ja još. više« (12,6).

Iz toga je iskustva i njezina poznata tvrdnja: »Jedna je milost što Gospodin daje milost, a druga je shvatiti, kakva je milost i kakvo milosrđe, treća je pak znati iskazati i objasniti kakva je« (17,5).

Tako, nakon dugog vremena mučne borbe, Terezija uspijeva sasvim iznijeti svoje nutarnje stanje. Napisa knjigu i u lipnju 1562. predade je ocu Pedru Ibanezu. On, pošto ju je pregledao, prosljeđuje ju ocu Garcii de Toledo, koji je zatražio od Terezije da spis upotpuni s još nekim elementima i događajima koji su se u međuvremenu zbili. Terezija to čini, zadržava knjigu neko vrijeme, stavlja unutra i izvještaj o osnutku samostana sv. Josipa u Avili, a onda 1565. ponovno dostavlja spis ocu Garcii.

Knjiga je definitivno prihvaćena, pozitivan sud izreklo je više teologa, ali i uza sve ni u kojem slučaju nije za širu javnost, kao što je već napomenuto.

Ipak, o knjizi se sve više priča, te mnoge znatiželjne osobe traže da bi je vidjele. Među njima je avilski biskup don Alvaro de Mendoza, njezin veliki prijatelj i podupiratelj njezine obnove. Želju mu nije mogla odbiti

Problemi s rukopisom knjige nastaju kada knjiga dospijeva u ruke njegove sestre Marije, koja je bila ugledna ličnosti na dvoru Karla V, a sada je u mirovini kod brata. Njoj se spis jako dopao te ona iskoristi priliku bratove odsutnosti i naredi sluškinjama da ga za nju prepisu. Tako knjiga izlazi iz svoje skrovitosti i ulazi u svjetovni ambijent, koji nije bio prikladan da joj čuva tajnost, a niti duhovno sposoban da razumije te stranice“. (prvi dio)

- Negdje u to vrijeme 1562 u obitelji Ovalle koji su bili rođaci sv. Terezije pronašli su sina Gonzala kako leži pred vratima, bez svijesti posve ukočen. Terezija se povlači u sobu skupa s njim na molitvu i dijete oživljava.

- U prosincu 1562., u 47. godini života, Terezija prelazi u novoosnovani samostan sv. Josipa. Godinu dana kasnije biti će izabrana za prioricu tog istog samostana.

- Kad se raširio glas da je osnovan novi samostan, u gradu je nastala pobuna pod isprikom da grad ne može hraniti toliko redovnica iako sestre nisu ništa tražile.

- Svetica je primorana da se na isti dan osnutka novog samostana vrati u stari samostan kako bi javno objasnila stvari vezane uz utemeljenje novog samostana (Ž 36,11). U samostanu Utjelovljenja probudio se bijes sestara, optuživale su Tereziju da radi oholosti unosi smutnju u zajednicu. Optužujući je za jako težak grijeh radi kojeg se moglo biti kažnjen doživotnim zatočeništvom, a ponekad i uskraćivanjem kršćanskoga pokopa. Strah je uhvatio i samu Tereziju, đavao ju je napastovao i prema pisanju Svetice „započeo veliku duševnu borbu“ (Ž 36,7). Isus ju je umirivao govoreći joj da se ne boji te „čim je veća teškoća koju treba savladati tim je i veća nagrada“ (Ž 35, 11-12). Terezija je morala podnijeti izvještaj zajednici samostana od Utjelovljenja i nije se smjela vratiti u novoosnovani samostan sv. Josipa. Pa ipak usprkos sadašnje oluje 30 karmelićanki od Utjelovljenja priključit će se obnovi koju je započela sv. Terezija.

- Terezija izvještava o svemu Provincijala koji je bio zadovoljan sa situacijom i obećaje joj da će joj dozvoliti da se vrati u samostan kad se grad smiri jer je nastala velika pobuna do te mjere da su željeli srušiti samostan. (Ž 36,14) Ugledni teolog i prijatelj terezije o. Ibanez ustaje protiv odluke da se samostan uništi što su gotovo svi tražili. „Ova zbrka trajala je pola

godine“ (Ž 36,18) i početkom proljeća 1563. Terezija se vraća u samostan sv. Josipa sobom vodeći 4 redovnice koje su htjele poći. Među njima i jednu svoju daljnju rođakinju.

Razmisli o duhovnom putu sv. Terezije i o svome:

Koji sve elementi ulaze u otajstvene putove Božje providnosti kojom Bog vodi Sveticu do osnutka novog samostana sv. Josipa u Avili? Probaj se uživjeti u iskustvo sv. Terezije, kako je ona to proživjela i kako se ponašala u svemu tome? Prepoznajem li u svom životu putove Božje providnosti koja se služi ljudima i prilikama, neprilikama i poteškoćama? Koje su glavne zapreke za novost u mom životu (ne osnivanje novog samostana) nego stanja većeg duhovnog prijateljstva s Kristom u mojoj duši i mojoj Družbi?

Prema Castellanu u jednoj usporedbi između perioda života sv. Terezije i opisa stanja odaja u Zamku duše Terezija proživljava stanja V odaje otprilike od 1554. do 1562, od 39. do 47. godine života. Taj duhovni put opisan u Zamku duše može se sažeti ovako:

Pete odaje predstavljaju stanje duša koje već žive mistični život u pravom smislu riječi. Kušaju jednu nutarnju obnovu i novost života u Kristu. U molitvi sjedinjenja koja je nadnaravna i koju Bog daruje kada i kako hoće iako se duša sa svoje strane treba za nju pripravljati. Istinski znakovi ovoga sjedinjenja s Bogom koje još nije potpuno jesu sigurnost o Božjoj prisutnosti i nutarnja i vanjska progonstva i patnje koje stavljaju na kušnju ljubav prema Bogu. Dušama na ovom stupnju duhovnog života je potrebna jedna autentična vjernost i dokazana odlučnost.

Razmisli o opisu ovog stanja duhovnoga puta:

Što misliš da su glavni naglasci u opisu ove odaje duhovnog puta za daljnji duhovni rast?

III. DIO: OD OSNUTKA PRVOG KARMELA 1562. DO SMRTI 1582. (OD 47. GODINE ŽIVOTA DO SMRTI U 67. GODINI ŽIVOTA)

1562. - 1567. Život u prvom obnovljenom Karmelu sv. Josipa (od 47. do 53. godine života)

- Prema kazivanju sv. Terezije slijedi pet najmirnijih godina njezina života (Osnuci 1,1).
- Za sv. Tereziju to su bile godine i velike duhovne plodnosti. Ona želi da se i mnogi drugi obogate tim duhovnim blagom. (Utemeljenja 1,6)
- Ideja koja je vodila sv. Tereziju kod utemeljenja obnovljenog karmela bila je ta da to bude jedna mala zajednica (u pismu 296, 3 veliki broj sestara će navesti kao glavni razlog raspuštenosti u samostanima) 10 do 12 osoba biranih Bogu posvećenih žena koje vrijeme provode u molitvi, samoći i mrtvljenju po uzoru na prve karmelske oce slijedeći izvorno Pravilo. (Zamak 5 odaje 1,2). Preporuča sestrama da se ponose što su Marijine kćeri (Zamak 3 Odaja 1,3). U životu novoosnovanog samostana Terezija želi izbjeći poteškoće koje je iskusila dotada živeći svoj redovnički život, a to su: preveliki broj sestara, nepostojanje klauzura, veliki samostani koji ne uvode dušu u sabranost, nedovoljnu selekciju zvanja, nastavak razlika u životu sestara u samostanu između onih koje dolaze iz bogatih i siromašnih obitelji i način upravljanja pod vodstvom ispovjednika vikara.
- Novoosnovana zajednica se brzo popunila zvanjima i učvrstila se, a narod u Avili ih je rado prihvatio.
- U ovom novom duhovnom kontekstu i miru u kojem živi na vidjelo izlazi sav duhovni genij sv. Terezije. Ona poučava sestre i vodi putem kršćanskoga savršenstva počevši od svoga duhovnoga iskustva. Nije htjela „vući za sobom te duše“ nego ih je velikom blagošću i za njihovo najveće dobro htjela nježno privlačiti. (Ž 11,16). Govorila je sestrama da su pozvane

i okupljene da mole za one koji ne mole ili loše mole, za svijet, spas duša, Crkvu i svećenike, da se moraju za to cijele dati: „To su vaši poslovi, to moraju biti vaše želje, to mora biti predmet vaših suza, vaših zaklinjanja. (Put 1,5).

- Odgoj se temeljio na usmjeravanju prema temeljnim kršćanskim krepostima, poglavito na tri kreposti, a to su: „Prva je da ljubite jedno drugo, druga sloboda i nenavezanost od svih stvorenja, a najglavnija je, premda je zadnju spominjem, prava poniznost koja obuhvaća sve ostale kreposti... one koje umišljaju da se bez nje mogu dati valjanoj kontemplaciji, teško se varaju“ (Put 4,3-4). Terezija je jako inzistirala da se svim silama redovnice opiru unošenju i sjene nemira i razdora u zajednicu: „Jer to je veliko zlo! Voljela bih više da u takve kuće prodre oganj koji će nas sve sažeti“ (Put 7,10-11).

- Još jedan važan naglasak odgojnog puta kojima vodi svoje sestre jest duboko poznavanje samoga sebe. Terezija nikada neće prestati govoriti o pronicavu promatranju sama sebe: „Upoznavanje sama sebe je kruh s kojim moramo blagovati sva ostala jela, pa i ona najbiranija“ (Ž 13,15). A podrazumijeva i spoznaju svoje vlastite nutarnje bijede i krhkosti i Svetica drži da se u toj samospoznaji duša može više obogatiti, nego u trenutcima uzvišene molitve. (Osnuci 5,16)

- Cjelokupno nastojanje u formaciji bilo je usmjereno prema tome da sestre traže Boga i sjedinjenje s Njim u svojoj nutrini. „Ova kuća je nebo ako ono postoji na Zemlji“ (Put 13,7). Ne samo da je kuća bila Raj na Zemlji nego se nastojalo da svaka karmelićanka nosi Raj u sebi. Terezija na sebi svojstven i genijalan način poučava i opisuje paralelni razvoj duhovnoga rasta i razvojni put molitve koji je sama iskusila, a koji ide od početne meditacije do vrhunaca kontemplacije (Ž poglavlja od 11 do 21).

- Ritam svakodnevice je uz molitvu i zajednički život prožet radom i predanjem u Božju providnost te zagovor sv. Josipa koji će providjeti za sve potrebno u životu. (Put 2,12) I korne sestre su obavljale sve kućanske poslove što je tada bila novost u redovničkom životu „Kćeri moje, nemojte očajavati kad se radi poslušnosti moramo baviti materijalnim stvarima! Ako radite u kuhinji, znajte da se Gospodin nalazi među loncima! „(Put 1,5)

- U to vrijeme god. 1566. piše posljednju verziju rukopisa svog **Života**, a piše i **Put savršenstva** koji je izraz formacije kroz koju je Terezija vodila svoje sestre. Terezija piše i **Misli o Pjesmi nad pjesmama i Konstitucije bosonogih karmelićanki**.

- Biskup Avile don Alvaro de Mendoza vidjevši plodove duhovnog života u samostanu sv. Josipa silno je zavolio samostan i postat će jedan od važnih podupiratelja djela sv. Terezije.

- Sama Terezija se čudila brzom duhovnom napretku svojih sestara te s jednom dozom blage ironije i gorčine osvrće se i na sebe da je „bijednica usred anđeoskih duša“ (Osnuci 1,6). Pred tim bogatstvom milosti u njezinu srcu se javljala želja da to blago podijeli s cijelom Crkvom, a Gospodin joj je jednom prilikom rekao da malo pričeka pa će vidjeti velike stvari.

Razmisli o duhovnom putu sv. Terezije i o svome:

Što je najviše pomoglo sv. Tereziji i sestrama u duhovnom životu i suživotu u prvom obnovljenom samostanu sv. Josipa? Nabroji tri najvažnije stvari u njihovu životu! Jesam li ja imala „sretno razdoblje“ u svom redovničkom životu? Što je tomu najviše pridonijelo?

1567. - 1575. Osnivanje novoobnovljenih karmelskih samostana (od 53 do 60 godine života)

- Poticaji za nove osnutke obnovljenih karmelskih samostana počinju negdje u jesen 1566. godine kada misionar franjevac Meldonado, branitelj Indijanaca, posjećuje karmelsku zajednicu sv. Josipa, a Tereziju je jako pogodila njegova pripovijest o milijunima Indijanaca koji se gube i koje bi trebalo obratiti. To će za Tereziju biti i poticaj da razmišlja o osnutku obnovljenoga muškog karmela. (Osnuci 1,7-8)

- U veljači 1567. zajednicu pohađa general karmelskog reda Rossi. Iako je samostan sv. Josipa bez dopuštenja Reda bio stavljen pod jurisdikciju lokalnog biskupa, general Rossi nije radio probleme i bio je zadivljen duhom novoga karmela. On je potakao Tereziju na nove osnutke, a 27. travnja 1567. joj dao i pismeno dopuštenje pod uvjetom da novoosnovani karmeli ne budu osnivani u pokrajini Andaluziji.

- U životu sv. Terezije slijedi najplodnije apostolsko razdoblje njezina života u kojem će osnovati 16 obnovljenih karmelskih samostana. Kako bi ispunila to veliko djelo ona će morati proći putovima Španjolske, susresti se s mnogim poteškoćama i zavrzlamama, ponekad improvizirati rješenja. Vidjeti će razna siromaštva Crkve i društva, upoznati spletke dodvoravanja, protokole visokoga društva i Crkve svoga vremena. Uza sve to bit će uključeni španjolski kralj, papinski nuncij, general karmelićana, razni biskupi i provincijali, profesori s teoloških fakulteta, siromašni svećenici iz udaljenih mjesta, mali i veliki inkvizitori, plemenite žene Španjolske i Portugala, misionari, vitezovi koji se vraćaju iz Amerike i donose kontroverzne vijesti iz Novoga svijeta, jednostavni i ponizni ljudi, trgovci, siromasi, bankari. Terezijino će djelo biti na ovaj ili onaj način umiješano u razmirice između Kralja i obitelji Duke i Zalbe, rata između Španjolske i Portugala, svade i oporuka u svojoj obitelji. Kušat će i prve plodove zemlje koji dolaze iz Amerike: kokos, krumpire, nove začine. Morat će se baviti i zamršenim stvarima crkvenog protokola – Rim, Toledo, Segovia - obnoviteljskim direktivama Tridentuskog sabora i karmelskih poglavara iz Rima. Sve će to još više iznijeti na vidjelo posebno bogatstvo duha sv. Terezije koja se na jedan sebi svojstven način sučeljavala s ljudima i prilikama, svojevrsnu otpornost i ustrajnost u apostolatu za Gospodina koji nadilazi njezine fizičke snage, jedan smisao za humor i ljudskost u suprotnosti s okruženjem i stilom mnogih njezinih suradnika, a posebno jedan realizam u životu svakodnevice prema stvarima i osobama koji nikada nije bio kompromitiran od njezina mističnog života koji je živjela. U ovom razdoblju duhovnog života Svetica će proživjeti tamnu noć duha koja će je dovesti do vrhunca mističnoga života na Zemlji.

- Opis tog burnog života i apostolata svetice nalazimo u njezinim ***Pismima i Osnucima***. Iako će Svetica proživjeti jako velike poteškoće tijekom tih godina, ona će sve to podnijeti „odlučnom odlučnošću“ čineći sve za Krista i Crkvu, a sama kaže: „To me stoji samo malo napora u početku“ (Osnuci 14,5). Terezija će tijekom tih godina proživjeti gorsko iskustvo ljudske dvoličnosti i licemjerja: „Više me uznemiruje ono što mogu skrivati ljudi, nego što kriju zlodusi“ (Pismo 134).

- Slijede prvi osnuci obnovljenih karmela: Medina del Campo 1567. godine. U karmelskom samostanu otaca ublaženog Pravila sv. Ane susreće o. Antonija de Hereida i izlaže mu svoje planove i želje vezano uz obnovu karmela.

O. Antonijo od Isusa (de Hereida) rođen je u Requeni (Valencia) oko god. 1510. Već kao desetgodišnji dječak obukao je habit karmelićana u svom rodnom mjestu. Filozofiju i teologiju studirao je u Salamanci, a s 22 godine je postao svećenik. Slovio je za dobrog propovjednika, obavljao je dužnost priora u raznim samostanima. Bio je sudionik jednog generalnog kapitula u Rimu. Terezija ga je poznavala iz Avile gdje je neko vrijeme bio prior.

- Terezija je govorila o ovlaštenjima koja je imala od generala da osnuje dva muška samostana prema prvotnom Pravilu, a na njezino veliko iznenađenje o. Antonijo odgovara da će on biti prvi koji će se tomu prikloniti. Ona sama kaže da je njoj izgledalo kao da se šali kad je rekao da će pristupiti obnovi jer joj je izgledao potpuno neprikladan za tu ulogu (Osnuci 3,16). Terezija ga je čak odgovarala i naložila mu da, ako želi pokazati istinsku želju da se prikloni obnovi, mora se vježbati u više pokorničkom stilu života. Terezija je već kod prvog susreta imala intuiciju koja će se kasnije samo potvrditi u životu o. Antonija da je bio osoba podložna častohleplju i zavisiti te će to stvarati poteškoće u povijesti obnove karmela.

- Terezija tada u rujnu susreće jednu od najvažnijih osoba u svome životu, o. Ivana od sv. Matije (budući sv. Ivan od Križa). Ona je tada u 52. godini života, a Ivan ima 25 godina.

- Ivan Yepes rodio se 1542 u Fontevrosu (Toledo) od oca koji je bio plemić i majke Katarine Alvarez iz siromašne obitelji. Očeva obitelj se odriče svoga sina jer je htio jednu siroticu za ženu te nova obitelj odmah dolazi u velike ekonomske poteškoće. Živjeli su u siromašnoj kući, majka se bavila tkalačkim zanatom, a otac je bio priučio neki zanat. U obitelji će se roditi troje djece, Ivan je najmlađe dijete. Kad je Ivanu bilo samo 2 godine, otac nakon duge i teške bolesti umire, te je Ivan od malena iskustvo tvrdoću života. Poučio se tkalačkom zanatu, s majkom je išao kroz mjesto tražeći posla. Majka, plemenita i čestita, ali prisiljena zbog siromaštva tražiti milostinju pa i od bogate obitelji bivšeg muža, ali je odbijena.

Zbog velikog siromaštva Ivanova obitelj od god. 1548. do 1551. boravi u Arvelu, srednji brat umire, Ivan neko vrijeme provodi u sirotištu, pokušavao je naučiti neke zanate, ali ne s puno uspjeha. Od god. 1554. do 1559. pomaže i uređuje crkvu sv. Magdalene. U Medini od god. 1559. do 1563. počinje prvu izobrazbu kod otaca isusovaca jer je bio sklon studiju, a da bi se uzdržavao, posluživao je u bolnici. Zbog velikog zalaganja jako je napredovao u kratku razdoblju. 1563. u svojoj 21. godini zbog sklonosti prema kontemplaciji i pobožnosti Gospi ulazi u karmelski samostan sv. Ane u Medini i već sljedeće godine polaže prve zavjete s imenom Ivan od sv. Matije. U rasponu od god. 1564. do 1568. studira teologiju u Salamanci. Ubrzo je zamijećen kao najbolji student, a za sebe je izabrao malu i mračnu ćeliju u samostanu jer je imala prozor prema prezbiteriju i svetohraništu. Ivan je provodio duge sate u motrenju svetohraništa. 1663. na trećoj godini teologije zaređenje za svećenika i vraćajući se iz Medine zbog slavljenja prve mise susreće sv. Tereziju.

- Već kod prvog razgovora Terezija je oduševljena Ivanom. Piše: „Premda je malena rasta, velik je u Božjim očima... On je kao stvoren za naš način života.“ (Ž 21,1). Ivan povjerava Tereziji svoju želju da se još više i potpuno posveti kontemplaciji i ozbiljno razmišlja da pristupi kartuzijancima. Terezija koja je i sama prolazila mučna traženja vezana oko ostvarenja svoga zvanja govori Ivanu o planovima obnove karmelskog reda te da je dobila dopuštenje generala Rossija da osnuje i dva muška samostana obnovljenog karmela u kojemu bi se oci živeći po izvornom pravilu posvetili molitvi i apostolatu sa sestrama i ljudima. Ivan pristaje i vraća se u Salamancu dovršiti posljednju godinu studija.

- 1568. u životu Svetice slijede utemeljenja obnovljenih samostana: Malagon i Valladolid. Prijateljica sv. Terezije Luisa de Cerda potiče na osnutak obnovljenog karmelskog samostana i na susret Terezije i s. Marije od Isusa koja je bila velika pokornica. Iz tih druženja koja su za temu imala duhovni život obnove može se zaključiti stil života koji je Terezija htjela: „Treba mnogo zahtijevati kada je riječ o kreposti, ali ne i kada je riječ o pokori.“ (Pismo 148) Sama Terezija je kušala u svom iskustvu da prenaplašena mrtvljenja i pokore ne mogu nositi razvojni put duhovnog života, nego to čini Božja milost i prijateljstvo s Isusom, a pokora i mrtvljenje moraju biti umjereni i oni su samo popratna sastavnica tog puta. Tako na primjer, kada je Terezija otišla posjetiti kneginju Juanu, kraljevu sestru, ona je ostala očarana sveticom i njezinom razboritošću i odmjerenošću: „Slava Bogu, pokazao nam je sveticu koju možemo svi nasljedovati. Govori kao i mi, spava i jede kao i mi, a razgovor joj je bez prenemaganja.“ (citirano prema Auclairu). Terezija je od početaka osnutaka morala prihvaćati darovatelje i zaštitnike kao što je to bila dona Luisa, ali je sve činila kako bi ograničila njihov utjecaj na prijam izbora sestara u samostane i njihov utjecaj na život zajednice. Jedna od tih darovateljica je htjela pod svaku cijenu da prime jednu njezinu šticećenicu koja je imala samo jedno oko, a duhovno nije bila prikladna za redovnički život. Terezija joj spremno odgovori: „Neću ćorave sestre.“ (citirano prema Auclairu).

- Terezija u to vrijeme počinje prepisku sa španjolskim kraljem Filipom II.

- U kolovozu 1568. Terezija ponovno susreće Ivana od sv. Matije. On se priključuje karmelskoj obnovi i on postaje o. Ivan od Križa zajedno s Antonijom od Isusa (de Hereda) prati sv. Tereziju u Valladolid zbog utemeljenja novoga samostana. Tako se u Durvelu 28. studenoga u jednom siromašnom samostanu u seoskom izoliranom okruženju otvara prvi muški samostan bosonogih karmelićana. Redovnici žive strogim pokorničkim životom uz puno molitve, a odlaze i propovijedati po okolnim selima i prigradima. O. Ivan od Križa je vice prior i magistar novaka. Jedno vrijeme poziva i svoju obitelj te im majka Katarina i brat Franjo sa svojom suprugom pomažu u kućanskim poslovima. Za o. Ivana od Križa Terezija reče: „Bio je tako savršen da sam ja mogla naučiti više od njega nego on od mene.“ (Osnuci 13,12) Međutim, još od početaka javljale su se poteškoće u životu obnovljenih karmelićana jer je prvi poglavar o. Antun od Isusa (Hereda) kojemu je o. Ivan, iako je bio prvi bosonogi, prepustio da bude prior, a on je preko 30 godina živio prema ublaženim karmelskim pravilima, blago je izvrtao izvoran pravila čemu se o. Ivan opirao. Stoga će Terezija nastojati da obnovljeni dobiju vlastite redovničke konstitucije jer jedni su bili ovakva, a drugi drugačijeg mišljenja te kako se budu širili obnovljeni samostani, nastajat će razmirice pa će jednog dana Svetica zapisati da je često „veoma umorna od njihovih nesuglasica“ (Osnuci 23 ,12).

Ubrzo se u Valladolidu sve sestre razbole zbog nezdrave klime, vlage i utjecaja rijeke Olmos te su se morale povući u kuću Marije de Mendoza i sljedeće godine preseliti i u novi samostan.

- 1569. u ožujku Terezija dolazi u Toledo, sama bez podrške i novaca i uz velike poteškoće i zapreke uspijeva utemeljiti novi samostan. U svibnju po Tereziju dolazi kočija koju je poslala princeza od Ebolija, Ana de Mendoza, koja poziva sveticu da osnuje novi samostan u Pastrani. Terezija ide u Madrid i tom prigodom upoznaje dvojicu talijanskih eremita **Ambrozija Marijana de Arazo i Ivana Narduccia** s juga Italije. Oni su htjeli poći u Rim kako bi dobili dopuštenje da vode slobodan eremitski život.

Ambrozio Marijan de Arazo bio je 60-godišnji pustinjač koji je već osam godina bio živio pustinjačkim životom u Tardonu blizu Seviglie. Prije toga je provodio burni život: bio je na Tridenstkom koncilu; upravitelj kraljevske kuće u Poljskoj; bio je vitez u ratu u bitci kod s. Quintinu, bio je zatvoren dvije godine, lažno optuživan za ubojstvo, ali se odricao obrane i osvete. Odlučio je postati redovnik i raspitivao se o svim redovima, ali ga nijedan nije zadovoljio.

- Kad ga je susrela, Tereziji je izgledalo kao da gleda pred sobom nekoga od starih karmelskih otaca iz prvih vremena Reda. Terezija mu pokazuje izvorno pravilo karmelićana i govori o želji da radi na obnovi karmelskog reda. (Osnuci 17,8).

- Terezija pridobiva njega i Ivana Narduccia da se priključe karmelskoj obnovi i oni se nastanjuju u Pastrani pod imenom Marijano od sv. Bendikta i Ivan od bijede. Tako u Pastrani imamo dvostruko utemeljenje.

- Princeza Ana de Mendoza bila je žena Portugalca Gomeza, prijatelja iz djetinjstva i savjetnika prvog španjolskog kralja Filipa II. Kralj mu je za ženu dao princezu Anu de Mendoza koja je potjecala iz jedne od najbogatijih španjolskih obitelji tog doba Mendoza. Uz to što nije imala jedno oko, bila je svojevolja. Kraljev sud o njoj je glasio: „Ona hoće sve što joj padne na pamet, služi se svim sredstvima da dođe do cilja, njene srdžbe i ispadi nemaju premca kod žena njezina položaja“ (citirano prema Auclairu). Zamjeriti se toj ženi značilo je zamjeriti se kraljevu savjetniku.

Nakon kratkog vremena Terezija osniva samostan u Pastrani zahvaljujući dobročinstvima viteza iz Ebolia i njegove žene Ane. I Ana je dočula za Terezijinu knjigu Moj život, o kojoj se već naveliko govorilo, te se živo zainteresirala za nju. Nakon teške muke Terezija joj, na

njezinu molbu, ustupa knjigu, ali s dubokim osjećajem da izdaje vlastitu dušu, videći dio svojega nutarnjeg života otkriven onima za koje nije bio namijenjen.

Kada Terezija dobiva knjigu nazad, već je kasno. Gospođa Ana dala je sluškinjama prepisati knjigu, te su tako i sve sluškinje na dvoru bile upoznate s njezinim sadržajem. Događaji opisani u spisu, strani tom naraštaju, postaju predmetom ismijavanja i izrugivanja.

- Terezija odlazi u Madrid tražiti kraljevu pomoć, naročito kod osnivanja samostana za redovnike, obilazi prinčeve i gospodu tražeći pomoć za svoje djelo.

- Terezija god. 1570. utemeljuje samostan u Salamanci s jednom neuobičajenom situacijom, naime iduće tri godine sestre neće imati Presveti Sakrament u kući.

- 1571. slijedi utemeljenje u Albi de Tormes. O. Ivan od Križa surađuje s Terezijom u utemeljenju ovog samostana. Naime, samo dvije godine nakon osnutka prvi samostan karmelićana Durvelo je bio zatvoren, a on je bio već godinu dana rekotr u novoosnovanom samostanu Alcala de Henares.

- 27. lipnja 1571. dominikanac Fernandez kao apostolski vizitator s papinskim ovlastima pohađa karmelski samostan od Utjelovljenja u Avili i odlučuje da za poglavaricu imenuje Tereziju, a to je onaj u kojemu je Terezija postala karmelićanka i iz koje je izišla radi obnove. Svetica ma sve načine nastoji biti oslobođena te službe, ali na kraju mora prihvatiti i 10. srpnja 1571 postaje poglavaricom, a na toj će službi ostati do 1575. Oko 130 sestara samostana Utjelovljenja nerado prihvaća ovo imenovanje bojeći se da će i njima biti nametnuta stroža pravila. Samostan je bio došao u ekonomske poteškoće i u njemu je bila zavlada oskudica. Terezija prvo čini sve što može kako bi pribavila sve potrebno sestrama.

God. 1572. Terezija krajem svibnja poziva o. Ivana od Križa u Avilu i on postaje ispovjednik – vikar samostana od Utjelovljenja, a tu će službu obavljati sve do prosinca 1577. godine. U ovo vrijeme o. Ivan od Križa započinje pisati neke od svojih Izreka i neke Pjesme. Terezija i Ivan nastoje voditi sestre ne s naglaskom na pokoru i strogost, iako traže više odricanja i točnije opsluživanje pravila negoli su sestre bile navikle prije toga, nego produbljenjem osobnog duhovnog puta i rasta u milosti. Tu mudrost Svetica ovako izriče: „Gospodin daje svakoj duši svoju milost i ja u to neću ulaziti“ (citirano prema Aualiru). Dakle, duše su vodili svaku osobno i usmjeravali ih prema bitnim krepostima: „Duša pod prisilom ne može valjano služiti Bogu i ona (prisila) je zloduh duša“ (Put 1,5).

A o. Ivan od Križa kao neka jeka odgovara: „Najbolje je ostaviti ljubavi punu slobodu kako bi svaka duša napredovala na vlastiti način i u skladu s milošću koju je primila...“ (citirano prema Aualiru). Znači, redovnice samostana od Utjelovljenja bile su pozvane da u slobodi napreduju u sjedinjenu s Bogom. O. Ivan ih poučava i metodi molitve koja se može sažeti u tri točke: 1. predočiti tajnu o kojoj se želi razmišljati: 2. Umno promatrati predočene, tajne, o njima razmatrati. 3. Nastojanje oko počinka u ljubavi u Bogu kojega promatra, a to može ići od naravne spoznaje i prelaziti u nadnaravnu i kontemplativnu spoznaju.

U međuvremenu su stizale vijesti o pretjerivanjima kod karmelićana u samostanu u Pastrani u vezi mrtvljenja, pokore i nekih naglaska u formaciji. O. Ivanu je povjereno da im povrati smisao za pravu mjeru, što je on i učinio.

Prema Castellanu u jednoj usporedbi između razdoblja života sv. Terezije i opisa stanja odaja u Zamku duše Terezija proživljava stanja VI. odaje otprilike od 1562. do 1572, od 47. do 57. godine života. Taj duhovni put opisan u Zamku duše može se sažeti ovako:

Šeste odaje predstavljaju stanje duše kojima duša prolazi najviša nutarnja čišćenja, a među mistične milosti koje Bog udjeljuje duši na posve nadnaravan način ubrajaju se nutarnje lokucije, ekstaze i viđenja... Duša proživljava jednu veliku gorljivost za spasenje ljudi i ima jedan apostolatski duhovni naboj te spremnost da napusti samoću za rad na širenju kraljevstva Božjeg. Da bi se uspela do najviših stupnjeva mističnog života, potrebno je motrenje Kristova čovještva. U ovim odajama duša proživljava duhovne zaruke, tj. Kristovo

obećanje da će se jednoga dana s njom sjediniti. Nutarnji život milosti duši otkriva čudesna Božja djela u tipično mističnoj molitvi sjedinjenja.

U jednoj usporedbi opisa paralelizma duhovnog puta sv. Terezije i sv. Ivana od Križa na ovom razvojnom stupnju duhovnog života za daljnji duhovni rast duša treba proći tamnu noć duha da bi došla do vrhunca mističnog sjedinjenja s Bogom na Zemlji, duhovnim brakom.

- God. 1572. Terezija u trenutku kada je primala pričest iz ruku o. Ivana od Križa doživljava vrhunac mističnog života na Zemlji – duhovni brak i otada živi u jednom trajnom stanju sjedinjenja s Bogom uronjena u otajstvo Presvetog Trojstva. (Relacije 35, 38 i 51) U prvom karmelskom samostanu u koji je ušla, iz kojeg je izišla radi obnove i u koji se vratila kako bi obnovila redovnički duh Svetica doživljava vrhunac mističnog života milosti na Zemlji. Bit te mistične milosti očituje se u neizrecivu sjedinjenju s Bogom kao nekoj vrsti predokusa vječnosti i u miru duha koji ostaje nepomučen usprkos svim nutarnjim i vanjskim mukama i poteškoćama.

Prema Castellanu u jednoj usporedbi između perioda života sv. Terezije i opisa stanja odaja u Zamku duše Terezija proživljava stanja VII. odaje u svom preostalom životu od 1572. do 1582, to jest od 57. do 67. godine života, tj. do njezine smrti. Taj duhovni put opisan u Zamku duše može se sažeti ovako:

***Sedme odaje** predstavljaju vrhunac duhovnoga i mističnoga života na Zemlji u kojima duša proživljava stanje duhovnoga braka, stanje trajnoga sjedinjenja s Kristom u proživljenu sjedinjenju s Trojstvom. Iz tog stanja proizlazi jedan veliki nepomućeni nutarnji duhovni mir usprkos svim vanjskim i nutarnjim poteškoćama i progonstvima. Duša istovremeno ostaje i aktivna i kontemplativna. Kontemplacija na ovom stupnju nije samo subjektivna, nego čini da duša zaboravlja na sebe i potpuno se daruje Kristu i Crkvi.*

- *U povijesti Crkve i evropskog kontinenta god. 1572. odigrala se odlučujuća pomorska bitka kod Levanta (blizu Korinta) između kršćanske i turske vojske u kojoj su kršćani, iako manje brojni, izvojevali pobjedu. Cijeli kršćanski svijet je tu pobjedu pripisao zagovoru Majke Božje i molitvi svete krunice. Otada turska opasnost nad Europom slabi.*

U ožujku 1574. Terezija utemeljuje samostan u Sergoviji i sa sobom kao suradnika vodi o. Ivana od Križa. Šestog travnja Svetica nalaže da se sestre iz samostana u Pastrani premjeste u novi samostan u Sergoviji.

Stvar se još više zakomplicirala kada princezi Ani de Mendoza umire suprug pa ona zatraži od Terezije da je primi u novoosnovani samostan u Pastrani zajedno s njezine dvije sluškinje. Ne mogavši joj odbiti molbu, Terezija teškom mukom pristaje.

Bojazan je bila opravdana. Princeza stvara nemoguć život sestrama, te Terezija sa svom odlučnošću reagira: uzima sa sobom sestre i odlazi ostavljajući princezi na raspolaganje cijelu kuću.

Naime, godinu dana prije princeza Ana de Mendoza koja je pomagala utemeljenju samostana u Pastrani ostala je udovica s čime se nije mogla pomiriti te je ušla u samostan karmelićanki u Pastrani, dovela je sobom svoje pratilje i zahtijevala (naložila) da ih sve zajedno prime u novicijat, što je i uspjela. Princeza se nije se obazirala na stil redovničkog života, na red, pravila, otvoreno se rugala duhovnicima, ispovjednicima pitajući se što ovi rade u mom samostanu. Sestre je zamole da napusti samostan, a ona počinje vikati da je tjeraju, piše kralju Filipu II, a on joj poručuje da je njezina dužnost brinuti se za svoju djecu, a ne život u samostanu. Nakon što se vratila u svoju palaču, počela je na sve načine progoniti bosonoge karmelićane.

Vraćajući se iz Segovije u Avilu Terezija se dugo zadržava u molitvi u pećini u kojoj je živio sv. Dominik koji joj se ukazao i obećao joj u svemu pomoć, naročito u osnucima.

- Prema Sicariu Terezija je u svojoj obnovi na poseban način naglašavala neke bitne stvari redovničkog života u prvom redu vezane uz življenje redovničkih zavjeta. Ona vidi redovništvo kao Božji dar Crkvi u kome se moraju iznad svega očitovati evanđeoske kreposti te sama kaže da je važno ne toliko nositi habit, koliko prakticirati kreposti (Zamak 3. Odaje 2,6).

- Što se tiče **poslušnosti**, Terezija ne inzistira toliko na asketskom vidiku, nego na kontemplativnom vidiku osobnog odnosa duše i Krista. Kristu koji je bio poslušan do smrti iz ljubavi, duša koja ga ljubi ne može umišljati da može doći drugim putem (Osnuci 5,3). Terezija onima koji žele molitvu, samoću i povučenost poručuje da ih Bog može dovesti do savršenstva ako se pod poslušnošću moraju baviti i drugim stvarima koje ih odvlače od toga, ali to trebaju činiti u Kristovu duhu (Osnuci 5,6). Ona daje i praktične savjete s izvjesnom dozom humora: „Ako netko poslušno radi u kuhinji, Isus je i među loncima“ (Osnuci 5,8). Za Tereziju je poslušnost jako važna jer se po njoj osoba odriče znanja o tome kako postati savršena (Osnuci 5,7) i za nju je poslušnost najbrži put u rastu u savršenstvu. Po poslušnosti duša povjerava se Bogu na najveći mogući način po predanju i suobličuje volji Božjoj (Osnuci 5,13). Terezija inzistira na poniznoj spoznaji sebe sama i svoje bijede iz koje duša izvlači najviše koristi (Osnuci 5,16). Savršenstvo se ne sastoji u nutarnjoj slasti niti u velikim umovanjima niti viđenjima ni proroštvima, nego u savršenoj podložnosti naše volje volji Božjoj (Osnuci 5,10). Terezija vidi poslušnost poglavito u Putu savršenstva kao preduvjet za rast u ljubavi, potpuna predanja sebe, kriterij jačine ljubavi u duši i obogaćivanje u Bogu i suobličenje Kristu. Plodovi poslušnosti prema Tereziji jesu jedna veća sloboda od đavolskih uznemiravanja i naših nutarnjih nemirnih pokreta duha koji proistječu iz samovolje (Osnuci Uvod 1). Tako je za Tereziju poslušnost preduvjet nutarnjem životu. U isto vrijeme Terezija jako bdije da poslušnost ne svede na jedna nivo moraliziranja i perfekcionizma te piše da za dobro upravljanje ne treba stalno otkrivati nedostatke, nego ih treba zaboravljati svladajući sebe u uvjerenju da Bog ljubavi nadoknađuje i sve izvodi na dobro (Pismo 407,4).

- U odnosu na **siromaštvo** Terezija ponovno naglašava Krista kao uzor. Sama Terezija je željela biti siromašna zbog Krista (Ž 35,2,3; Relacije 1,6). Što se tiče sestara, Terezija je imala puno trezvenosti i zdravorazumske prosudbe te se pita je li Gospodin drugima udijelio taj dar čežnje za siromaštvom. Sama kaže da izvanjsko siromaštvo nije znak duhovnoga rasta jer je vidjela jako siromašne samostane u kojima vlada nesabranost (Ž 35,2). Terezija je u životu susrela primjere radikalnog siromaštva, npr. sv. Petar Alkantarski kojim se na početku bila oduševila, ali je htjela da njezine sestre slijede umjerenost. U osnucima samostana Terezija je inzistirala na predanju u Božju providnost, tj. da samostani nisu imali redovnih fiksnih prihoda, nego da se utemeljuju u povjerenju u Krista. Unatoč tomu, imala je fleksibilnost po potrebi dopuštajući i to kako sestre ne bi bile uznemirivane (Osnuci 9,2-3). Terezija naglašava u življenju siromaštva na nenavezanost na dobra i potrebi rada kako bi se zaradio kruh svagdašnji (Misli o Božjoj ljubavi 2,8-10). Naglašava jedan stil umjerenosti u življenju, oblačenju, poglavito u zdanjima samostana (Osnuci 14,4). U biti, siromaštvo postoji za Tereziju samo iz tog razloga da se zadobije duhovno bogatstvo.

- O zavjetu **čistoće** ne nalazi se puno u Terezijinim spisima. Sama Terezija kaže da je kušala veliku nutarnju odbojnost prema nečasnim, nečistim stvarima (Ž 5,6). Terezija se povjerava svome bratu Lorenzu da nije imala niti prve nutarnje poticaje prema nečistim strastima jer ju je Bog velikodušno od toga oslobodio (Pismo 173,12; 176,4). Terezija je u životu bila lažno oklevetana po pitanju čistoće (Osnuci 8,3), a u životu je naučila i važnost

razbora i opreza te je davala takve savjete i o. Gracianu da se ne bi davali povodi za ogovaranja (Pismo 135,2). Terezija je svoj zavjet čistoće živjela u kontekstu svog zaručничkog poziva Kristu tako da je Isus kazao: „Ti si moja, ja sam tvoj“. Terezijino djevičanstvo nju je neodoljivo privlačilo prema duhovnome braku (Ž 38,11). Ta Božja ljubav doživljena u duši treba se širiti na Crkvu. Terezija je htjela obnovljene samostane kao jednu vrstu Raja na Zemlji u kojemu bi se Kristove zaručnice po prijateljstvu i molitvi s njime zrcalile u Kristu koji je ljubomorni Zaručnik (Put 26,3) i potiče da žive svoje djevičanstvo imajući pored sebe prečistu Djevicu i sv. Josipa.

- Terezija je inzistirala u obnovljenu karmelu na molitvi koja je plod ljubavi i prijateljstva s Kristom tako da terezijanska obnova nije samo vraćanje na slovo izvornih Pravila, nego i put duhovnog obogaćenja u proživljenu iskustvu molitve koje je sama Svetica proživjela i koji je učila druge sestre. Ona preporuča neprestanu molitvu, a da bi molitva donosila plodove, potrebna je uzajamna ljubav, nenavezanost na stvorenja i prava poniznost. Terezija je htjela zajednicu sestara koje bi bile potpora jedne drugima. Upravo zbog toga Terezija nije željela velike zajednice u obnovljenu karmelu. Opominje i protiv spletkarenja i podijeljenosti zajednice. Težnja mora biti prema čistoj ljubavi, a ona je Božji dar koji treba željeti. Upravo zbog te ljubavi duša mora biti velikodušna prema Bogu i prema bližnjemu. Duša zahvaćena Kristovom ljubavlju treba se truditi živjeti ljubav u zajednici. Biti s Bogom i rasti u prijateljstvu s Bogom treba voditi dušu do toga da postane ljupka.

- Terezija daje i važne praktične savjete za duhovni život i rast u obnovljenu karmelu: poslušnost mora biti prožeta nježnošću i mora biti diskretna; treba naučiti dobro razlikovati stvari u kojima se mora biti pronicljiv i prihvaćati sugestije sestara; treba duboko proživljeno osjetiti nedostatke sestara i podnositi ih bez čuđenja; treba nastojati prakticirati s velikim savršenstvom krepost za koju se vidi da nedostaje sestrama i to je prava sestrinska opomena; treba nastojati odlučno oko opsluživanja pravila kako bi svi rasli u savršenstvu i ljubavi; treba nastojati olakšati posao sestrama prihvaćajući svoj vlastiti posao; radovati se duhovno rastu sestara u krepostima i truditi se da i mi isto tako rastemo; treba se opustiti sa sestrama, pa i u stvarima koje nama ne odgovaraju.

- Terezija opominje zbog lažne gorljivosti za Boga koja postaje jedno čisto moraliziranje i opominje o velikoj potrebi ljubavi prema Bogu i bližnjemu (Zamak 1. Odaja 2,17). Bez jedinstva tih dviju zapovijedi i sama molitva i pobožnost postale bi laž. (Zamak 5. Odaja 3,12).

Razmisli o duhovnom putu sv. Terezije i o svome:

U čemu se najviše očitovala Terezijina razboritost i mudrost u ovom prvom razdoblju utemeljenja obnovljenih novih karmelskih samostana? Što misliš da su bile najveće poteškoće tijekom ovih godina? Koji su najvažniji naglasci u obnovi redovničkog života koji je provodila sv. Terezija? Koje od tih stvari bi danas bile najpotrebnije meni, koje zajednici i koje družbi?

1575. – 1580. Godine gorčine (od 60. do 65. godine)

- U veljači 1575. Terezija osniva samostan u Beasu. Ona nije znala da to mjesto po civilnoj upravi pripada Kastilji, ali da u crkvenoj upravi pripada Andaluziji te da tako krši dogovor s generalom karmelskog reda Rossijem koji joj je god. 1567. dao dopuštenje za osnivanje samostana, ali i naložio da ne ide u Andaluziju.

- U svibnju 1575. u Beasu po prvi puta susreće **o. Jeronima Graciana**. Bit će jedan važni susret u životu njih obadvoje i prerast će u jedno posebno prijateljstvo. Otac Gracian se rodio 1545. Dakle, Terezija je tada imala 60, a o. Gracian 30 godina.

Jeronim Gracian rođen je u Valladolidu 6. lipnja 1545. od oca Diega Graciana, visokog službenika kralja Karla V. i Filipa II, i majke Juane Dantisca, kćeri španjolskog ambasadora u Poljskoj Juana Dantisca. Sa šesnaest godina Jeronim Gracian počeo je pohađati Sveučilište u Alcali, središtu španjolskog humanizma. S devetnaest godina postigao je naslov magistra artium. Godine 1565. upisao se na studij Svetog pisma i teologije, gdje je susreo profesora Dezu, isusovca koji mu je postao ispovjednikom. Posvećivao je svaki dan sat vremena razmatranju, ravnajući se pritom prema knjigama Fraya Luisa de Granade. Zaređen je za svećenika 25. ožujka 1570. Uz apostolski rad nastavio je pripremu za doktorat iz teologije. No prije polaganja doktorata upoznao se s karmelom i stupio u novicijat u Pastrani 1572.4 Na ulazak u karmel odlučio se posredstvom svojih veza s karmelićankama u Pastrani, premda je prije toga mislio stupiti u Družbu Isusovu.

O. Grazijan je od p. Vagasa bio imenovan apostolskim vizitorom (pohoditeljem) za bosonoge karmelićane u Kastilji i za one ublaženog pravila u Andaluziji. Bio je dobro obrazovan, govornik, veseo asket, ali bez pretjerivanja. Otac Gracian je bio razmišljao da se priključi isusovcima, ali se odlučio za karmel i ušao u samostan u Pastrani. Terezija je ostala oduševljena do te mjere da je 24. svibnja 1575. učinila zavjet poslušnosti o. Gracianu. Za njega Svetica napisala: „Molite zajedno sa svojim kćerima da nam ga njegovo Visočanstvo dadne za poglavara. Tada ću se moći osloniti na nekoga tko će upravljati našim kućama. Nikad nisam vidjela toliku savršenost sjedinjenu s toliko blagosti“ (citirano prema Aucliru).

Gracian je bio čovjek kojega je Svetica trebala i zbog poteškoća u novoosnovanim muškim samostanima: „Premda nije bio među prvima, došao je na vrijeme. Često bih žalila što sam uopće počela, a da nisam imala toliko pouzdanja u Božje milosrđe. Govorim o samostanima redovnika kojima je prijetila velika pogibao da padnu jer nisu imali zasebnu provinciju, nego su njima upravljali redovnici ublaženog pravila.“ (Osnuci 23, 12)

- Po nalogu o. Graciana Terezija bez puno volje u lipnju 1575. odlazi u Seville kako bi osnovala novi samostan. Terezija nije bila u potpunosti za to jer je to išlo protiv naloga generala da ne ide u Andaluziju, a i mentalitet tih ljudi joj ne odgovara. Ni princeza Ana de Mendoza koju su izbacili iz samostana u Pastrani sa svoje strane ne ostaje dužna: da se osveti Tereziji, prijavljuje Terezijinu knjigu **Moj život** inkviziciji, a Tereziju optužuje kao opasnu vizionarku sličnu čuvenoj Magdaleni od Križa.

Terezija je prisiljena pred inkvizicijom položiti račun o svemu, a prije svega da se obrani od naslova koji su joj dodijeljeni, kao što su „vidjelica“, „lažna proročica“ i slično. Inkvizicija naređuje don Alvaru, avilskom biskupu, da od Terezije oduzme knjigu i sve kopije koje su igdje načinjene.

Biskup, i sam u velikom strahu, odmah se podlaže zapovijedi, oduzima Tereziji knjigu i sve kopije koje su bile poznate te šalje inkviziciji popratno pismo u kojem naglašava da se potpuno pokorava naređenju sudišta.

Istodobno intervenira o. Banez, čija riječ ima posebnu težinu jer je ugledni teolog toga vremena. On brani Tereziju. „Ova žena“ - piše on - „može pogriješiti, ali ona ne želi prevariti. (...) Ovaj spis nije za tiskanje jer to nije bila ni spisateljčina nakana. A ne sadrži ni neke opasne stvari.

Hrabro posredovanje o. Baneza i njegova apologija spriječili su inkviziciju. Kada Terezija 1576. dolazi na sud u Seville pred velikog inkvizitora Gaspara de Quirogu, on stade na njezinu stranu i izreče pohvale za knjigu. Tako Terezija dobiva rat, ali gubi knjigu, koja ostaje kod inkvizicije i neće je nikada više vidjeti, usprkos svim obećanjima. Tek šest godina nakon njezine smrti i trinaest godina „zatočeništva“, knjiga izlazi na svjetlo dana da bi bila predana neposredno u tiskaru.

Možda se u svemu tome može nazrijeti i sretna okolnost jer da je Terezija dobila knjigu za života, teško da bismo imali danas druga njezina djela, budući da ih je pisala na zapovijed pretpostavljenih, koji su kao i ona sumnjali da će ikad više imati u ruci knjigu koja sadrži tako vrijednu nauku.

- Kada o. Graciana dolazi kao vizitator kojega je imenovao p. Vargasa za karmelićane ublaženog pravila u Seville, u samostanu nastaje opća smetnja i pobuna jer nisu htjeli da jedan karmelićanin koje je pristao uz obnovu bosonogih njima bude vizitator. Bojali su se da će i od njih tražiti stroge reforme i veći pokornički duh. Naime, kralj Filip II. želio je prenijeti obnovu Terezije i u druge ublažene karmleske samostane te je postigao da papinski nuncij imenuje dva vizitatora oba dominikanca: o. Fernadeza za Kastilju i o. Franciska Vargasa za Andaluziju. Oni su bili izravno odgovorni kraljevskoj kruni i Svetoj Stolici. O. Fernadeza je u samostanima ublaženog pravila u Kastilji doveo po nekoliko bosonogih karmelićana da ove druge upute u strogi način života dok je p. Vargasa u Andaluziji osnovao više samostana u kojima se živjelo prema strogim pravilima. Nuncij je zapovjedio da se osnivaju ti samostani, a general reda nije bio dao pristanak. Slijedi pet burnih godina nerazumijevanja i progonstava, a u temeljima svega će biti strah od nametanja jednih drugima. Nakon dolaska o. Graciana „jedna ugledna osoba rekla je nadbiskupu da neće prezati ni od toga da ga ubiju“ (citirano prema Auclairu).

U svibnju 1575. u Piacenzi u Italiji održava se generalni kapitul karmelićana. Na njemu nije bio prisutan nijedan redovnik iz obnovljenih bosonogih samostana, a tendenciozne vijesti o stanju u Španjolskoj predstavili su ublaženi. Odluke generalnog kapitula bile su bolne za Tereziju i bosonoge karmelićane. Dekret je naređivao da se raspuste svi samostani koji su osnovani bez odobrenja generala, naređeno je redovnicima da se u roku od tri dana moraju iseliti, zabranjeno je osnivanje novih samostana, Tereziji je naloženo da se vrati u Kastilju u samostan koji sama odabere.

- Na poseban način na provedbi toga će raditi o. Jeronim Tostado kojeg su imenovali za vizitatora Reda u Španjolskoj.

- U međuvremenu bosonogi se 9. rujna 1576. okupljaju u Almodovaru pod predsjedanjem o. Graciana kojega je papinski nuncij bio imenovao provincijalom i razmišljaju kako da se brane od ogovaranja. Terezija im je bila savjetovala da pošalju nekoga u Rim kako bi objasnio poziciju bosonogih.

- u svibnju 1576. Terezija ostavlja Seville i upućuje se u Toledo. Sama kaže da joj je to na neki način bilo i olakšanje jer neće morati živjeti u neprestanu vrtlogu osnutaka: „Mislili su da mi čine zlo, no ja sam se toliko radovala te sam se bojala da neću dočekati toga dana... bila bi za mene velika sreća da ne moram više živjeti u neprestanu vrtlogu osnutaka. Kad je stigla u Toledo, glasine i klevete su već bile doprijele do njih te se govorilo da je „laka žena koja vodi sa sobom na putovanje udvarače i dame“ (citirano prema Auclairu). Pisma sličnog sadržaja bila su upućivana čak i u Rim, govorilo se kako se nju viđalo da vrijeđa Boga s nekim redovnikom (citirano prema Auclairu).

- U to vrijeme iz Amerike se vratio mlađi brat sv. Terezije Lorenzo (Lovro) koji je uspio steći veliko bogatstvo i bit će potpora svojoj sestri Tereziji u mnogim njezinim pothvatima, a ona će njega ne bez poteškoća vratiti na jedan ozbiljan kršćanski život.

- Po nalogu o. Graciana koji je u to vrijeme njezin ispovjednik i duhovnik, Terezija god. 1576. piše *Način kako pohoditi samostan*, a između lipnja i studenog 1577. po nalogu istoga piše remek djelo svoje duhovnosti, jedno od najznačajnijih djela mistične teologije *Zamak duše*. Dakle, ona piše *Zamak duše* nakon što je proživjela vrhunac mističnog života na Zemlji. To je jedino djelo koje je napisano nakon vrhunca zrelosti duhovnog i mističnog puta sv. Terezije Avilske.

- God. 1576. umjereni su oteli Ivana od Križa i odveli u Medinu, ali su ga po nalogu nuncija Ormaneta morali pustiti.

- God. 1577. umire nuncij Ormaneto koji je bio veliki prijatelj bosonogih, a naslijedit će ga nuncij Sega koji će im biti protivan. Te iste godine Terezija mora napustiti Toledo i poći u Avilu kako bi njezin prvi obnovljeni samostan sv. Josipa stavila pod jurisdikciju o. Graciana. Samostan je bio zapao u krajnju materijalnu bijedu. U međuvremenu dvojica bosonogih pod pritiskom onih umjerenog pravila su izdali i oklevetali o. Graciana optuživši ga za grešnu intimnost s njegovim podložnicima. Terezija je u pismu kralju Filipu II. opovrgavala tu najtežu optužbu protiv o. Graciana. Nuncij Sega je oduzeo o. Gracianu njegov mandat „pohoditelja samostana“, a ovaj se povukao u Alcalu i Pastranu i živio kao pustinjač u pokori moleći da radosno podnosi kušnju i za svoje progonitelje.

- U samostanu Utjelovljenja u Avili nastojali su izabrati novu poglavaricu, a sestre su bile uglavnom za Tereziju. Pa ipak o. Tostado odlučio je drugačije vršeci pritisak na savjest mnogih sestara. Klevetnici, pa i nuncij Sega, naziva Tereziju „ženom nemirna duha, lualicom“, a Ivana od Križa „neposlušnim, buntovnim redovnikom koji spletkari“.

- Noću 2. prosinca 1577. umjereni otimaju Ivana od Križa i njegova prijatelja o. Germana te ih uz pomoć svjetovnjaka vode i zatvaraju u samostanu u Toledu. Terezija piše odmah pismo kralju Filipu II. i protestirajući traži njegovu zaštitu i pravdu. Na Ivana od Križa kao da se srušio sav svijet. Bio je zatočen u jednoj maloj mračnoj ćeliji. Za hranu je dobivao samo kruh i vodu, nije imao osnovne higijenske uvjete, a svakog petka bio je bičevan.

U božićnoj noći god. 1577. Terezija je pala niz stepenice i slomila lijevu ruku. Terezija pripisuje taj pad i utjecaju samoga đavla: „Zloduh mi je htio još gore napakostiti.“ (citirano prema Auclairu). Otada pa do kraja života morat će nositi štap. Njezina vjerna pratilja postat će **s. Ana od sv. Bartolomeja** koja će njoj služiti i kao neka vrsta tajnice. Nad obnovom sv. Terezije nadvijala se velika oluja, velika kušnja koju je Terezija jednom vidjela u viziji: „Kao što su Egipćani progonili sinove Izraela, tako ćemo i mi biti progonjeni, ali Bog će dati da prijedemo suhih nogu, a naše će neprijatelje poklopiti valovi.“ (citirano prema Auclairu). Još jedna kušnja se nadvila nad Terezijin život. Isusovac o. Gaspar de Salazar, Terezijin prijatelj, izjavio je da će napustiti družbu i stupiti među bosonoge karmelićane. Isusovci dramatiziraju cijelu stvar, a o. Salazar pribjegava licemjerstvu. Da bi dokazao svoju nedužnost, okrivio je karmelićane da su ga pokušali privući obećavajući mu časti.

- Sv. Ivan od Križa u zatvoru u Toledu provest će devet mjeseci. On tu proživljava svoje tamne noći, ali i velike Božje pohode u duhu. Kasnije će zapisati: „Samo jedna milost od onih koje mi je Bog učinio na tom mjestu ne može se platiti malim zatvorom pa da zatvor traje i dugi niz godina.“ Sv. Ivan u zatvoru u Toledu piše *Literarne simbole za tamnu noć*, započinje pisati *jedan dio pjesme koja će biti u Duhovnom spjevu i neke pjesme*, među kojima one o Trojstvu, i komentar jednoga psalma. Vjerojatno u tom duhovnom okruženju Ivan dolazi od one poznate izreke: „Tamo gdje nema ljubavi, ti unesi ljubav, te ćeš primiti ljubav. Ne tražiti drugo doli križ i to bez utjehe jer je to savršenije. Odriči se svojih želja i naći ćeš ono što tvoje srce želi“. U osmini prije Uznesenja BDM god. 1578. Ivan se priprema za bijeg iz samostana - zatvora u Toledu. Njegov bijeg pripremila je i zapovjedila sama Blažena Djevica Marija koja mu se ukazala. 15. kolovoza Ivan kroz jedan prozor, spuštajući se preko improviziranog konopca, bježi i skriva se u samostanu bosonogih karmelićanki u Toledu. Kad su ga sestre primijetile, uskliknule su da je izgledao kao neki mrtvac, samo koža i kosti, toliko iscrpljen da nije mogao govoriti, omršavio je tako da je imao mrtvačko lice. Ostaje skriven u samostanu gdje ga sestre i svećenik don Pedro Gonzales njeguju kroz nekoliko mjeseci. U listopadu iste godine o. Ivan izabran je za poglavara - vikara samostana El Calvario (Jaen) u Andaluziji kamo odlazi u studenome 1578.

- God. 1578. u listopadu bosonogi karmelićani održavaju provincijalni kapitul u Almodovaru i za poglavara izabiru o. Antonija od Isusa (Heredia), upravo ono što Terezija nije savjetovala. 18. listopada nuncij Sega poništava sve njihove zaključke i podlaže bosonoge redovnike i redovnice autoritetu i vodstvu ublaženih. U Rimu umire general karmelskog reda o. Rossi, a naslijedit će ga o. Caffardo. Nuncij Sega je izopćio o. Graciana, on se nalazio zatvoren kod

umjerenih u Madridu koji su s njim lijepo postupali nastojeći ga navesti da napusti obnovu. Širile su se i glasine da će prijeći u Red sv. Augustina. Terezija, kad je čula da su bosonogi dekretom nuncija Sege stavljeni pod autoritet ublaženih te da se ona mora premjestiti u drugi samostan gdje će ostati do kraja života, reče: „Ako se radi o nekom samostanu ublaženih, postupat će sa mnom gore nego s o. Ivanom od Križa“ (citirano prema Auclairu). Zabranili su joj da se dopisuje s o. Gracianom. S. Ana od sv. Bartolomeja pred vratima njezine ćelije čula je kako Terezija moli glasom isprekidanim vapajima i jecajima. Predbacivala si je da je ona sama uzrok svemu zlu što se događa. Tada joj se ukazao Isus, lomio je kruh i davao ga komad po komad Tereziji da jede, hrabrio je da to sve nije ništa. God. 1579. Terezija je ušla na misu ponoćku u samostanu u Avili i svi su se divili kako joj se vratila hrabrost, a ona reče: „Danas je sišao pravi mir s neba za nas“. Od tog dana Tereziju više nije napuštao vedri mir.

- Dok je o. Gracian bio zatvoren kod obuvenih, interese bosonogih zastupao je novopridošlica u Redu **Nikola Doria**.

Nikola Doria rođen je u Genovi (Italija), u obitelji bankara, 18. svibnja 1539. Malo se zna o njegovoj mladosti. Novčarski poslovi doveli su ga god. 1570. u Španjolsku gdje je stekao bogatstvo. Životni ga je put doveo u Seville, a zbog njegove spretnosti nadbiskup de Rojas zamolio ga je da postavi na zdrave temelje nadbiskupsko novčano poslovanje. To mu je dobro pošlo za rukom, te ga je sam kralj Filip II. pozvao kako bi se javno novčano poslovanje kraljevstva koristilo njegovim uslugama. Slovio je za ambicioznog čovjeka i špekulanta zlatom i srebrom. Zauzet poslovima, zanemario je svoj kršćanski život. Potaknut milošću obratio se, a imetak daje za milostinju; razdijelio je 48.000 dukata. Godine 1575. on je već svećenik, kralj mu je ponudio vođenje biskupije, a na opće iznenađenje umjesto biskupije Doria izabire pristupiti siromašnim bosonogim karmelićanima u samostanu u Sevilli 1577. Obukao je habit obnovljenog karmela u samostanu Remedios u Sevilli. O njegovu studiju poznato je samo to da je primio osnovnu izobrazbu te da je neko vrijeme studirao u Zavodu sv. Tome u Sevilli (čini se oko tri godine). Pokazao je posebnu naklonost za studij moralke, dok je u skolastičkoj teologiji bio slabije potkovan. Već iduće godine polaže zavjete, a godinu nakon toga već je poglavar.

- O. Doria koristio se svojom velikom domišljatošću i svojim vezama pred kraljem, a i u Rimu se borio za obnovu i sve je to uspio prikrivati pred ublaženima.

- U svibnju 1579. sv. Ivan od Križa često putuje i pripravlja utjelovljenje kolegija za karmelske studije u Baeza koji je već u lipnju otvoren, a on sam će biti rektor. U to vrijeme piše **Upute i crtež prikaza za goru Karmel, Pjesmu za tamnu noć, izdvojene komentare Duhovnoga spjeva**, te započinje pisati **Uspom na goru Karmel** i neka tumačenja **Duhovnog spjeva**.

- God. 1579. situacija se radikalno mijenja. Prijatelji bosonogih karmelićana uspijevaju pred kraljem obraniti Tereziju i njezinu obnovu. Iz visokih krugova nalaže se papinskom nunciju da se bolje informira o životu bosonogih. Nuncij Segal pritisnut kraljevskim autoritetom 1. travnja piše dekret po kojem umjereni više nemaju autoritet nad bosonogim. Bosonoge stavlja pod jurisdikciju o. Salazara koji je, iako je bio umjereni, ipak bio Terezijin prijatelj i pristaša njezine obnove. On uzima o. Graciana za savjetnika u upravljanju, a Terezija šalje u Rim dvojicu bosonogih karmelićana da se zauzmu za njih.

Razmisli o duhovnom putu sv. Terezije i o svome:

Probaj se uživjeti u duhovno iskustvo svetice i zamisli koja su joj bila najteža iskustava tijekom ovih godina poteškoća, nerazumijevanja i progonstva? Koji je bio glavni razlog svemu tome? U kojem duhu podnosim svoje „godine gorčine“ u redovničkom pozivu?

1580. – 1582. Posljednje godine i smrt (od 65. godine do smrti u 67. godini života)

- Prvi potez o. Salazara bio je da Tereziji vrati potpunu slobodu pa ona odmah ponovno započinje s putovanjima i osnucima. U veljači 1580. utemeljuje samostan u Villanuevi de la Jari. Kad je čula nalog za osnivanje novog samostana, Terezija osjeća svu težinu svoje dobi: „Preporučite me svi zajedno Gospodinu jer sam umorna i veoma stara“ (citirano prema Auclairu). Tu je doznala novu veliku radosnu vijest da je nuncij Sega sam zatražio od kralja da bosonoge i ublažene odvoji u dvije zasebne provincije. 5. svibnja o. Gracian ponovno zadobiva sve ovlasti provincijala. Konačno, 22. lipnja u Rimu je izdan dekret kojim se nalaže osnivanje posebne provincije za bosonoge u Španjolskoj.

- U životu sv. Terezije slijedi razdoblje neprestana putovanja zbog osnutka novih samostana: Palencia 1580., Soria 1581., Granada 1582., Burgos 1582. Njezina posljednja putovanja bila su puna poteškoća. Progonstva i klevetničke kampanje koje su se više godina vodile protiv bosonogih i Terezije ostavile su velike tragove nepovjerenja u nekim dušama. Terezijin ulazak u crkvu u Manchi kad se slavila misa izazvao je takvu sablazan da se morala prekinuti misa. Kad su vidjeli da ona pristupa pričesti, počeli su vikati da je to svetogrđe pa su je morali brzo skloniti u kočiju. Epidemija gripe je tih godina pustošila Europu te je više Terezijinih prijatelja od nje umrlo. Među njima, don Francisco de Salcedo, o. Alvarez, isusovac i njezin mlađi brat Lorenzo. Terezija, kad je to čula, uskliknula je: „Ja sam od njega starija četiri godine i nikako da umrem“.

- Čim se vratila s utemeljenja samostana u Sorii 1581., Tereziju su ponovno izabrali za poglavaricu samostana sv. Josipa u Avili. Ekonomsko stanje samostana bilo je jako teško: „Molite Boga u moje ime da mogu dati nešto za jelo ovim sestrama“. Ekonomska kriza u Španjolskoj bila je uzrokovana i priljevom velike količine bogatstva koje je dolazilo iz Amerike i slijevalo se u mali broj ruku. A zbog priljeva tog bogatstva zavladao je razmetljivost i gubio se osjećaj i sklonost za rad. Terezija pokazuje svu svoju mudrost uputama koje daje o. Gracianu: „Kuće koje imaju prihode moraju svoje troškove prilagoditi prihodima i njima se kako tako zadovoljiti, u protivnom će se zadužiti, a poglavari će misliti da su u samostanu nemilosrdni ne budu li dozvolili obiteljima da se brinu o sestrama. Voljela bih da neki samostani propadnu prije nego dođu u takvo stanje. Zato sam i kazala da vremenite nevolje mogu uroditi velikim duhovnim zlom i zato je to od najveće važnosti.“ (citirano prema Auclairu).

- God. 1581. Terezija je konačno dovršila točku po točku **Pravila i Konstitucije obnovljenog Reda naše Gospe od gore Karmela**. Iste godine 3. ožujka započinje provincijalni kapitul bosonogih u Alcali. Za provincijala je izabran o. Gracian. U cijeloj Španjolskoj tada ima oko 300 bosonogih karmelićana, ali mnogi od njih imali su prebrzu formaciju i nisu osobno upoznali Tereziju i njezin duh. Ivan od Križa tada je izabran za trećeg savjetnika. U ljetnim mjesecima putuje po Andaluziji zbog utemeljenja samostana, a u studenom ide u Avilu i susreće Tereziju i razgovara o utemeljenjima u Granadi. Terezija je već bila zauzeta utemeljenjem u Burgosu te je u Granadu s Ivanom od Križa na utemeljenje poslala njezina miljenica s. Ana od Isusa.

- U samoj obitelji Terezije nastaju veći problemi. Augustin, najmlađi brat, postao je pustolov konkvistador i upravitelj jednog mjesta u Peruu. Terezija se bojala za njegovu dušu. Početkom god. 1582. on se vraća u Španjolsku, a Terezija se boji da, ako ne bude uza se imao novca od kojega će živjeti, njoj biti nanesena velika bol što mu ona neće moći pomoći, a već je imala iskustvo s bratom Pedrom koji je kao promašeni konkvistador lutao Španjolskom i životario od tuđe gostoljubivosti i milostinje. Ovi članovi njezine obitelji, njihova zakonita i izvanbračna djeca mučila su Tereziju svojim zahtjevima i problemima. Njezina dvadesetogodišnja nećakinja Beatriz de Ovalle pala je u skandal jer ju je jedan oženjeni vitez posjećivao. Njegova je žena nešto naslućivala i počela širiti klevete da su je čak vlastiti rođaci odlučili ubiti. Terezija nagovara nju i majku da otputuju dok se ne smire, ali je ljuta zbog majčine nebrige i djevojičine lakomislenosti.

- 2. siječnja 1582. Terezija se upućuje u Burgos zajedno s o. Gracianom. Iste godine o. Ivan od Križa imenovan je priorom samostana u Granadi. On će na toj službi ostati sve do god. 1588. I u to vrijeme će napisati zadnje verzije svojih najznačajnijih djela: *Tamna noć, Uspon na goru Karmel, Plamen ljubavi, Duhovni spjev.*

- Na putovanju su praćeni nevremenom, kišom, snijegom; prolaze preko Medine, Valladoida i Palencije. Terezija kuša gorka iskustva poteškoća i u svome obnovljenom karmelu. Sestra Ana od Isusa poslana u Granadu na utemeljenje ne sluša upute koje je dala Terezija, pod svaku cijenu želi kupiti jednu kuću za novi samostan koja nije odgovarala za tu svrhu a bila je i iznad njihovih ekonomskih mogućnosti. Kušala je gorko iskustvo nerazumijevanja sestara, tako su sestre iz samostana sv. Josipa u Avili tražile jedan stil život koji je jako sličio onomu iz ublaženih pravila, npr. tražile su da jedu meso. U Valladoidu Terezija kuša još teže iskustvo, napetosti.

Kod odlaska poglavarica s. Marija Bautista otpratila je Tereziju do praga i umjesto pozdrava rekla: „Odlazite! I ne vraćajte se više ovamo!“ (citirano prema Auclairu).

- Usprkos tim poteškoćama Terezija je potpuno predana i živi proživljeno sjedinjenje s Kristom koje se očituje i na vanjski način. Jednog jutra sestra Ana od sv. Bartolomeja ušla je u Terezijinu ćeliju jer ju je trebala ranije probuditi, a ona je još spavala. Njezino lice sjalo je kao sunce. Ana je nije probudila, nego je kleknula pored nje i zahvaljivala Bogu zbog ugodna mirisa koji je ispunjavao prostoriju.

- Provincijal o. Gracian koji je bio u pratnji sv. Terezije ostavlja je i prati malu skupinu obuvenih otaca karmelićana u Sevigliu jer su oni bili upućeni u misije u Kongo. To će biti prvi misionari iz obnovljena karmela, no, nažalost, poginut će na putovanju u brodolomu.

- U pratnji Terezije ostao je o. Antonio de Hereida koji je imao službu provincijalnog vikara i bio je nadležan za Tereziju. Ona je već bolesna i iscrpljena, njezino zdravstveno stanje je zahtijevalo obzir, ali o. Antonio, možda i zbog nepročišćenih motiva jer je Svetica uvijek privilegirala o. Graciana i o. Ivana od križa, nalaže da se već sutradan putuje u Albu de Tormes.

- Terezija teškom mukom prihvaća taj dodatni napor tako da Ana od sv. Bartolomeja kaže: „Nikad je nisam vidjela da je toliko trpjela zbog zapovijedi nekog poglavara kao što je trpjela radi ove zapovijedi.“ (citirano prema Auclairu). Već kod prvih napora i trešnje u vožnji Tereziji je jako pozlilo te su se pobojali da će umrijeti. Bolovi su bili tako žestoki da ih je podnosila u krajnjoj slabosti i groznici.

- Dolaze u Albu 1. listopada 1582. oko 20 sati. Terezija je potpuno iscrpljena te odmah ide u krevet. Tom zgodom s dozom humora kaže: „Ima već 20 godina da nisam tako rano legla.“ (citirano prema Auclairu). Muči je groznica, pala je u bunilo. Ali sutradan je prisustvovala svetoj misi i pričestila se. Ponovno mora u krevet i traži ispovijed. 3. listopada traži popudbinu.

- O. Antun bio je u tim trenucima uz nju. Neposredno prije smrti Terezija izražava tri osjećaja koji sažimlju sav njezin život: 1. želja da vidi Boga: „Vrijeme je, Zaručnice moj; došao je čas da se vidimo.“ 2. Sjećanje na vlastitu bijedu parafrazirajući psalam: „Raskajano srce, Gospodine, nećeš prezreti... Ne odbij, Bože, grešnog slugu svoga.“ 3. Sinovski osjećaj pripadnosti Crkvi: “Gospodine, ja sam kći Crkve. Konačno umirem kao kći Crkve.“

- 4. listopada u 9 sati navečer Terezija blago umire u naručju s. Ane od sv. Bartolomeja. Njezino se lice preobrazilo, bore su nestale, bolest iščezla. Lice joj je bilo tako smireno i svijetlo da je sličila svjetlu obasjana sunca.

- Zbog promjene julijanskog i gregorijanskog kalendara danas se spomendan sv. Terezije slavi 15. listopada.

Razmisli o duhovnom putu sv. Terezije i o svome:

Iz kojeg su razloga nastali nerazumijevanje i poteškoće u obnovljenu bosonogom karmelu? Kako je Svetica to proživljavala? Što misliš o posljednjim danima i smrti sv. Terezije? Razmišljam li o svojoj smrti i molim li za svetu smrt?

RAZLIČITE INTERPRETACIJE TEREZIJANSKE OBNOVE NAKON SMRTI SVETICE

O. Sicari na sljedeći način opisuje duhovne likove najvažnijih karmelićana koji su se priključili obnovi i od kojih će svatko na svoj način utjecati na interpretaciju terezijanske tradicije.

1. O. Antonio de Hereida: Terezija je vidjela njegovu nutarnju duhovnu krhkost usprkos dobroj volji i velikodušnosti koji će se naknadno očitovati. To će se iznad svega očitovati u častohleplju jer je on smatrao da je prvi pristupio obnovi i zavisti jer je Terezija preferirala o. Graciana i o. Ivana od križa. (Pismo 3431;1669; 167)

2. Ivan od Križa: Što se tiče duhovnog života, odnosa s Bogom i molitve, u tome Terezija nije imala što učiti Ivana od Križa. Naprotiv, kako sama kaže, ona sama mogla je od njega učiti, ali je kod o. Ivana od Križa trebalo ustrajati na stilu bratskoga života, usklađivanju u mrtvljenju i odmjerenosti, rekreaciji i zajedničkom životu. Vjerojatno je Ivan od Terezije usvojio blagost i ljupkost usprkos glasinama o strogosti njegova života i puta. Za Tereziju Ivan od Križa uvijek će biti lik pravog karmelićanina obnove. Iako je bio jako ugledan, Ivan od Križa nikada nije bio u prvom planu, poglavar obnove.

3. Otac Gracian: Terezija je od prvog trenutka bila oduševljena njegovom svetošću, blagošću i u njemu je vidjela osobu prikladnu da podnese teret uprave i vodstva obnovljenog karmela, ali ga je često upozoravala na njegovu dobrohotnost i naivnost koju su drugi mogli eventualno iskorištavati. O. Gracian je uvijek imao Terezijinu podršku.

4. O. Marijan Azaro: Bio je 60-godišnji pustinjač koji je već osam godina živio pustinjačkim životom u Tardonu blizu Seville. Prije toga je provodio buran život: sudjelovao je na Tridenstkom koncilu; bio je upravitelj kraljevske kuće u Poljskoj; bio je vitez u ratu u bitci kod s. Quintina, bio je zatvoren dvije godine, lažno optuživan za ubojstvo, ali se odricao obrane i osvete. Odlučio je postati redovnik i raspitivao se o svim redovima, ali ga nijedan nije zadovoljio. Nakon razgovora s Terezijom on će se priključiti obnovi, ali će inzistirati na pustinjačkom i pokorničkom stilu života te neće u svemu slijediti nutarnji duh terezijanske obnove. Duhovni lik o. Marijana Azaro možda se još bolje može shvatiti ako kažemo da je živio u samostanu u Pastrani u skladu s o. Baldassareom Nietom koji je dugi niz godina obavljao službu priora. O Nieto je bio obuveni karmelićanin iz Andaluzije kojega je general Rossi za vrijeme kanonskog pohoda izbacio iz samostana pod isprikom da je nepoželjan i nepopravljiv. Bio je jedan od trojice braće Nieto od kojih je jedan bio provincijal koji su cijelu provinciju gurnuli u neposluh i nemoral. Taj Baldassare Nieto god. 1569. pristupa terezijanskoj obnovi i postat će prior u Pastrani. Bit će među prvima koji će osnovati bosonoge karmelićane u Andaluziji usprkos izričitoj zabrani generala. Apostolski vizitator o. Vargas imenovao ga je vizitatorom. O. Marijano i Nieto vodili su samostan u Pastrani putom sve više strogosti bez mjere i bez temeljne razboritosti. Način na koji se o. Marijano htio odnositi prema obuvenima sastojao se u tome da se ne obazire na bilo kakvu blagost i sve se baziralo na strogosti, prijetnjama i kaznama.

(slijedi od o. Stanića doslovno preuzeto i nešto skraćeno)

UPRAVLJANJE O. JERONIMA GRACIANA (1581-1585)

Svoje nazore o upravi branio je o. Jeronim Gracian i pismeno.

U njegovu spisu „Upute za upravu“ izričito govori o obliku uprave Provincije: „Dvije su stvari u Provinciji i u njezinoj upravi. Jedna je vanjska, kao što je dati dokumente, imenovanja i dopuštenje, pregledavati račune i slično. Druga je nutarnja, kao što je savršenstvo, mir, jedinstvo, duh i molitva. Prva je bez druge bezvrijedna; prva je laka za ljude, a druga je nemoguća ljudima, jer je stvar Božja i postiže se molitvom, a tko je nastoji ostvariti bez molitve, neće uspjeti.“

Vjernost ovim načelima navest će ga da se usprotivi uvođenju nekih novih metoda uprave što će ih u terezijansku obnovu unijeti njegov nasljednik o. Nikola Doria po tzv. uredbi „Consulta“. „Istina je da neki zakoni koji su izdani na Madridskom kapitolu (1592) mijenjaju način uprave što smo je imali i koju imaju i drugi redovi, a to je oblik republike; bilo je uvijek moje mišljenje i rekao sam da će se, ako se ti (novi zakoni) budu obdržavali to jest slijepo izvršavati pravila brzo izgubiti mir, iskrenost, duh i poslušnost, bez kojih se ruši cijela zgrada, premda se vanjština nastoji održati mnoštvom zapovijedi i kazni.“

U upravi je o. Gracian nastojao primijeniti svoje mišljenje koje je izrazio u svojim spisima. Kao suradnik sv. Terezije, koja ga je cijenila i odobrivala njegov način uprave, on je nastojao upravljati s mnogo takta i ljubavi. Uspio je tako zadobiti velik autoritet posebice kod karmelićanki koje su se rado podvrgavale njegovim duhovnim savjetima. Osim pažnje koju je posvetio duhovnom odgoju, primjećuje se također pozornost koju pokazuje za intelektualnu izgradnju mladih. Kao dokaz tome dovoljno je spomenuti ustanovljenje Zavoda u Salamanci 1581, gdje je bilo sjedište glasovitog sveučilišta. Osim toga, za njegove su provincijalne službe primili svoj odgoj Petar od Majke Božje, Ferdinand od sv. Marije i časni o. Ivan od Isusa i Marije, budući utemeljitelji Talijanske kongregacije Terezijinih karmelićana. Posvećivao je pažnju i misijama te je pripremio prve Terezijine misionare koji su pošli u Afriku, u Kongo. Kad su dvije prve ekspedicije misionara propale, jedna zbog brodoloma, a druga zbog gusarskog zarobljavanja, poslao je treću ekspediciju obećavši da će dobivati pojačanje.

U misijskim pothvatima pozivao se na Terezijin duh te u tom smislu piše: „Duh ove redovničke obitelji takav je da teži prema klauzuri kako bi ondje našao sabranost i molitvu, ali ne da izgubi žar za duše niti potrebu da poradi oko njihova obraćenja.“

Pri kraju mandata o. Jeronima Graciana osjeća se nezadovoljstvo njegovim načinom uprave i njegovim idealima. Izgleda da je na čelu nezadovoljnika bio o. Antun de Heredia, kojega prije izbora sv. Majka spominje u pismima kao ožalošćena što nije kandidat za provincijala.

No ne smije se zaboraviti ni takozvana pastranska struja strogog opservantizma, o kojem ćemo kasnije govoriti. O. Jeronim Gracian, provincijal, osjetio je potrebu da se obrani od prigovora kako je bio popustljiv i spor u kažnjavanju i poduzimanju sankcija, jer „štiti je i branio zle i osrednje“. Ti su prigovori dolazili od strane strože struje u Redu. Na te prigovore on odgovara: „Kad jedan Red, idući putem ljubavi i mira, želi brojčano rasti i da se njegov ugled širi u svijetu, ne smije mijenjati svoj smjer nametanjem discipline i strogosti. Poglavari uostalom nisu ni suci mira, niti kerberi, a redovnici su sinovi i sluge Božje, dakle, ljudi dostojni poštovanja, a ne podložnici... Ima slučajeva u kojima popuštanje i blagost uzrokuju u pojedinim dušama ili u zajednicama takve plodove koji nisu proizvod strogosti. Zbog toga je poglavar dužan primijeniti prikladna sredstva, svjestan da ima voditi duše k savršenosti, a savršenost je u ljubavi. Ali, ako međusobna ljubav poglavara i subraće popusti i na njezino mjesto stupi mržnja i prezir, nema duše koja od toga može primiti mnogo dobra.“

O. Jeronimu Gracianu kao provincijalu predbacivali su još tri stvari: studij, propovijedanje, neprestanu brigu za karmelićanke. Jeronim Gracian osjetio se osobito pogođenim kad je riječ o karmelićankama i odgovorio je: „Bog voli svaku od tih svetih duša koje su mu zaručnice, i zato se ne smije smatrati gubljenjem vremena nastojanje da ih se sačuva za njihova Zaručnika. A ako smo svjesni da ovaj Red pripada našoj Gospi, da je počeo sa samostanima sestara, to nas još više mora poticati da idemo u njihove samostane brižno i savjesno. U svakom slučaju mislim da ih trebam ili sasvim ostaviti ili se zauzimati za njih svom pažnjom za njihov napredak i upravu.“

U predizornoj „kampanji“ oni koji su bili nezadovoljni s dosadašnjim provincijalom, predlažu o. Nikolu Doriu kao redovnika „gorljiva i obnovljena“. Izgleda da je najveća odgovornost za nezadovoljstva na očima Antunu od Isusa Herediji i o. Ambroziju Marijanu. Da su njih dvojica bili protiv o. Jeronima Graciana, već je uočavala i sv. Majka Terezija, ali u njezino doba spor se još nije konkretizirao i iskristalizirao. Razilaženje se temeljilo, kako sam već spomenuo, u samoj koncepciji duha obnovljena karmela.

UPRAVLJANJE PROVINCIJALA I GENERALA O. NIKOLE DORIE (1585-1594.)

Oni koji su mrmljali protiv prvog provincijala terezijanske obnove o. Jeronima Graciana, nazivaju Doriu „gorljivim i reformiranim“. Godine 1585. Jeronim Gracian predlaže Doriu za svoga nasljednika u provincijalatu, a kažu da je sv. o. Ivan od Križa rekao kako „izabire za provincijala onoga koji će ga potjerati iz Reda“.

Nakon preuzimanja dužnosti novi je provincijal posvetio pozornost osobito juridičkoj upravi Reda. Tako je provinciju podijelio na regije i svakom od savjetnika odredio jednu. Ocu Jeronimu Gracianu, prvom savjetniku, povjerio je Portugal, sv. o. Ivanu od Križa, drugom savjetniku, Andaluziju, o. Grguru pak Staru Kastiliu, a o. Ivanu Krstitelju - Novu Kastiliu. Poslije diobe provincije na regije, predlaže i dobiva ovlaštenje za uvođenje oblika uprave koju naziva „Consulta“, koji je protivan tradicionalnom obliku.

„Consulta“ ima vlast Provincijalnog kapitula, jedino nema vlast mijenjati Konstitucije ili ukinuti već postojeće. Na „međuvremenskom“ kapitolu u Valladolidu 1587. kapitularni oci ustali su protiv definitivnog uvođenja „Consulte“. Posebno se usprotivio o. Jeronim Gracian.

Svojom snalažljivošću i upravim sposobnostima Doria je uspio biti izabran za prvoga generalnog vikara i nastavi svoje namjere oko uprave i obnove. Drugi mu je cilj bio oduzeti pravo aktivnog i pasivnog glasa o. Jeronimu Gracianu, zatim je slijedilo stvaranje zakona, novih Konstitucija.

Kao savjetnici bili su izabrani: Antun od Isusa (Heredia), Ambrozije Marijan, Ivan od Križa, Ivan Krstitelj, Bartolomej od Isusa, koji je ubrzo morao prepustiti svoje mjesto o. Grguru od Anđela. Prema povjesničarima, svi su ljudi o. Nikole Dorije, osim sv. Ivana od Križa, koji također nije dugo ostao u upravi.

Izvanredan Kapitul bio je god. 1590. Na tom su Kapitolu odobrene nove Konstitucije koje je potvrdio papa Klement VIII. (19. veljače 1592). Iste godine sastavio je Doria i nove Konstitucije za sestre, zabranjujući da se služe drugim tekstovima Konstitucija osim onima što ih daje „Consulta“. Imao je i namjeru zatražiti od Svete Stolice podignuće samostana terezijanske obnove na stupanj potpune neovisnosti, s vlastitim generalom.

Nikola Doria i Terezijine karmelićanke

Marija od sv. Josipa, koju je sv. Terezija ubrajala među svoje „velike priorice“, bila je prva među karmelićankama koja je uočila nov i opasan način uprave što ga je uvodio o. Nikola Doria. Ona je to izrazila u jednoj pjesmi upućenoj karmelićankama; u njoj ih poziva da ostanu vjerne Ustanovama sv. majke Terezije. U toj pjesmi ima sljedećih misli: „Nemojte se

dati zavesti onima koji vam predlažu nove savršenosti; bježite radije ispred tih pronalazaka, jer spremaju propast... pastiri napuštaju pašnjake koji su u dolinama, držeći ih bezvrijednima i opasnim... oni će voditi ovce strmim padinama, uvjereni da su spasonosnije... Mislit će da su ovce stado koza... ovce najrazboritije i najmirnije smatrat će bezobraznim i dostojnim velikih kazni...“.

Opasnost koja prijeti uočio je i o. Jeronim Gracian, koji je 17. veljače 1587, kao provincijalni vikar Portugala, uputio sestrama okružnicu u kojoj naslućuje opasnosti od načina uprave o. Dorie. Ana od Isusa, također jedna od „velikih priorica“ sv. majke Terezije, također je kasnije iskusila što znači „čvrsta ruka“ Nikole Dorie, premda je u početku zadovoljna, jer još nije bila shvatila situaciju.

Jeronim Gracian piše: „Velika briga koja me prožima za napredak vaših duša i vjernost Redu, prema odgovornosti što mi ju je povjerila Majka Terezija, obavezuju me da razmišljam noću i danju o sredstvima da napredujete u vjernosti... Preporučujem da se sastanete u kapitulima i spremite molbu koju trebaju sve potpisati. U njoj trebate tražiti sljedeće: Budući da je iskustvo pokazalo kako su dobro utemeljene Ustanove (majke Terezije), molimo da se na Kapitolu te Konstitucije ne mijenjaju... Drugo što molimo jest da se na nas ne primjenjuje propis za redovnike izdat u Pastrani, tj. da se šalju na „Consultu“ pismena izvješća o vizitaciji po našim samostanima. Kod sestara postoji opasnost koje nema među redovnicima, a ta je: uvijek se nađe po koja bolesna sestra koja je sklona opisivati stvari na svoj način, često lažno... Tako onda mišljenje redovnika (u savjetu) o redovnicama može biti uvjetovano izjavama izrečenim u depresiji...“

Sestre su prihvatile prijedlog i poslale takvu molbu na Kapitul u Valladolidu 1587. Odgovor Kapitula bio je umirujući. Međutim, kad se o. Doria osigurao, tj. kada mu je Sveta Stolica dala odobrenje „Consulte“ i kad je postao generalni vikar Reda, zauzeo je drukčiji stav i u jednoj okružnici piše sljedeće:

„Jedna od primjedaba u kojoj se očituje duh popuštanja u stezi nalazi se u dobiti koja se stječe ako se duše vode blagošću: blagost bolje odgovara našem mentalitetu i potiče da služimo Gospodinu otvorena srca, dok kult zakona povlači sa sobom strogost koja plaši duše, oduzima im jednostavnost i umnaža druge opasnosti iste vrste. Recite mi, za ime Božje, jesmo li mi zakonodavci ili opslužitelji zakona? Nedvojbeno smo opslužitelji zakona. Neka oni koji imaju jurisdikciju čine zakone, ali kad su jednom stvoreni, postaju Božja riječ za redovnike koji ih moraju opsluživati... Što reći o onima koji često razgovaraju sa ženama, pod izlikom da im pomažu ići putem savršenosti? Zašto umnažati razgovore sa svjetovnjacima kad bismo im s ljubavlju pomogli riješiti njihove probleme i napredak njihovih duša, a to obvezuje da izlazimo često, da raspravljamo, da jedemo s njima...?“

Pismo je trebalo čitati svakih petnaest dana tijekom cijele godine. Kad je bio sazvan Kapitul za proglašenje Provincije novom Kongregacijom, a o. Doria generalnim vikarom 1588, što je već spomenuto, o. Jeronim Gracian nije sudjelovao, jer mu je „Consulta“ oduzela aktivno i pasivno pravo glasa. To je prvi udarac nakon kojeg će god. 1592. slijediti izgon poslije žalosnog procesa. Velika podrška što ju je o. Doria s o. Ambrozijem Marijanom uživao kod kralja Filipa II. također je iskorištena da se dogodi izgon iz Reda o. Graciana. Red je rehabilitirao o. Graciana na generalnom kapitolu 1991.

Iste godine kada je o. Jeronim Gracian bio lišen aktivnog i pasivnog prava glasa, osjetile su i karmelićanke Dorijinu ruku. Aktom od 5. srpnja 1588. šalje im obavijest o izmjenama u Ustanovama, što su karmelićanke dobile preko Kapitula u Alcali 1581. Izmjenama u Ustanovama „Consulti“ je pripalo imenovanje sestarskih ispovjednika kao i prokuratora za vremenite stvari samostana. Redovnici se nisu smjeli zadržavati sa sestrama bez dozvole „Consulte“. Niti sestre braći, niti braća sestrama nisu smjeli davati nikakve darove. Tko to prekrši, bit će lišen aktivnog i pasivnog prava glasa na godinu dana. „Consulta“ će imenovati vizitatore, a vizitacija ne smije trajati više od 5 dana. Vizitator

će poslati „Consulti“ izvješće o vizitaciji sa svim dokumentima. Priorica koja je tri godine vršila tu službu, ne smije biti birana za neposredno sljedeće trogodište.

Sve su to stvari koje su u suprotnosti s izričitim odredbama sv. majke Terezije, koja je tražila slobodu u izboru ispovjednika, reizbor priorice ako se pokazala dobrom prioricom te široku autonomiju u upravi samostana, a „Consulta“ je sve to prekršila. Istom okružnicom poslano je i pismo Mariji od sv. Josipa sa zabranom da razgovara s o. Jeronimom Gracianom i da mu piše. Terezijina je karizma očito bila u opasnosti.

Ana od Isusa poduzela je neke korake da spasi vjernost sv. Tereziji. Dala je god. 1588. tiskati novo izdanje Ustanova sv. majke Terezije iz 1581. Da osiguraju te Ustanove od preinaka, Ana od Isusa s ostalim karmelićankama koje su bile svjesne opasnosti, tražila je odobrenje tih Ustanova od Svete Stolice. Dobile su pismeno odobrenje 5. lipnja 1590. od pape Siksta V. koje počinje riječima „Salvatoris“. Ovaj papinski breve (kratko papinsko pismo) strašno je pogodio i ražalostio o. Nikolu Doriu pa je napisao sestrama dramatično pismo u kojem nastoji dokazati da idući putem blagosti odlaze i odstupaju od pravog duha karmela. Želio ih je posebno uvjeriti da su na krivom putu što traže „svetu slobodu“ u vezi s ispovjednikom, razgovor s njima bez slušateljice, te mu je žao što sestre ne vide da to malo odgovara ženama...

Evo nekoliko misli iz te okružnice koje se očito kose s pogledima sv. majke Terezije: „Ono što navodite kao snažan dokaz (za svoje stajalište), nemam razloga prihvatiti da pripisujete dobroj majci Tereziji (a la buena Madre Teresa) stvari takve vrste (o slobodi ispovjednika)... Radi jasnoće ... izjavljujem i naređujem, jer ne mogu shvatiti želju da vam Kapitul dozvoli slobodu, koja je protiv (Ustanova) odluka Tridentskog sabora, da možete imati toliko ispovjednika i propovjednika koliko vas je volja, niti se smijete u tome pozivati na majku Tereziju koja je bila tako ponizna i poslušna i o tome nije ni sanjala. Nije dobro da to pripisujete službenici Božjoj... Gospodin katkad daje poslanstvo kojoj ženi da uči i služi u Crkvi... a kad dade takav poziv, poglavari joj to dopuštaju. No opće je učenje Crkve da žena u Crkvi šuti i brine se o sebi i ispovijedi svoje grijeha da joj se oproste, a to je svrha ispovijedi... Rješenje je u tome što ima određen broj ispovjednika koje su odobrili poglavari; i to je tražila dobra Majka Terezija, to traže Ustanove, to je opće crkveno pravo da nitko ne ispovijeda ovcu bez dozvole pastira...“

Sve bi to bilo dobro da je u duhu majke Terezije, ali čini se da se ovdje čak osporava i njezino učiteljstvo i ne misli se da ju je Gospodin pozvao kao učiteljicu govoriti u Crkvi. Sam izraz buena Madre Teresa umanjuje Terezijin ugled i pridaje joj značaj neke pobožne ženice.

Što bi na to sve rekla sv. Majka Terezija? Odgovorila bi riječima koje je upotrijebila protiv „onih“ (Put k savršenosti 4,1) koji su smatrali da su žene za kućne poslove i najviše za usmenu molitvu. Sestre su dobro znale što je mislila sv. Majka Terezija pa su se zato i obratile Svetoj Stolici.

Međutim, Nikola Doria imao je, uz neke redovnike „pustinjačkog usmjerenja“, velike zagovornike na dvoru zajedno s kraljem Filipom II, tako da je papinski breve povučen i na njegovo mjesto Grgur XIV. daje drugi od 25. travnja 1591. O. Doria kao pobjednik mogao je o tome izvijestiti Provinciju okružnicom od 10. srpnja 1591.

Smrt je zatekla o. Nikolu Doriu nakon devet godina upravljanja. Svakako, osim njegova opora duha, koristio je svoje upraviteljske sposobnosti da dovede terezijansku obnovu do potpune samostalnosti. Njegovim spretnim zalaganjem terezijanska je obnova postala samostalan red u Božjoj Crkvi. To mu je nedvojbeno zasluga. Kad je umro, Red je brojčano izgledao prilično razvijen; redovnika je bilo oko tisuću, nastanjenih u 58 samostana, a karmelićanki oko 400 u 34 samostana.

Kakav se povijesni sud može dati o njegovoj upravi? „Oca Doria progonio je sve najbolje prijatelje i suradnike sv. majke Terezije.“ Osim na o. Graciana, nije dobrim okom gledao ni na sv. Ivana od Križa. No to je blago rečeno. Na temelju dokumenata što ih je izdao

Povijesni institut karmelskog Reda mora se reći da je to bila 'ideološka borba' između duha što ga je Terezija uvodila u svoje karme i duha što ga je htio uvesti o. Nikola Doria sa svojim suradnicima, posebice o. Ambrozijem Marijanom. U 'Consulti', koja je odlučivala o svemu, oni su imali većinu. Ivan od Križa i Jeronim Gracian bili su manjina (jedan za drugim istisnuti su i na različite načine udaljeni). Bez obzira na to je li oštiji smjer u opsluživanju, što ga je poduzeo o. Doria, bio potreban ili ne, 'ideološki' mu se ne može dati za pravo. Naime, kad se čitaju njegovi spisi, kao što su primjerice njegove okružnice, i ono što su pisali Majka Terezija, Ivan od Križa i Jeronim Gracian, uočava se golema razlika. Nikola Doria je za slovo zakona, a sv. Majka Terezija, Ivan od Križa i Jeronim Gracian prije svega su za nutarnje vrednote milosti i kreposti, za duh i ozračje ljubavi, finoće, obiteljski način.

Nema sumnje da je ideal o. Nikole Dorie bila „zajednica opsluživanja“, u kojoj su pojedini članovi ponajprije sredstvo, a za majku Tereziju i njezine suradnike ideali su bile vrednote kreposti i duha koje u zajednici trebaju stvoriti ozračje vjernosti Bogu i Karmelskim idealima.

Iako je, čini se, o. Nikola Doria nametnuo jedan pravac koji nije bio Terezijin, ipak on ne snosi svu odgovornost. Već za života sv. majke Terezije u muškim se samostanima pokazuje dvostruki pravac. Terezijin slijede Jeronim Gracian, Ivan od Križa, „velike priorice“ sv. majke Terezije: sestre Marija od sv. Josipa, Ana od Isusa.

Samostani La Roda, Altomira, Granada i Penuela nazivaju sebe „Braćom od dobre žene“, a to je bila Katarina od Cardone. O. Ambrozije Marijan, koji je prije nego što je postao karmelićanin bio pustinjač, poznavao je Katarinu od Cardone, koja je također bila pustinjačinja. Pozvao ju je u Pastranu i dao joj habit karmela, ali ne habit koji se davao karmelićankama, nego onaj karmelićana. Sagradili su joj čak pustinjačko prebivalište uz samostan u La Rodi, gdje je i umrla kao pustinjač. Jedan od zagrijanih pristalica Katarine od Cardone bio je Angel od sv. Gabrijela, magister novaka s kojim je bilo problema u Pastrani, kamo je Majka Terezija poslala sv. o. Ivana od Križa, posavjetovavši se s učenim teologom Banezom. Naime, taj magister novaka odgajao je novake u strogoj pokori i drugim strogostima koje Majka Terezija nije odobravala. Zato je poslala o. Ivana od Križa da novicijatu dade pravi smjer.

Angel od sv. Gabrijela izjavljivao je: „Iako slijedim zajednički pravac (karmelićana) i kažem da je Majka Terezija utemeljiteljica sestara i bosonoge braće, ipak me više zanosi majka Cardona. Bosonogi redovnici dobivaju više i bolje im je nasljedovati pustinjačinju od Cardone nego monahinju Tereziju.“ On čak ide tako daleko da suprotstavlja samostane Duruelo - Mancera, koje su utemeljili bosonogi i sv. Terezija, i samostan u Pastrani, koje su utemeljili bosonogi i Katarina od Cardone. Znamo da je prvi redovnik samostana u Pastrani bio o. Ambrozije Marijan, nekadašnji pustinjač.

Poslije smrti sv. majke Terezije, kad je na čelo terezijanske obnove došao o. Doria, on se priklonio pravcu koji je bio pustinjački i inzistirao je samo na prvotnom Pravilu, zanemarujući novost koju je Terezija unijela u karizmu karmela. Svakako je to žalosna okolnost u koju je upao o. Nikola Doria, iako možda i pod utjecajem drugih. Za blažu prosudbu o. Dorie treba uzeti u obzir da se smatrao obnovljenim onaj Red koji je bio stroži po disciplini. To je bio kriterij vremena ne samo u Španjolskoj, nego i drugdje gdje su se redovi obnavljali.

ŽIVOTNI PUT NEKIH OD GLAVNIH SURADNIKA SV. TEREZIJE U OBNOVI KARMELSKOGA REDA NAKON NJEZINE SMRTI (citirano prema Auclairu)

Sv. Ivan od Križa: Istom nakon smrti Terezije od Isusa završio je Ivan od Križa najveći dio svojih velikih djela koja je započeo još god. 1578: Uspon na Goru Karmel, Tamna

noć, Duhovni spjev. Kao prior bosonogih karmelićana u Granadi, ostao je na svom mjestu gotovo neprekidno sve do god. 1588. kada je imenovan priorom u Segoviji.

Odlučno je stao na stranu o. Graciana protiv Dorijinih novotarija i radi toga je morao mnogo podnijeti. Početkom 1591. bili su ga lišili svih dužnosti i časti i zapovjedili mu da se povuče u pustinju Penuela. Posljednje tjedne svog života proveo je u Ubedi, gdje je i umro 14 prosinca 1591. nakon silnih tjelesnih i moralnih patnji.

Pio XI. proglasio je Ivana od Križa doktorom Crkve. Njegov grob nalazi se u Segoviji.

O. Jeronim Gracian od Majke Božje: Čim je umrla Majka Terezija, otpočeli su napadi na o. Graciana. Kao provincijal Reda u to vrijeme, naivan i bez oštroumnosti kao i uvijek, poslao je Nikolu Doriju u Rim. Ovaj je iskoristio tu priliku i isposlovao za sebe dužnost pontifikalnog izaslanika, i u tom svojstvu smjesta je ustao protiv Gracianova plana da se Red proširi u Afriku. Nije se ustručavao dići protiv Graciana takve optužbe da su neki tražili da mu se oduzme dužnost provincijala.

Sve to nije smetalo Gracianu da god. 1585. sam predloži o. Nikolu Doria od Isusa i Marije za provincijala. Gracian bijaše zaista svetac... Njega su imenovali za provincijalnog vikara u Portugalu, što je praktički značilo maknuti ga s puta i ostaviti neprijateljima slobodno polje. Otac Nikola Doria nije prestajao spletkariti, i napokon je prinudio karmelske samostane u Španjolskoj da se suprotstave upravi o. Graciana i terezijanskoj tradiciji. Zato su i Terezijine drage kćeri, Ana od Isusa i Marije i Ana od sv. Josipa koje su ostale vjerne Majci Osnivateljci, bile također progonjene.

Klevetnička kampanja protiv koje se o. Jeronim Gracian od Majke Božje borio samo svojom anđeoskom strpljivošću, doveo je napokon do njegova isključenja iz Reda god. 1592. Oduzeli su mu odijelo Naše Gospe. Odjeven u svjetovnjačku odjeću uputio se u Rim, no njegova nastojanja da sruši nepovjerenje koje je posijao Doria nisu imala uspjeha. Na povratku se ukrcao na brod za Napulj. Na tom putu je pao Turcima u ruke te je odveden u Tunis. Tu je bio pašin zarobljenik neprestano okovan u lance; na tabane su mu utetovirali križ. No on nije prestajao s apostolatom „obraćajući Maure i odmetnike“. Otkupljen je god. 1595. i vratio se u Rim gdje mu je papa Klement VII dozvolio da se vrati u karmelski red.

Živio je u Belgiji sve do svoje smrti god. 1614. Do posljednjeg daha zazivao je Majku Tereziju od Isusa stišući uza se njezine relikvije.

Sestra Ana od Isusa: Ani od Isusa dugujemo Duhovni spjev sv. Ivana od Križa. On ju je na njezinu molbu napisao i posvetio njoj. Zajedno s njime osnovala je god. 1586 samostan bosonogih u Madridu.

Ona je sakupila sve rukopise, Terezije Avilske koju su karmelićanke nazivale „sveta Majka“, sa svrhom da se izdaju, i povjerila ih Frayu Luisu de Leonu. Zato je lijepo pismo što je stajalo umjesto predgovora prvom izdanju god. 1588 upućeno „Majci priorici Ani od Isusa, bosonogim karmelićankama samostana u Madridu i Frayu Luisu de Leonu.“

Ana od Isusa zaista je pobuđivala nadahnuće: Fray Luis napisao je na njezinu molbu svoje Tumačenje knjige Jobove.

God. 1591. osudili su je na tri godine zatočeništva zato što je hrabro stala na stranu o. Graciana kad je ovoga progonio Nikola Doria.

God. 1604. njezini poglavari zaključiše da je ona najdostojnija da ode u Francusku i prenese u tamošnje samostane, koje je kanila osnovati gospoda Acarie, terezijanski duh. Po nju je došao kardinal Berulle, utemeljitelj francuske škole duhovnosti iz koje će izići veliki sveci kao sv. Vinko Paulski, sv. Ivan Eudes, sv. Ivan Batista de la Sale, sv. Ljudevit Marija Grignon Montforski. Za života kardinala Berulla u Francuskoj će biti osnovana 62 samostana karmela. Sestra Ana od Isusa sudjelovala je u osnivanju samostana u Parizu i Dijonu, zatim je god. 1607. otišla u današnju Belgiju i ondje također osnovala samostan u Bruxellesu. Najpoznatiji lik iz te francuske karmelske tradicije je svakako sv. Terezija od Djeteta Isusa.

Sestra Ana od Isusa se u Belgiji susrela s o. Gracianom i zajedno s njime poradila na izdavanju knjige Osnutaka sv. Terezije jer ona nije bila objelodanjena zajedno s njezinim ostalim djelima. Umrkla je u Bruxellesu god. 1621. Proces za njezinu beatifikaciju počeo je god. 1876.

sestra Ana od sv. Bartolomeja: Vjerna sestrice laika bijaše također određena za osnivanje samostana u Francuskoj. Kada su odredili da bude osnivateljicom i prioricom karmela u Pontoiseu, morala je iz poslušnosti uzeti crnu koprenu kornih sestara. Umrkla je u Anversu 7. lipnja 1626, a proglašena blaženom 6. svibnja 1917.

sestra Maria od sv. Josipa: Ona je god. 1585. poslana u Portugal da u Lisabonu osnuje samostan bosonogih karmelićanki. Zbog svoje vjernosti o. Gracianu i ona je bila oklevetana, progonjena devet mjeseci u zatvoru. I nju su imenovali za osnivateljicu karmela u Francuskoj ubrajajući je među najdostojnije nastavljače terezijanske tradicije, no ona je u međuvremenu umrla u Cuervi, toledskoj provinciji, god. 1603.

BEATIFIKACIJA, KANONIZACIJA I PROGLAŠENJE SV. TEREZIJE OD ISUSA I SV. IVANA OD KRIŽA NAUČITELJIMA CRKVE

Već su god. 1602., samo 20 godina nakon njezine smrti, počele stizati u Rim molbe za beatifikaciju Majke Terezije od Isusa. God. 1614. kada je proglašena blaženom krenulo je iz Genove sedamdeset galija pod zapovjedništvom velikog admirala flote Don Carlosa Dorie, noseći u Španjolsku vijest o beatifikaciji Majke Osnivateljice.

God. 1622. papa Grgur XV. proglasio je blaženu Tereziju svetom zajedno sa sv. Igancijem Loyolskim, sv. Franjom Ksaverskim, sv. Franjom Saverijom i sv. Filipom Nerijem. Za vrijeme same ceremonije, u crkvi sv. Petra pušteno je mnoštvo golubova i drugih ptica.

God. 1626. obitelj Cortes proglasila je sv. Tereziju od Isusa zaštitnicom španjolskog kraljevstva. No Španjolska je već imala jednog zaštitnika, sv. Jakova, pa su njegovi štovatelji ustali na obranu njegovih prava. No premda Majku Tereziju nije službeno zapala ta čast, ona joj je pripadala u stvarnosti.

25. siječnja 1675. papa Klement X je o. Ivana od Križa proglasio blaženim.

27. prosinca 1726. papa Benedikt XIII je bl. Ivana od Križa proglasio svetim.

God. 1915. jednim okružnim pismom izdanim u Ministarstvu rata kralj Alfons XIII. proglasio je Tereziju zaštitnicom četa i korpusa svoje intendature. To je bilo dostojno priznanje administrativnim sposobnostima, one koju je sveučilište u Salamanki već proglasilo doktorom mistike, a sv. Petar joj priznao „nebeske časti“.

27. rujna 1926. papa Pio XI je sv. Ivana od Križa proglasio naučiteljem Crkve.

Papa Pavao VI. 27. rujna 1970. proglasio je sv. Tereziju Avilsku, zajedno sa sv. Katarinom Sijenskom, naučiteljicom Crkve.

SADRŽAJ

Uvod: Obiteljsko, društveno i povijesno okruženje

I. DIO: OD ROĐENJA 1515. DO ULASKA U KARMEL 1535. (OD ROĐENJA DO 20. GODINE ŽIVOTA)

1515.-1523. O Tereziji kao djevojčici (od 1. do 8. godine života- Ž 1. poglavlje)

1523. -1531. Odrastanje i nepromišljena adolescencija (od 8. do 16. godine života - Ž 2. poglavlje)

1531.-1532. U kolegiju sv. Marije od Milosti sestara augustinijanki (16. i 17. godina života - Ž 3. poglavlje)

1533.-1534. Razdoblje života sv. Terezije neposredno prije ulaska u samostan (18. i 20. godina života)

II. DIO: OD ULASKA U KARMEL 1535. DO OSNIVANJA PRVOG OBNOVLJENOG KARMELA 1562. (OD 20. DO 47. GODINE ŽIVOTA)

1536. - 1537. Prva formacija i prvi zavjeti (21. i 22. godina života – Ž 4. Poglavlje)

1538. - 540. Godine – bolest i smrt (od 23. do 25. godine života – Ž 5.-6. poglavlje)

1542. - 1554. Opis duhovne krize sv. Terezije (od 27. do 39. godine života, Ž 7. Poglavlje)

1554. – 1562. Opis obraćenja i duhovni put do osnutka prvog obnovljenog samostana (od 39. do 47. godine života, Ž 9-10, 23-24 Poglavlje)

1560. – 1562. Rađanje ideje o osnivanju obnovljenog karmela (od 45. do 47. godine života, Ž 32-36 Poglavlje)

III. DIO: OD OSNUTKA PRVOG KARMELA 1562. DO SMRTI 1582. (OD 47. GODINE ŽIVOTA DO SMRTI U 67. GODINI ŽIVOTA)

1567. - 1575. Osnivanje novobnovljenih karmelskih samostana (od 53 do 60. godine života)

1575 – 1580. Godine gorčine (od 60. do 65. godine)

1580. – 1580. Posljednje godine i smrt (od 65. godine do smrti u 67. godini života)

Različite interpretacije terezijanske obnove nakon smrti svete

Životni put nekih od glavnih suradnika sv. Terezije u obnovi karmelskoga reda nakon njezine smrti

Beatifikacija, kanonizacija i proglašenje sv. Terezije od Isusa i sv. Ivana od Križa
naučiteljima Crkve